

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Francisci Arias, Societatis Iesv Theologi, Tractatus Tres spirituales

Arias, Francisco

Coloniae, 1615

Pars Secvnda. Quibus in rebus homo se debeat mortificare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48767](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48767)

P A R S II.

IN QVA SIGILLATIM DE
claratur quibus in rebus homo se
debeat mortifi-
care.

P R O O E M I U M.

Attenuis satis declaratum
nisi; quis finis & scopus
propositus nobis esse de-
beat in hoc Mortificatio-
nis exercitio, & quae
admirandi sint eius fructus
& nunc superest, ut
singillatim exponamus, quid homo in se debet
mortificare, nempe, amorem proprium, ve-
luntatem propriam, passiones, & alias pro-
pensiones pravas. Nec arbitrari debemus
ea, quae mortificanda sunt semper esse peccata
mortalia; saepe enim ne venialia quidem
sunt, sed inclinationes tantum ad peccatum
mortificanda autem vel coercenda, ne
in peccatum aliquod graue vel
leue labamur.

CAPVT I.

Qualis sit Amor proprius, qui mortificandus est, & qui eius effectus.

EST quidam amor, quo homo se amat ordinatè, & bono fine, qui est gloria Dei, vel alius honestus finis, qui natura sua tendat in Deum, quo amore homo amat beatitudinem extremam, eaque omnia quæ ad illam consequendam adiumento esse possunt. Hic amor non appellatur amor proprius, quia etsi eo quæramus nostrum profectum, tamen quia principalis finis loco propositum non habet semetipsum, sed Deum, idcirco potius est amor veræ charitatis, & merè spiritualis. Amor ergo proprius est, quo quis amat seipsum, hoc est; quo quis tamùm studet suis commodis, nulla habita ratione gloriæ diuinæ, idque bifariam fieri potest. Primò; si partem spiritualem hominis pro obiecto habeat, & amet per se virtutes & dona spiritualia animi, ac felicitatem quoq; ipsam, quatenus vtilitatē aliquam spiritualement conciliant. Et hic amor proprius est in se spirituali. Verùm quamuis amor proprius, qui primarij finis loco propositum

situm habet seipsum, & non Deum, & non
 imperfectus, nec sufficiat ad salutem
 tamen facile corrigi potest & perfectior
 nempe mutatione tantum finis; res
 nim spirituales, quæ amantur, ex se
 næ sunt. Mortificandus est autem huius
 mor, primum attentè expendendo
 neficiorum diuinorum magnitudinem,
 nem, & quanto Dei amore illa sint
 bis communicata, deinde capessendo
 ardens desiderium placendi ei, qui
 to amore dignus est, & tot muneribus
 ad se redamandum nos sibi deum
 Quando enim anima erit hoc desiderio
 rido inflammata, facile longius progredietur,
 dicitur, perspicietque, nihil æque à Deo
 requiri ad suam gloriam amplificandam,
 dam, quam vt solidis virtutibus operam
 ram demus in hac vita, & in altera
 conspectu iucundissime aliquando
 persruamur, amemusque virtutes, non
 tam, quia nobis viiles sunt, quam quæ
 placent Deo, eiusque gloria per illas
 promouetur. Et quia in talibus amorem
 rem proprium excindere, cumque se
 folius Dei amorem conuertere, magnum
 gnum Dei donum est, & supernaturales
 coniungendæ sunt huic exercitio hu-
 miles ardentesque preces, & corporales
 nonnullæ mortificationes cæteris fac-
 lio

iores, vt hoc donum mortificationis à Deo impetretur.

Alius est amor proprius, qui obiecti loco habet sensitiuam hominis partem in voluptates & delicias carnis procliuem, ac etiam rationalem in honores, opes & alia bona temporalia inclinantem. Hoc amore homo non virtutes, sed res naturæ corruptæ inclinationi obnoxias complectitur, nec alium scopum propositum habet, quàm commodum suum temporale. Et hic proprie vocatur amor proprius; qui quidem perniciosissimus est, quia animum vehementer excæcat. Vnde beatus Gregorius: *Sunt, inquit, multa peccata, quæ committimus, sed idcirco nobis grauiora non videntur, quia priuato nos amore diligentes, clausis nobis oculis in nostra deceptione blandimur.* Deinde quia est omnium malorum fons & origo, vt paulò post ostendemus. Ex hoc amore manant effectus quidam vitiosi, qui aperte sunt peccata, secundum Apostolum, dum ait: *In notissimis diebus erunt homines seipso amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemæ, parentibus non obediens, ingrati, scelsi, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, inimici, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis quàm Dei.*

Hom. 4. in Ezech.

2. Tim. 3.

Dei. Ex eadem radice oriuntur & alij affectus, sed nō sunt omnes peccata mortalia; nec peccati rationem vendicant nisi quod finem debitum propositum non habeant. Hos nos patefacere conamur, vt constet quid in proprio amore mortificandum sit. Vnus ē vitiosus proprii amoris affectibus est, quando homo sibi placet, & quando illi sua facta arrident, non tanquam Dei dona, sed suæ industrię opera. Alius, quando non propter Deum, aut alium bonum finem desiderat ab omnibus amari, sed tantum vt inde aliquod solatium capiat voluptatem. Quos affectus fatetur Augustinus ex proprio & inordinato amore proficisci.

*Lib. 10. conf.
c. 36. & 39.*

Alij affectus vitiosi ab amore proprio deriuati, sunt, plus æquo pude fieri ob defectus naturæ, vt deformitatem vultus, membra distorta, vocem asperam, inopiam parentum, officij quod geritur vilitatem, & cetera huiusmodi. De solo enim peccato, Deique offensa verecundari debet homo pude fieri autem de rebus à Deo profectis, & quæ nullam peccati notam habent, est hominis nimium se amantis, suumque honorem in omnibus quærentis. Alius effectus est, si quis

agere

agrè admissam culpam confiteatur, eo quòd coram hominibus sanctior videri velit, quàm sit coram Deo, vel ne aliquid de bona opinione, quam apud alios habet, detrahatur. Si quis ea libenter tractet, vel de ijs rebus loquatur, vnde spes aliqua est honoris & humanæ laudis, si ambiat dignitates maiores & honoratiores, si suas virtutes, sui generis nobilitatem, & alia prædicet: Si optat alios in ea persuasione esse, vt existiment ipsum, non voluntate, sed necessitate, aliorumque imperio ad fastigium alicuius dignitatis euectum, ac proinde credant eum esse humilem, alijsque multis virtutibus ornatum, quæ foris non appareant. Si in operibus bonis, alijsque actionibus laude dignis præstandis, quæ nouit in hominum oculos incurtura, magnum studium adhibeat, vt rectè, & sine cuiusquam querela vel calumnia fiant; quæ verò secreta facit, soli diuino cõspectui nota, non tantum studium in ijs cum omni perfectione exercendis ponat. Vt si, cum diuinum officium publicè dicendum est, aut paruulæ orationes vocales recitandæ, sit valdè deuotus: si verò priuatim, distractus & incompõsitus. Si, quoties in præsentia aliorum ab

ab eo petitur eleemosyna, aut aliud caritatis opus, promptissime porrigat clam, nullo praesente, nihil vel parum communicet. Si domi ob res leuissimas ira accendatur, publice verò ob res grauiiores iracundiam comprimat, ne subiectus passionibus videatur. Contra quoque, si negligat bona opera praestare, vt ieiunare, carnem castigare, agere seruire, aliaque caritatis opera exercere, ne videatur ab hominibus, non quod metuat, sanctus ab hominibus reputari, sed ne existimetur vanae gloriae captanda causa illa fecisse.

Alius eiusdem amoris proprii effectus est, metuere, ne parui apud alios aestimemur: magnam diligentiam adhibere in procurandis proprijs commodis, facultatibus augendis, & honoribus consequendis; contra verò, neglegenter agere in salute animae & gloriae diuinae promouenda. Multum temporis consumere in concinnandis vestibus, & componendo cubiculo; exiguumque spatium faciendo exanimati conscientiae, & Rosario lectitando relinquere. Aduigilare vt famuli dormimus, & liberi summo mane è lectis se propriant, & ne minimum quidem temporis punctulam ad quæstum faciendum

elum negligat: nihil autem laborare, vt
 sacrificium Missæ tempore audiant, vt
 confessionem peccatorum faciant, do-
 ctrinam Christianã addiscant, & diuina
 mandata præsent. Operam dare, vt red-
 ditus, & census annui exactè persoluan-
 tur, & negligere, vt famulorum salaria,
 & debita contracta suo tempore resti-
 tuantur. Omnem lapidem mouere, vt e-
 què ab externis ac à domesticis honor
 sibi magnus cū magna submissione de-
 feratur, & parui facere, si exiguo honor
 præstetur Deo, imò iuramentis, blasphem-
 ijs, murmurationibus, detractionibus,
 & alijs peccatis indies offendatur. Si o-
 mnem industriam collocet, vt supellex
 domestica, & quicquid in ædibus obie-
 ctum est oculis carnis, bellè niteat, sit
 mensa lauta, & palato grata, parum verò
 curet animam esse puram à vitijs, & vir-
 tutibus humilitatis, māsuetudinis, alijs-
 que ornatā, atq; ita compositam, vt di-
 uinis oculis placeat. Si in multis pijs o-
 peribus exercere se negligat, ne ab alijs
 irideatur, aut detrimētum aliquod pa-
 tiatur, maximè si erant opera lege ali-
 qua diuina vel humana imperata. Si
 singulari amore aliquem prosequatur,
 cuius consuetudine in magnas animi
 distractiones & perturbationes incidat,

P

con-

contristetur autem, si eius familiaritas frui nequeat. Hi omnes, alique id genus, sunt affectus inordinati ex amore proprio profecti, quibus homo in rebus præcipuè seipsum & non Deum quærit. Sed iam videbimus, quem modum sint cum sua radice mortificandi & subiugandi.

CAPVT II.

Quæ ratione mortificandus sit amor proprius, cum affectibus ex eo ortis.

Seruus Dei ad mortificandum morem proprium in rebus ad honorem spectantibus, debet eum tantum honorem optare & acceptare, se vel alios credat posse reddi meritis, vel quem non potest sine iusta causa repudiare. Quod si honor ad vitam horum necessarius sit, aut proflit, extendendus vel quærendus non est, cum illo aucupando homo non nisi proprium commodum finis loco spectare possit. Pugnandum autem est contra huius generis amorem exercitiis contrariis, vt si quando occasio offerat defectus naturales cum aliquo pudore patefaciendi, patefacere non timeat: noxas quoque in quas relin-

ignorantia vel incuria lapsus est, modò
 scandalum absit, & periculum animæ,
 non cælet, instar eorum qui fastu & ar-
 rogantia tumidi suas laudes effutiunt
 coram alijs, quãdo nulla etiam se offert
 occasio: id vero in animo propositũ ha-
 beat, talis apud homines haberi, qualis
 sit apud Deum, & in humilitate facere
 progressum, extirpata superbia. Item
 si, quæ opera bona præstare possit
 clam, ea non faciat publicè citra ne-
 cessitatem: sed nec dona & charismata
 diuinitus accepta cuiquam aperiat, ni-
 si Patri spirituali, quem in salute ani-
 mæ curanda elegit. Quod si quædam o-
 pera bona non ita secretè fieri possint,
 quin in aliorum notitiam veniant, ea
 vanæ gloriæ, vel calumniarum metu
 prætermittat, sed in omnibus tantum
 quærat Dei gloriam, suamque salutem,
 & gaudeat in corde, quod à nonnullis
 irideatur. Si ob aliquem defectum
 arguatur, aut bonum eius opus in ma-
 lam partem trahatur, si scandalum da-
 mnumque omne spirituale absit, silen-
 tio se tueatur, non excuset, nec purget.
 Sic mortificandus est amor proprius cir-
 ca honorem. Sed quia magni momenti
 est mortificatio huius affectus, nonnul-
 la maioris declarationis causa adiunge-
 mus.

*Grat. 22. de
anima.*

In rebus ad vitæ conseruationem, curamve corporis & fortunarum pertinentibus seruus Dei amoris proprii mortificandi causa non debet vel expectare, vel admittere superuacanea, & quantum ad voluptatem conciliandam seruiant, sed quæ sunt necessaria. Quod docuit alicubi B. Basil. Corpori, in quo seruiendum non est, nisi necessitas postulet. Et rationem addit: quia si mollior tractetur, bonis animi viam præcludit. Et quia in rebus necessarijs fallere nos potest amor proprius, vt vel inordinato affectu, vel peruerso fine illas usurpemus, amorem proprium coercere inter eos limites debemus, vt ex parte nostra carere velimus voluptate & gestu quem præbent, modò sit res licita & honesta. Loquor de rebus ad vitam necessarijs, vt cibo, potu, vestitu, somno, honesta recreatione, alijsque similibus quæ quia inclinationi nostræ sunt conformes, voluptatem quandam habent annexam, qua si homo ex parte sua carere cupiat, multum apud Deum mereri potest. Quod fit, quando homo in corde suo dicit: si possem sine vlla voluptate necessitati succurrere, ob Dei amorem, & ad imitandam Christi crucem libenter facerem. Itaque amor proprius

mot-

mortificatur, quando rebus necessarijs, neque affectu, neque fine inordinato vtimur, sed tantum vt naturali necessitati, diuinæq; ordinationi, quæ est, vt vtamur creaturis ad corporis nostri sustentationem, faciamus satis.

Vt autem rectius intelligamus, quo fine res necessarias vsurpare debeamus, ad mortificandum amorem proprium, cumulandaque merita (quæ res est maximi ponderis) obseruandum est, inter opera, quæ ad gloriam Dei à nobis præstantur, quædam suapte natura esse bona, & sancta, vt orare, quod est opus religionis: eleemosynam pauperi dare, quod est opus caritatis, debita restituere, præceptis parentum obsequi, & superiorum, quæ sunt opera iustitiæ, vel virtutum. In his operibus, vt bona sint, & vt in gratia existens illis aliquid mereatur, non opus est alium propositum esse finem quam ipsa habent. Itaque si seruus Dei in horum operum exercitio non apponat prauum finem, vel hominibus placendi, vel nomen & famam aucupandi, sed tantum ea præstet, quia sunt præcepta vel consulta in noua lege à Deo, vel quia per se sunt opera bona, iam verè illis promereri potest vitam æternam.

Verum est, ea præstantiora maioris
 que meriti fore, si actuali consideratio-
 ne ad Dei gloriam referantur, ut hoc
 magis ei placeamus: tamen id necessa-
 rium non est, satis enim est ad ea
 præstanda moueri, quia bona sunt, &
 in lege diuina approbata, ac vitæ æter-
 næ, ampliorisque gratiæ in iustis meri-
 toria. Nam ut affirmat diuus Thomas
 Aquinas, & cum eo Theologi om-
 nes, ratioque naturalis euincit, ut o-
 pus aliquod sit meritorium, sufficit
 natura sua bonum sit, si finem bonum
 cuiusque virtuti præstitutum habeat
 si non affectum circumstantijs vicio-
 sis, & exerceatur ab homine existente
 in gratia & caritate, qua Deum dili-
 gat super omnia. Cuius doctrina illa
 causa est, quia omne opus bonum aut
 lo vitioso sine inquinatum ex se ten-
 dit in Deum, ac maximè, quia illa vo-
 luntas, qua iustus Deum sibi propo-
 nit tanquam vltimum finem, serioque
 constituit illi seruire, & in omnibus
 placere, omnia opera bona quasi secum
 trahit, ut recta intentione fiant. Itaque
 quia illa ex tam bono fonte & radice
 prodeunt, certum est omnia virtuali-
 ter, ut Theologi loquuntur, referri in
 Deum, esseque vitæ æternæ meritoria.

Qua

1.2 q. 21. a. 3.

4.2. sent.

d. 40. q. 3. a.

3. 8 q. 1.

a. 1. ad. 4.

Caet. 1.2 q.

1.4. a. 3.

Quæ res magno solatio est pijs & iustis, eos que vehementer inflammat, vt iugi bonorū operum exercitationi se dedāt.

Iam verò alia seruorum Dei opera sunt, quæ sua natura nec bona, nec mala sunt, & ideo vocantur adiaphora, vel indifferentia, vt sunt edere, bibere, dormire, ambulare, ludere, ciuilia officia tractare, liberos educare, emere, vendere, ædificare. Hæc & id genus alia innumera opera, in quibus magna temporis & vitæ humanæ pars consumitur, vt bona sint, iustoque valeant ad promouendam vitam æternam, suæ naturæ relinquenda non sunt, sed aliquo fine bono exornanda, vt si seruus Dei ea faciat, quia Deus voluit ea fieri, vel quia ad vitam humanam sunt necessaria, vel quia ad bonum aliquem finem conducunt, vel etiam quia ratio humana dicitur facienda. Quod si ea præstet, nullo horum finium proposito, tum à solo amore proprio oriuntur, commodi tantum sui studioso, ac proinde nullam vim merendi apud Deum habent. Sin verò ob dictos fines, vel alium cuiusvis virtutis faciat, vt quia parentes vel superiores ita mandârunt, quod est obedientiæ, vel vt solatium aliquod præstet proximo, quod est charitatis,

tunc illa alioquin adiaphora, efficiuntur bona, & in eo qui existit in gratia

1. 2. q. 18. a. teste sancto Thoma, alijsque Theologis vitæ æternæ meritoria.

9. 2. sent. d. 40. q. 5. a. 5. His ita constitutis, vt intelligatur de malo. q. 2. a. 5.

fit in dictis operibus ad vitam humanam necessarijs, animaduertendum est hac mortificatione opus non esse, cum ita sunt necessaria, vt sine detrimento omitti non queant: sed tantum cum citra damnum aliquod deseri possunt, etiamsi non sint superflua, cuiusmodi sunt corporum recreationes quædam, varia famulorum ministeria, ædificiorum ornamenta, victus, vestitusque commoda, quæ citra iacturam minui possunt. Sed & mortificationi aliquando locus est, quando diuina ordinatione etiam valdè necessaria subtrahuntur, conformando suam voluntatem cum diuino exemplo Iob, & dicendo: Sit nomen Domini benedictum. Vt verò homo persuadeat sibi, ita esse faciendum, debet oculos mentis ad se reflectere, & penitius expendere, quantum malorum ex vno amore proprio profectum sit, quomodo omnium peccatorum ante hac contra Deum commissorum fons fuerit & seminarium. Et quemadmodum.

dum homo sceleratus non modò perse-
 quitur hestem, à quo iniuria affectus
 est, sed etiam eius parentem, à quo geni-
 tus est: sic amator virtutis, non solum
 debet odissè, & è medio tollere pecca-
 tū, à quo occisus est, verum etiam perse-
 qui, & mortificare amorè proprium, qui
 fons est & origo omnium peccatorum
 commissorum, quo fonte semel subla-
 to, longius absit ab occasione deinceps
 delinquendi. Illud quoque scire debet,
 quo plus amorem proprium mortifi-
 carit, hoc Deum liberaliorem fore in
 diuino amore illi communicando: id-
 circo enim filius Dei in hunc mundum
 venit, factus homo, & pro homine pas-
 sus, vt ignem cœlestem secum deferret,
 eumque in cordibus nostris accende-
 ret. Et quia amoris diuini ignis repa-
 gnat igni amoris proprii: quo homo
 maiores progressus faciet expugnando
 cum diuina gratia amorem proprium,
 expurgando per mortificationem ani-
 mum ab eius sordibus: hoc Deus magis
 magisque indies sua diuini amo-
 ris & gratiæ dona pretio-
 sissima cumula-
 bit.

Luc. 12.

Aug. 1. 83 q.
36.

*Quid sit propria voluntas, & quomodo
mortificanda sit.*

Voluntas propria ab amore proprio discrepat, sicut à genere species, & à parte totum. nomine enim amoris proprii omnes affectus & motus inordinati tam sentientis, quam rationalis partis, quibus homo seipsum quærit, continentur. Voluntas verò propria duntaxat comprehendit actiones & commotiones partis intelligentis, quibus se, non Deum, homo quærit, tanquam primum finem. Quod vsu venit homini, quotiescunque cupiditate in rem quampiam nullo virtutis fine præstituto fertur, sed tantum facit, quia ita collibuit. De qua voluntate beatus Bernardus: *Lepra, inquit, nimis pessima propria voluntas, eoque perniciosior, quò magis interior. Voluntatem dico propriam, que non est communis cum Deo & hominibus, sed nostra tantum: quando quod volumus, non ad honorem Dei, non ad utilitatem fratrum, sed propter nosmetipsos facimus, non intendentes placere Deo, & prodesse fratribus, sed satisfacere proprijs motibus animorum.* Nulla opera bona ex hoc proprio amore fa-

*Serm. 3. de
resurr.*

DE MORTIF. VOLVNT. 335

Et sunt grata Deo, quia recto fine de-
stituta sunt, vti declarat Propheta I-
saïas, quando populus obmurmurans
querebatur, dicens: *Quare ieiunauimus, & Isaiæ dicit*
non aspexisti: humiliauimus animas nostras,
& nescisti? Et respondit Dominus: *Ecce*
in die ieiunij vestri inuenitur voluntas ve-
stra: quasi diceret, non habuistis propo-
situm in ieiunijs rectum finem, nempe
meæ voluntati parendi, sed inordina-
tos fines ex propria voluntate ortos.
In quæ verba beatus Bernardus: *Ego,*
inquit, non solum de ieiunio, sed de silentio, Serm. 61. in
de vigilijs, de oratione, de lectione, de opere Cant.
manuum, postremo de omni obseruatione
monachi, vbi inuenitur voluntas sua in ea;
& non obedientia magistri sui, id ipsum sen-
tio. Et paulò post exclamat: Grande ma-
lum propria voluntas, qua fit, vt bona tua
tibi non bona sint, quia nihil omnino quod
propria inquinatum sit voluntate gustabit
Christus. Nec solum huius mali causa est
propria voluntas, sed multorum alio-
rum inde manantium; sicut enim effi-
cit, vt opera nostra Deo grata non sint,
sic etiam vt transeant in noxam, ob quã
digni reddimur pœna. Nam cum tenea-
tur præstare opera ad obsequendum
voluntati diuinæ, non præstat nisi vt
obsequatur suæ: qua in re iniuriam fa-

Serm. 3. de
resurr.

cit Deo, vt notauit idem sanctus, dicens: *Voluntas propria quo furore Dominam maiestatis impugnet, audiant, & timeant serui propriae voluntatis.* Primò namque seipsum subtrahit & subducit eius dominatui, cui tanquam auctori seruire iure debuerat, dum efficitur sua. Hæc aduersus Deum inimicitia exercens est, & guerram crudelissimam. Quia enim odit, aut punit Deus præter propriam voluntatem? Cesset voluntas propria, & infernus non erit. Hæc omnia Bernardus, qui optimè intellexit, quàm pernitiolosus sit propria voluntas, quantaq; mala ex ea dimanent.

Verùm omiſſis grauioribus peccatis, ex propria voluntate natis, quæ penitentia expianda sunt, declarabimus tantum affectus inordinatos, occultaque quædam vitia, quæ ex ea oriuntur, qualia sunt teneri cupiditate rerum curiosarum, vt historiarum, vitæ ab hominibus actæ, & rerum futurarum. ynde fit vt homo se dedat lectioni librorum vanissimorum, itinera inuitia faciat ad huiusmodi spectanda, superstitionis quoque commentis sortium, cœlestium aspectuum, chiro-mantiæ, & alijs huiusmodi ad indagandos fortuitos euentus utatur. Deinde amare contentiones & lit-
tes,

tes, nec discedere ab illis, nisi parva victoria: non subicere se aliorum imperio, non ferre aliorum monita, nolle legibus vllis ad officium compelli. In omnibus rebus venari commoda propria, nulli parcere labori in ijs, quæ cum quaestu priuato cōiuncta sunt, in communibus verò utilitatibus procurandis agere languidiùs: cogitationibus omnem impartiri licentiam, vt ferantur quocunque libido impulerit: alios in suam sententiam & voluntatem trahere, vt faciant quid, quando, & vbi ipse voluerit, nec quidem in licitis rebus aliorum voluntati se accommodare. Consuetudinem & amicitiam colere cum quibusdam, non profectus causa, sed quia ex eorum conuersatione capiunt voluptatem. Copiam rerum omnium adamare, nihil tamen alijs dare, vel commodare, ne aliquid de nostra commoditate detrahatur. Nihil velle sibi negari, importuneque petita extorquere. Nulla in domo vel loco diu morari, sed nulla necessitate faciliè & data opera, quia libet, aliò commigrare. Si rei alicuius cupido in mentem veniat, non expendere, an conueniat eam exequi, sed mox excogitare media, quibus illa ad effectum deducatur.

Si eius auxilium in exercendo caritatis opere postuletur, vel si à Superiore idem imperetur, exclusa omni deliberatione, possitne facere, necne; repente se excusare, & onus in alios reijcere. Velle sibi promptissimam ab inferioribus obedientiam in imperatis, & ab omnibus qualibus in consultis præstari, non ob gloriam Dei, aut utilitatem illorum, sed tantum, quia ita visum est. Facile alijs contradicere in ijs, quæ palato non sapiunt, nullius autem contradictionem & obloquia ferre.

Hi, alijque similes sunt propriae voluntatis affectus, in quibus homo neque Dei gloriam, nec animæ suæ salutem, aliumve virtutis finem ante oculos obiectum habet, sed tantum laborat, ut suæ voluntati satisfaciat. Quare efficitur, ut opera inde nata sint inordinata, & Deo ingrata. nam ut Sanctus Gregorius scribit, qui propriam voluntatem sectantur, sæpè arbitrantur opera sua grata esse Deo, & tamen ab eo, licet grandia sint, & præclara, minimè approbantur.

*In 1. Reg. 6.
15.*

CAPVT IV.

Quemadmodum mortificanda sit propria voluntas cum suis inordinatis affectionibus, ut curiositate, familiaritate nimia, alijsq; huiusmodi.

Affectiones prauæ, quas supra diximus, oriri ex voluntate propria, in hunc modum mortificandæ sunt. Curiositas comprehendendarum artium, historiarum & fabularum mortificatur, si apud animum nostrum constituamus, nulli rei cognoscendæ operam dare, quàm quæ status & officij, quod gerimus, legibus congruat, & ad maiorem Dei gloriam, proximique salutem procurandam proficit. Sic loquitur Sanctus Paulus. *Dico, Rom. 12.* inquit, *per gratiam, quæ data est mihi, omnibus, qui sunt intra vos: non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatē, hoc est, ea moderatione, quæ ratio postulat, non arrogare sibi nimium, sed humiliter de se sentire, non inuestigare quæstiones curiosas, sed fidei, bonorumque morum documenta, ut exponit B. Anselmus.*

Curiositas inquirendi in vitam alterius mortificanda est desiderio solas
vir-

*Hom. 36. in
Evang.*

virtutes, & pia opera proximorum cognoscendi, non autem defectus, nisi quos ex officio, vel ex caritate corrigere possimus: alia siquidem indagatio noxium est, teste Sancto Gregorio, cum ait: *Graue curiositatis est vitium, quod cuiuslibet mentem ad inuestigandam vitam proximi exterius ducat, semper ei sua interiora abscondit, ut aliena sciens se nesciat: & curiosi animus, quanto peritus fuerit alieni meriti, tanto fiat ignarus sui.* Curiositas verò cognoscendi res occultas, vel futura contingentia, bona vel mala, quae indocti vocant bonam vel malam fortunam, mortificanda est studio magno non cognoscendi vel scrutandi alia, quam diuinis litteris sint patefacta, & fructuosa sint ad prestandam legem diuinam, ac peccata cauenda. In hac enim curiositate non solum est inordinatio, sed periculum, ne quis fallatur à demone, qui curiosis huiusmodi rebus se immiscere consuevit, quemadmodum Ecclesia nos commonet in quodam decreto, his verbis: *His portentis per diabolorum fallaciam illuditur curiositas humana, quando id impudenter appetunt scire, quod nulla ratione competit eis inuestigare. Hac potestas immundis spiritibus iaceo datur, ut perueios sibi aptent, hoc est, prauos homines*
sedu-

c. nec miri,
25.

seducant. Certè Sancti voluerunt seruum Dei tam alienum esse à curiositatis vitio, vt S. Dorotheus inter alia documenta grauiissima virtutum amatoribus data, tradat & hoc, vt quoties domum vel cubiculum amici ingressus fuerit, nullo modo curiosus sit in considerandis & scrutandis rebus, quæ in eo reperiuntur.

Affectio contendendi vel rixandi mortificanda est, non solum, quando causam nullam habet litem intendendi alteri, sed etiam quando habet: itaq; cum bis terue rationem iustitiæ suæ causæ reddiderit, aduersarius verò iniuste repugnet, taceat potius, quàm litem prosequatur, & vinci malit, quàm vincere. Sic faciet actum magnæ charitatis cum proximo, sublato scilicet omnium rixarum, & altercationum, quæ inde oriri poterant, fomento. Humilitatis quoque exemplum non exiguum dabit, quòd vinci potius, quàm vincere studuerit: imò & caritatis in Deum, quòd hoc facto omnia bella, quæ nasci poterant, refecârit. Quam ob causam dicit Sapiens: *Separa te à contentioni- bus, & peccata euades.* Huius exemplum dedit B. Gregorius, qui cum sententiam suam de quodam Euangelij argu-

Eccl. 28. hō.

36. in Euan.

argumento exposuisset, mox subiicit, quis contrarium sentiat, se salua fidei veritate, potius velle alienæ sententiæ subscribere, quàm cum aliquo contendere. Hoc monitum de mortificatione propria voluntate in contentione tanquam magni momenti commendat Sanctus Vincentius Ferrerius. In rebus humanis, inquit, etiamsi contra omnem rationem, quis tibi litem moueat, ne tuam, sed illius sequere voluntatem maioris enim pretij est iacturam facere rei temporalis, quàm tranquillitatem cordis perdere, quæ perditur alteri repugnando. Quod si de re spirituali litet, etiamsi tibi tua causa videatur præstantior & sanior, non tuæ, sed alterius obsequare voluntati, nec plus fieri potest citra peccatum, quia ex contentione maiorem iacturam facies humilitatis & internæ pacis, quàm vilitatem capies ex defensione partis sanioris.

Cæterum, quando qui tecum de re aliqua controuersiam habent, persuadere tibi volunt aliquod malum, vel quod impediatur spiritalem profectum, vel maiorem Dei gloriam, etiamsi ei neque credere debeas, neque parere, non tamen debes cum illo contentionem prosequi, vel

In vita spir.
c. 3.

vel animo excruciami, sed omni studio ex parte tua adhibito, negotium totum Deo committere. Ac nôris, Deum nûquam id permiffurum, si tibi non foret conducibile, experientiaq; ipsa disces, impedimentum, quod in cursu pietatis tibi obijcere suo litigãdi desiderio voluere, cessurum in vberiore anima tua profectum, ac ad finem & scopum, quò collimasti, melius & facilius peruenturum.

Hæc omnia monet Sanctus Vincentius, accurateq; docet, quemadmodum propria voluntas mortificanda sit in litibus, qua de re copiosius infra age- *Cap 31.*
mus.

Voluntas præterea mortificanda est, voluntati maiorum & Superiorum fideliter obsequendo, & gubernationem eorum in omnibus rebus optando. In rebus quoque multis, non illicitis subiiciendo æqualibus & inferioribus, vt monet S Petrus. *Subiecti, inquit, estote 2. Pet. 2.*
omni humane creature propter Deum, quod sanè est opus magnæ humilitatis, & subiectionis. Mortificanda item est in multis rebus, quas rogamur, in consilijs quoque, quæ auditis aliorum sententijs, agitantur, in omnibus, commodis nostris posthabitis, id tantum pro-

probantes, quod ad maiorem Deigloriam, prouentumque spiritalem notitiam & proximorum facere videatur. Mortificanda est, & imaginatio, vel phantasia, pertrahendo eam ad rerum diuinarum considerationem, aliarumque rerum salutarium. Ad retinendam autem caritatem, & animorum unionem mortificanda est natura, ut se in rebus licitis conformare conetur cum omnibus. Familiares etiam amicitiae & consuetudines, quae necessariae non sunt, deseruiunt tantum ad viles consolatiunculas, omni studio dissoluendae sunt, quia animum maiorem in modum laedunt & distrahunt.

Imprimis autem ijs, qui in congregatione multorum viuunt, cauenda sunt, nam si secus fiat, colloquia ferre de rebus vanis & inutilibus, non autem de spiritualibus & diuinis instruantur, crebrae incidunt obmurmurationes contra superiores, & alios, arcana multa, quae silentio premenda erant, nullo fructu panduntur, & alia non parua damna animis inferuntur. Hoc documentum reliquit B. Basilius. Qui, inquit, viuunt in communi virorum vel foeminarum coetu, non plus vnum, quam alterum diligant, non cum hoc potius,

*Serm. 2. de
inst. men.*

potius, quam cum illo conuersetur: cum enim æqualem omnibus debeamus charitatem, quando peculiaris illæ familiaritates ineuntur, violatur iustitia. Qui enim maiori amore prosequitur vnum, quam alium, declarat se alios non amare perfectè. Deinde multæ ex priuatis illis amicitijs & congressibus nascuntur suspiciones, & inuidia. Quare prorsus exterminandæ sunt. Neque inde consequetur, si æqualiter omnes amandi sint, aliquid detractum iri honori maiorum, & superiorum: nam, sicut in membris corporis accidit, licet æqualiter omnibus compatiatur, totumque corpus ad quoduis curandum inclinemus, tamen non ideo honorem suum primarijs, magisque necessarijs detrahimus: sic in societate multorum, licet æqualiter omnibus amoris officia deferamus, non ideo suum honorem, & venerationem negamus maioribus, & dignioribus. Hæc omnia Beatus Basilus, qui magna verborum exaggeratione hæc doctrinam virget, pro monasticæ & cœnobiticæ vitæ institutione ac conseruatione.

Denique seruo Dei incumbit cohibere eandem voluntatem suam in reliquis

quis omnibus rebus similibus: sic prout
 sus, vt paratus sit suo solatio, & volu-
 ptate priuari, vt confoletur & roborat
 alios: vt commodis suis aliquid detra-
 hat, quo possit prouidere aliorum ino-
 piæ, vt liberalis sit in largiendo, & non
 importunus in petendo, vt aliorum le-
 psus & imperfectiones moderatè ferat,
 sicut vellet ferri suas: ac denique non
 antè aliquid tentet aut aggrediatur,
 quàm in trutina iudicij expendit, quod
 facere conueniat, ac tandem faciat, non
 quod propriæ voluntati, quæ ducit ad
 perditionem, sed quod voluntati diuina-
 næ, quæ sanctificat & saluat animas
 nostras, responderit.

CAPVT V.

*Quam utile, magnique momenti sit exer-
 citium mortificandi propriam
 voluntatem.*

Quamuis omnis mortificatio ad
 modum utilis sit, & salutaris: vt
 qua nobis conciliamus Deum,
 imitamur Christum dominum, ani-
 mamquæ varijs virtutum ornamentis,
 vt diximus, expolimus; tamen pro-
 priæ voluntatis mortificationi nihil
 est antefendum, siue fructum spiri-
 tualem,

tualem, siue necessitatem spectemus.
 Nam licet prauæ carnis inclinationes,
 tentationesque dæmonis & mundi
 sint fons & radix peccatorum, tamen
 nisi consensus propriæ voluntatis ac-
 cesserit, veri peccati rationem non
 habent. Quare primaria, & propria
 peccati radix, cui resecandæ mortifi-
 cationis cultellus applicandus est, est
 voluntas propria. Sic probârunt & do-
 cuerunt Patres. Cassianus enim ita lo-
 quitur: *Nullis experimentis edocti Patres*
tradunt monachum, & maximè iuniores,
ne voluptatem quidem concupiscentiæ suæ re-
frænare posse, nisi prius mortificare per obe-
dienciam suas didicerint voluntates. Ideoq̄s
pronunciant nullatenus præualere vel iram,
vel tristitiam, vel spiritum fornicationis ex-
tinguere, sed nec humilitatem cordis veram,
nec cum fratribus vnitatem perpetuam, nec
firmam diuturnamq̄, posse retinere concor-
diam: sed nec in cœnobio quidem diutius per-
manere eū, quin prius volūtates suas didice-
rit superare. Hæc scripsit Cassian. de ijs,
qui sunt sub aliorum obedientia. Qui
verò non sunt sub obedientia aliorum,
& tamen syncerè desiderant seruire
Deo, cordisque puritatem tueri, illi
sibi imperare debent, & propensio-
nes animi sui ad examen reuocare,
 & con-

Lib. 4. de in-
stit. c. 8.

& contraria cōtrarijs pellerē. Vt exempli causa : Venit cuiusdam desiderium honorificum officium suscipiendi, palium elegans vsurpandi, adeundi publicum spectaculum, conuiuium nobile frequentandi : ilico secum expendit, sitne corpori vel anima salutare, desiderio parere; si non sit, decernit factus esse desiderio non satisfacere. In mentem incidit commemorare coram alijs res cum laude gestas vel à se, vel à maioribus, loqui eruditè de rebus sublimibus, & reconditis, vt nomen & famam aliquam apud alios colligat, & aduertens non esse necessarium, tacet. Capitur cupiditate cognoscendarum rerum nouarum ex varijs regionibus, & videns, rem esse magis curiosam, quàm vtilem, repudiat. Sentit difficultatem, si primus salutare debeat conditione inferiorem, vel à quo læsus est; si inuisendus sit homo abiectus & inops, si ægri cura habenda, si cibus sumendus cum quibusdam, qui nauseam moturi videantur, & tamen vbi collegerit se, vincens seipsum, facit. Hoc modo, qui nulli subiectus est, mortificare potest voluntatem propriam, particepsque fit omnium meritorum, ac fructuum spiritualium, quos gignit.

mor

mortificatio, nec non paulatim radicitus euellit omnium peccatorum fontem, & pertingit ad perfectionē abnegationis sui tantopere à Christo in Evangelio laudatæ, vt obseruauit S. Vincentius, dum scribit: Abnegare seipsum, & Christum sequi, esse in omnibus rebus mortificare & subijcere propriam voluntatem.

In vita spir.
c. 2.

Est quidem difficile, licet salutare, mortificare carnem ieiunijs, disciplinis, alijsque asperioribus pœnitentijs, verum longè difficilior, atque etiam utilius est mortificare, etiamsi nulla corporis afflictio accedat, propriam voluntatem, vt Sanctus Gregorius animaduertit. *Quid, inquit, est humana*

Lib. 32. mor.

menti angustius, quam voluntates proprias

c. 23.

frangere? de qua frangione veritas dicit,

Lib. 6 in

Intrate per angustam portam. Et alibi tradit esse sublimioris meriti propriam

Reg. libras.

voluntatem submittere alienæ, quàm corpus magnis ieiunijs affligere. Con-

c. 15.

firmat hanc doctrinam S. Dorotheus, dum scribit, discipuli sui Dosithei hanc

Dorothe. ser-
mon. 1.

præcipuam exercitationem fuisse, vt crebrius frangeret propriam voluntatem. Nam cum aliquid illi adferrent ad

vsu quotidianum necessarium, diligenterque & nitidè confectum, impe-

rabat,

Q

rabat,

rabat, vt alij potius, quam sibi traderent. Si aduertebat superiorem affici ad librum, vel cultellum, quo utebatur in curandis agris, mandabat, ne amplius eo vteretur. Si quid sciscitabatur cognitione dignum, sine serio responso eum dimittebat. In his omnibus Dositheus promptè obediebat, patienterque cum silentio omnia perferebat, ac intra quinquennium ad tantam virtutis perfectionem peruenit, vt post mortem conspectus sit inter religionis illius sanctos ad magnam euectus gloriam. Mirabantur alij monachi, Dositheum tam breui tempore ad tantum virtutis fastigium conscendisse, cum tamen ob corporis debilitatem, in sustinendis ieiunijs, vigilijs, alijsq; asperitatibus longè inferior esset reliquis. Verùm rogatus de ea re, respondit, se omnem operam & studium posuisse in mortificanda iugiter propria voluntate, eaque voluntati superiorum conformanda.

O quàm ingentes opes animæ in hoc mortificationis propria voluntatis scrinio delitescunt! O quàm præsens & efficax antidotum est breui tempore magnos faciendi progressus, pacemque & tranquillitatem animi perpetuam

tuam comparandi, ac imprimis concordiam & vnionem cum omnibus? Quod idem Dorotheus in hanc sententiam exponere pergit. Si volumus, inquam, frui perfecta libertate spiritus, exerceamus nos in cohibendis proprijs cupiditatibus, auxilioque diuino nixi in veræ pietatis studio eousque proficiamus, vt rerum omnium terrenarum amorem facile exuamus, veram serenamque conscientia quietem acquiramus, tantamque in aduersis tolerandis animi fortitudinem, vt sine vlla perturbatione, libenterque de manu Dei omnia, quæ euenire possunt, accipiamus: eò quod nulla res æquè homini cõducatur, ac mortificatio propriae voluntatis. Hucuse; ille sanctus, qui vti à Deo eximie illustratus, experientiaque longa edoctus probè intelligebat efficaciam huius exercitationis.

Illud verò, quod beneficio mortificatae propriae voluntatis præcipuè acquiritur, est cõformitas nostræ voluntatis cum diuina, nihil enim impedit, nos ab explenda Dei volutate, nisi voluntas propria, quare hac per mortificationem subacta, anima ab omnibus impuris affectibus, quibus res caducas sectabatur, & suis commodis inhiabat.

Q 2

ex-

expurgatur, atque directò & purè in omnibus quærit Deum, sanctissimamq; eius voluntatem. In quem sensum dixit S. Augustinus: *Nutrimen um charitatis est imminutio cupiditatis*, id est, inordinati affectus erga res temporales. *Perfectio verò caritatis, nulla cupiditas*. Hac enim imminutio fit per mortificationem proprię voluntatis. O dulcissimos fructus, ô præmia admiranda eorum, qui suę voluntati dominantur. Hac sunt cœlestia promissa à Christo per D. Ioanem data, dum ait: *Vincenti dabo edere de ligno vitę, quod est in paradiso Dei mei*. Fructus ligni vitę, qui est Christus in medio Ecclesię existens, est diuinus amor, quo animę sustentantur & delectantur. Et rursus dicit *Vincenti dabo manna absconditum*. Hoc manna est beata pax & tranquillitas conscientię, qua fruuntur omnes, qui strenuè mortificationi student.

CAPVT VI.

De inordinatione proprię voluntatis circa honores & laudes humanas, & quam magno beneficio à Deo afficiantur, qui huic vitio menduntur.

Inter

INter omnes affectus propriae voluntatis perniciosissimus est honoris & humanae gloriae, atque idcirco singulari studio per mortificationem comprimendus est. Quoniam enim anima humana tantae dignitatis est, & nobilitatis, conditaque ad perfruendum summa aeternae foelicitatis gloria, idcirco ut naturali suae cupiditati quadantenus faciat satis, semper in omnibus rebus aucupatur honorem amplio-rem, & locum excelsiorem. Unde quando secundum doctrinae caelestis institutionem non desigit affectum omnem in gloria caelesti, quam post hanc vitam expectamus, totam se convertit ad venandos honores huius mundi caducos & fluxos: & eadem de causa haec honoris terreni cupiditas sic intimè inhæret mortalium pectoribus, ut quotquot eam vel fidei Christianae, vel gratiae divinae ope non mortificârunt, aliud non videantur quærere & insectari, nisi honores. Unde Ethnicus Poeta quidam cecinit: *Omnes mortales sese laudari exoptant.* Quae verba considerans Beatus Augustinus, notat illum ita locutum, quia id in se & alijs expertus fuerat. Tanta enim cupiditate honorum & ambitione erant gentiles accensi,

Ennius.
Aug. l. 13 de
Trinit. c. 3.

In Psal. 185.
conc. 12o

Lib. 5. de ci-
uitate. c. 12o

Ibid. c. 13.

censi, vt nullos labores, nulla vite
discrimina ad eos consequendos refu-
gerent. Id idem Augustinus testatur
alibi. Propter amorem, inquit, laudi
humane multa magna fecerunt, qui magis
in hoc saeculo nominati sunt, multumque
laudati in ciuitatibus gentium, querebant
non apud Deum, sed apud homines gloriam,
& propter hanc, velut prudenter, fortiter,
temperanter, iusteque viuentes, ad quem
peruenientes, perceperunt mercedem suam,
vani vanam. Agens verò sigillatim e-
libi de Romanis, qui in virtutum stu-
dio ceteras gentes superauerunt. Vete-
res, inquit, primi que Romani gloriam ar-
dentissime dilexerunt, propter hanc viuent
voluerunt, pro hac & mori non dubitauerunt,
ceteras cupiditates huius vniuersi ingenti cupi-
ditate presserunt. Tamq; hac honori auc-
bitione excecati erant, vt tanquam vir-
tutem Reipublice necessariam, & fru-
ctuosam reputarent: quare & opera talia
sine facta inter virtutum opera recen-
sebant. Ita enim testatur idem Beatus
Augustinus: Non solum, inquit, huius
vitio non resistebant, verum etiam id exci-
tandum & accendendam esse censebant, po-
tantes hoc utile esse Reipublice. Putabant
ergo vtilem esse fastum & superbiam,
omnium criminum fontem, & virtutum
omnium

omnium hostem capitalem: Vnde sequebatur, vt quæ doctrina Christi loco antidoti habet ad extirpandam superbiam, vt fugam honorum laudumque humanarum, contumeliarum, & illusionum cum gaudio tolerantiam, ea illi loco magnæ stultitiæ haberent, & Euangelium, in quo verbo & exemplo hæc prædicantur, rem iudicarent dementissimam.

Cæterum ijs, quibus diuina sua luce Deus oculos illustrarat, inde clarissimum testimonium pro fidei Christianæ veritate sumpserunt, dum non obscure cernerent, pestilentissimi vitij superbix, (quod non modò virtutes omnes excindecabat, sed etiam mortales in alia horrenda flagitia pertrahabat) fœditatem, eiusque radicem, insatiabilem honorum appetitum, splendore fidei Christianæ discuti & condemnari, atque efficacissimis congruentissimisque remedijs sanari, efficiendo homines è superbis humillimos, omniumque laudum humanarum contemptores, & solius gloriæ diuinæ zelatores. Id insinuat S. Paulus, cum ait: Verbum crucis filiis perditionis existimatam stultitiam, ijs vero, qui salui fiunt, virtutem Dei ac sapientiam

1. Cor. 1.

1. Tim. 3o

Q +

Glo-

Gloriæ siquidem humanæ amatoribus opprobriū crucis, & q̄ Deus hoc medio mundum voluerit ab exitio æterno vindicare, ingens quædam stulticia visa est. Ijs vero, quibus cœlestis gratia illuxit, iniuriæ & contumeliæ crucis visæ sunt infinitæ Dei sapientiæ ac potentia indices, eò quod illæ solæ valent ad reprimendam mundi superbiam, vanumque honorum temporarium amorem.

Affectiones inordinatę ex honorum cupiditate profluentes, sunt ambitus dignitates, optare, imperare & dominari alijs, aucupari nomen, famam & existimationem magnam apud omnes, res suas verbis efferre immodicè, per ostentationem, alijs que inculcare, quibus nature & gratię donis reliquis preluceat mortalibus, iactare eloquentiam in publicis hominum conuentibus, ut cum acclamatione applaudatur, excitare opera æternā in terris, ut laudes celebrentur in secula, errata lapsusque suos vel defendere, vel certè, quoad fieri potest, obtegere; & si contingat ea patefieri, laborare ut homines intelligant non necessitate coactum, sed spontè ex humilitate se ea detexisse: optare, ut dum honoribus cupidè inhiat, alij tamen

tamen existiment eum nec optare nec
 aucupari illos. Velle impensè diligi à
 maioribus, & timeri à minoribus: exi-
 stimare omnes actiones suas esse laude
 dignas, & ab omni querela ac reprobatione
 immune. Expetere vt omnes
 credant eum progeniem ducere à nobi-
 lissimis maioribus, abundare cognatis
 & amicis generis & virtutis splendore
 clarissimis, se multum eorum auxilio
 fultum posse, illosque sui respectu ma-
 gnifica multa agere. Hi alijque similes
 sunt affectus inordinati, qui nascuntur
 ex propria hominis voluntate, & ma-
 gnoperè mortificationis beneficio in-
 digent.

CAPVT VII.

*Qua ratione mortificandi sint affectus pro-
 priae voluntatis, dum quis aucupatur
 honorem & laudes hu-
 manas.*

ET si nonnunquam vsuueniat, vt
 licitè homo possit, & exoptare
 & acceptare honores laudesque
 humanas, non sui solandi, vel compa-
 randæ apud homines existimationis
 causa, sed quia ita expedire videtur ad
 ipsius aliorumque profectum & salu-

Q 5

tem;

tem; quo sine & cauterium ferro cadenti corpori inurimus, vel medicinam aliam usurpamus ad recuperandam sanitatem: nihilominus, sicut ad refranandas alias prauas inclinationes, & inordinatas appetitiones, non modo abstinemus ab illicitis & vetitis, sed etiam licitis (quod sacrae scripturae sanctorumque Patrum testimonijs probauimus) sic etiam mortificare debemus inordinatam cupiditatem honorum, eoque magis, quo occultius in intimis animi recessibus hæret, ac difficilius expugnari potest.

Ad mortificandum, excindendumque igitur hunc appetitum, primum necesse est, vt apud animum nostrum certò constituamus, deinceps nolle inhære dignitatibus, prælaturis, alijs officijs, quæ onus alijs imperandi habent coniunctum, & si ab alijs obtrudantur, tergiuersemur, nec acceptemus, nisi vel auctoritas Maiorum, quibus obsecundare fas sit, interueniat, vel si ex Sapientum iudicio lege charitatis ad id obstringamur. Sed & decernamus, non conscendere ad alium quemuis sublimiorem statum, etiam si gubernandi alios curam annexam non habeat, nisi secus consulant Patres spiri-

spirituales, qui perspectam habent cō-
scientiam nostram, existimentque sine
periculo salutis nostræ ad maiorē glo-
riam Dei cessarum, si talem dignitatem
non renuamus. Imò in omnibus alijs
rebus cum fama & celebritate nominis
coniunctis, ianuam cordis nostri oc-
cludere debemus, ne eas concupisca-
mus, vel nobis procuremus, nisi vera
necessitas, aut vberior animæ nostræ
aliorumque profectus, & diuinæ glo-
riæ amplificatio ad id obligare videa-
tur: cum autem ea de causa amplexi
fuerimus, toto pectore optemus, quod
ad nos attinet, nullum honorem sus-
cepto muneri congruentem nobis de-
ferri. Ita monet Sanctus Augustinus.

Lib. 83. q. 36.

*Vbi fuerint, inquit, carnalium volupta-
tum illecebræ superatæ, cauendum est, ne
surrepat, atque succedat cupiditas platen-
di hominibus, aut per aliqua facta mirabi-
lia, aut per difficilem continentiam, sine
patientiam, aut per aliquam largitionem,
aut nomine scientiæ vel eloquentiæ; In eo ge-
nere est & cupiditas honoris, contra que om-
nia doceatur, quam sit pudendum esse placere
velle, quos nolis imitari. Aut enim boni non
sunt, & nihil magnum est à malis laudari: aut
boni sunt, & oportet imitari. Sed qui boni
sunt, virtute boni sunt, virtus aut non appetis,*

R. 6

quod

quod in aliorum hominum potestate est. Qui ergo imitatur bonos nullius hominis appetit laudem. Si autem placere hominibus ideo vis, ut eis prosis ad diligendum Deum, non iam hoc sed aliud cupis. Et alio in loco scribit: Tanto quisque est Deo similior, quanto ab hac immunditia mundior, id est, cupiditate honoris. *Quæ in hac vita, etsi non funditus eradicatur ex corde, quia etiam bene proficere animos tentare non cessat, saltem cupiditas gloriæ superetur dilectione iustitiæ.* Hæc omnia Augustinus: quibus verbis indicat, hominem Christianum convenienter legi diuinæ esse obligatum omnem inordinatum amorem gloriæ, laudumque humanarum mortificare.

*Lib. 5. de civ.
4.14.*

*In reg. breu.
9.10.*

Ioan. 5.

*In constit.
monast. c. 25*

Sanctus Basilius quæstione posita, possitne homo Christianus aspirare ad honores? respondet, mandatum Domini esse, ut honoremus alios: vetitum autem esse, ne honorari ipsi velimus, eò quòd idem Dominus ea de causa reprehenderit pharisæos. *Quomodo, inquit, vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis, & gloriam, quæ à solo Deo est, non queritis?* Ex quibus verbis colligitur, si tã noxium est oblatos honores libenter suscipere, quàm periculosum sit nō oblatos querere. Et alibi dicit: *Qui in celo cupit bonorum operum mer-*

mercedem recipere, non solum non debet inhiare honoribus humanis, verumetiam oblatos repudiare, ne gloria parta in terris, imminuat vel tollat veram gloriam in caelis. Quocirca, quisquis virtutis amore tenetur, sedulo caueat, ne nimis cupidè gloriam huius sæculi sectetur, & alijs velit anteferri.

Mortificari adhac debet ille immodicus honorum appetitus, eligendo & acceptando ea, quæ opinione hominum minus sunt honorifica, & pudorem aliquem iniicere possunt, si modò licitè, & sine iactura salutis fieri queat; vti esset, assumere nomen vel officium in specie vilius, honorifica officia deriuare in alios, virtutes bonaque opera sua, cum scandalum abest, occulere, & apud familiares dissimulare, omnibus in rebus concursum, applausumque hominum defugere, quando fieri potest sine cultus diuini iactura: potius operam suam & opes conferre in adiuuandis operibus bonis, quæ vendicant autores alienos, quam aliquid facere nomine suo; non purgare se de lapsibus suis, optareque ab alijs corrigi, & humiliari. Quando ab ipso, vel ipsius consilio præclarum aliquod opus designatum fuerit, nulli, nisi necessitas ita postulet, com-

memorare. Si in aliorum comitatu manus aliquod sustinendum sit eligere, quod minus videtur honorificum, in qua ampliore conciliant laudem & nomen apud homines, ea commendare alijs, contentum esse labore & veilitate negotij quod gestum est, ad maiorem Dei gloriam, etiamsi de ipso nulla mentio fiat. Hæc mortificatio, si diuina gratia adsit, est antidotum procul dubio præsentissimum contra immodicam honorum laudemque humanarum cupiditatem. Hoc inculcant vulgata & notæ Sanctorum sententiæ, vt illa: *Ami nesciri, & pro nihilo reputari*. Desiderium alijs imperandi tanquam pestem animæ fuge. Cui conuenit, quod sanctus Vincentius scripsit; desiderium ascendendi ad altiora, quocunque colore caritatis prætexatur, cauterio mortificationis, tanquam draconis infernalis caput in principio esse resecandum.

Rationes verò, quæ mouere nos debeant ad usurpandam hoc mortificationis exercitium, non desunt. Vna est. Quemuis hominem Christianum; debere congruenter rationi & prudentiæ in cultu pietatis, eligere quod melius & securius est, omniaque obstacula & quæ discrimen aliquod saluti afferre possunt, defugere. Iam verò indubita-

S. Bonauent.

ep. 25.

*Isai Abb. in
bibl. sacra.*

orat. 27.

tum est in omnibus dignitatibus, Præ-
 laturis, alijsque officijs cum magno
 honore hominumque applausu coniun-
 ctis, ingentia esse errorum lapsuumque
 pericula, tentationemque vindicandi
 honoris, laudumque humanarum ca-
 piandarum esse vehementissimam.
 Hanc rationem affert sanctus Grego-
 rius, cum ait: *Christus idcirco in carne appa-*
rruit, ut non solum nos per passionem redime-
ret, verum etiam per conversationem doceret,
exemplum se sequentibus præbens, rex fieri nol-
uit: ad crucis verò patibulum spontè peruenit,
oblatam gloriam culminis fugit, pœnam pro-
brose mortis appetijt, ut membra eius videli-
cet discerent fauores mundi fugere, terrores
minimè timere, pro veritate aduersa diligere,
prospera formidando declinare: quia & ista
sepe per tumorem cor inquinant, & illa per do-
lorem purgant. In istis sepe & ante acta bona
depereunt: in illis autem longi quoque tempo-
ris admissa terguntur. Nam plerumque aduer-
sitatis magisterio sub disciplina cor premitur:
quod si ad regiminis cubmen eruperit, in elati-
one protinus vsu gloriæ permiscetur. Sic Saul,
qui indignum se prius considerans, fugerat,
mox ut regni gubernacula suscepit, intumuit:
honorari namque corâ populo cupiēs, dū reprehē-
di publicè noluit, ipsum, qui in regē se vnixerat,
abiciē: sic David auctoris sui iudicio penè in

Pass. p. 1. c. 3.

6ms

eunctis actibus placens, mox vi pressura pon-
dere caruit, in tumorem vulneris erupit, &
Etusque est in morte Vrie crudeliter rigidus,
qui in appetitu feminae, fuit eneruiter fluxus.
Hucusque Gregorius. Vnde concludit
non multò post seruum Dei licet donis
conuenientibus ad alios regendos in-
structus sit, tamen eò vsque debere et
corde hoc culmen fugere, donec à supe-
riore imperetur: eoque imperante non
debere amplius esse pertinacem. Et ad-
dit: Dum beatus Paulus ait, Qui Episco-
patum desiderat, bonum opus deside-
rat, nomine boni operis, non honorem
Episcopalem, sed labores eius & sudo-
res intelligi, & quia id temporis offerre
se ad Episcopatum, erat offerre se ad
martyrium. Quod autem ad prædica-
tionis officium attinet, in quo ordina-
riè non est tantum honoris aut pericu-
li, ac in prælatura, ait: cum Isaias se Do-
mino offerret ad prædicandum, non
antè aggressum iter, quam visione di-
uina manu Seraphin purgatus esset,
hoc est, habilis ad tale munus geren-
dam redditus. Quia verò difficile est
cognoscere, quis sit purgatus, securus
quoque est prædicationis officium refru-
gere, donec superioris iussu ad id vocemur. Hæc omnia Gregorius.

Cap. 6.

Cap. 7.

Al.

Altera ratio, quæ hanc doctrinam persuadeat, est experientia propriæ imbecillitatis. Videt enim homo, se etiam in statu infimo ab omnibus negotiis & honorum periculis libero, non facere satis omnibus legibus diuinis & humanis, sæpeque per infirmitatem in varias culpas relabi, siue apertas, siue occultas: quare necesse temerarius sit qui hæc agnoscens in se, offerat se ad statum vite sublimiorem, in quo crebriores sunt occasiones errandi, & maiora ob maiorem obligationem pericula, atque imprimis ad dignitatem cum cura alios gubernandi coniunctam. De qua Concilium Tridentinum pronuntiat, eam onus esse etiam cœlestibus virtutibus, angelicisque humeris formidandum; quippe cuius munera tam arduum sit explere, ut opus sit pectus omni virtutum præstantissimarum genere esse obarmatum. Vnde beatus Bernardus lumine diuino & experientia quotidiana edoctus scribit: verè paucos esse, qui alios regant cum profectu, & pauciores, qui cum humilitate. Eandem rationem tradit beatus Gregorius: Si, inquit, homines sancti, licet Dei mandato essent vocati, tamen reformidârunt gubernationem aliorum suscipere, quanta cul-
pæ

*Serm. 2. in
Cant.*

*In 1. lib. reg.
c. 10.*

patet erit offerre se sponte ad illam? & ne
uis obligationibus se onerare ad cura-
dam aliorum salutem, qui vix sufficiat
ad curandam suam? Et alibi dicit: Eius
gubernationis onus graue sit, maius
tamen esse honoris, eo quod accipere
honorem, & non se offerre, sed illud
spernari, res tam ardua sit & exotica, ut
facilius intelligi, quam verbis exprimi
queat: certe imbecillis & imperfectis vi-
detur impossibile dare locum honori
subditorum fructu, & non animo ex-
tollit. Et quia homines a Deo electi te-
ment ne ei displiceant, idcirco fugiunt,
quoad fas est, officium Prælati. Hæc
Gregorius, qui vocat impossibile, quod
erat admodum difficile, & rarum apud
homines.

*Lib. 10. con-
fess. c. 38.*

Ob has, aliasque rationes graui-
mas commonefaciunt nos sancti Pa-
tres, magno studio in nobis coere-
dum esse honorum & dignitatum app-
titum, licet inter honores varij existant
gradus, & in vno quam in alio maior sit
delinquendi occasio: Sermo, inquit bea-
tus Augustinus, ore procedens, & factus, qui
innotescunt hominibus, habent tentationem
periculosissimam ab amore laudis, qui ad pri-
uatam quandam excellentiam contrahere re-
mendicata suffragia tentat, cum a me in me
at.

arguitur, eo ipso quo arguitur. Et sepè homo de ipso vane glorie contemptu gloriatur, ideo quæ non iam de ipso glorie contemptu gloriatur.

CAPVT VIII.

Sanctorum exemplis confirmatur mortificanda esse honorum cupiditatem, fugienda ex parte sua officia honorifica, & onera gubernandi obnoxia.

Quod Sancti verbis docuerunt, hoc, vt fidelissimi Christi ministri, confirmarunt operibus: & sic in eo genere consenserunt in doctrina, sic & in vita: & idcirco omnes dignitatum & Præiaturarum, aliorumque officiorum honorificorum culmen defugerunt, nec antè amplecti voluerunt, quàm ex maiorum mandato, vel populorum importunitate, vel maxima necessitate coniecturam fecissent eâ esse Dei voluntatem. Vnde B. Gregorius *In lib. reg. 6. 10.* ait, homines electos, quoad possunt, fugere officium Prælaturæ, quando autem à Deo ordinati sunt non posse se abscondere. Et quamuis penè innumeris exemplis res hæc explicari possit, nos tamen paucis, ijsque selectis contenti erimus, è quibus facilè & aliorum spiritus dignoscatur.

Ac

In eius vita.

Ac primum quidem sit ipſius Grego-
 rij Papæ iam nominati, vt licet
 factis ab eo demonſtratum, quod de-
 cuerat verbo. Nam, teſte Ioanne Dia-
 cono, electus in ſummum Pontificem
 Romano clero efficaces ad Imperato-
 rem Mauritium litteras dedit, obte-
 ſtans eum enixè, ne electioni conſen-
 ret: ementitoque habitu urbem egreſſus
 in ſyluis & cauernis terræ, ne reperiri
 poſſet ſe abdidit; ſed columna igne
 indicio proditus dignitatem acceptam
 coactus eſt. Sanctus Ambroſius Me-
 diolanenſium iudex communi electi
 & populi approbatione electus in Epi-
 ſcopum, vt eos ab hac voluntate dede-
 ceret, è tribunali diram de torquenda
 rebus ſententiam tulit, vt æquo crude-
 lior haberetur. deinde nocte intempeſta
 ex vrbe elapſus, licet Ticinum verſus
 ter intendiſſet, tamen mane diſcuſſis
 nebris deprehendit miraculo ſeſe eſſe
 ante portam, qua Mediolano eſſe gerit.
 Sanctus Martinus, authore Sulpitio
 tantoperè ab Episcopatu abhorrebat, ut
 ne quidem ſancti Hilarij perſuaſione
 Diaconatum ſuſcipere voluerit. contra
 ſuam deinde voluntatem euectus ad
 Episcopatum, cum Episcopum quidam
 qui ad eum conſecrandum conuen-
 rant,

*S. Paulinus
in eius vita.**In eius vita.*

rant, vilitate personæ & habitus offensi, eius electionem improbarent, & indignum tam sublimi loco iudicarent, ille vehementer gauisus est, illosque Episcopos maiori amore profecutus.

Sanctus Ioannes Chrysostomus tanto studio fugiebat honores & laudes, ut flagitiosus homo nullus tantoperè laboraret in celandis suis sceleribus, quantum ille laborabat in occultandis suis virtutibus, & rebus cum laude & gloria gestis. Cum autem animaduerneret, sibi, quamdiu inter homines viueret, ob virtutis & doctrinæ præstantiam magnos deferri honores, confugit in solitudinem, in qua rerum diuinarum contemplationi vacans tamdiu permansit, donec graui morbo coactus est redire in urbem. Deinde renuit gradum Sacerdotij, donec Flavianus Episcopus diuina reuelatione edoctus de spelunca, in quam se abdiderat, extractum in sacerdotem consecrauit. Antiochia quoque ante doloque, pio euocatus, vi Constantinopolim pertractus est & Archiepiscopus eiusdem urbis constitutus. Sanctus Augustinus item tanta sollicitudine & cura honores respuit, maximè sacerdotij & Episcopatus, ut cognita morte Episcopi fugeret ex urbe illa, ne eli-

*Metaphr. in
eius vita.*

*Epist. 148. ad
Valer.*

eligeretur: cum autem degeret in Episcopatu Hipponensi sub Episcopo Valerio vi pertractus est ad sacerdotium licet ipse, cum fugæ locus non restaret, postulante scilicet populo, & Valerio antistite urgente, tandem consenserit, sed cum tanto animi dolore, ut cum ordinaretur totus perfunderetur lacrimis.

*Epiph. ep. ad
Ioan. Episc.
Marian.
In eius vita.
Vega in hist.
S. Hiero.*

Sanctus Hieronymus, tam diligenter & serio omnibus honoribus, eorumque captandorum occasionibus restitit, ut licet sacerdos; tamen ministeria sacerdotis in suo monasterio exercere reformidaret. Sic ut sanctus Epiphanius, cum monachi quererentur de penuria sacerdotum, ob Hieronymum qui ex humilitate functione sacerdotij abstinebat Pauliniarum minorem sancti Hieronymi fratrem decreuerit sacerdotio initiare. Et quia ille quoque hanc dignitatem deprecabatur, opus fuit vi illum ordinare, & ne tempore ordinationis diuini nominis reuerentiam inuocaret, os illi obturare, donec ordinatio perfecta esset.

*Leon Iustin.
in eius vita.*

Sanctus Nicolaus ad effugiendum honores, deserta patria, vbi notus erat Myræam abiit, ut ibi ignotus delitescere posset & inglorius. Sed Deus diuini-

us antistitibus ibidem pro eligendo Episcopo congregatis patefecit, vt eligerent qui summo diluculo primus Ecclesiam ingrederetur, nomine Nicolaus: qui vt vidit diuina voluntate se electum, acquieuit.

Sanctus Fulgentius contra voluntatem suam in Africa praefectus cuidam monasterio, intelligens securius esse parere, quam imperare alijs, fuga elapsus est, & ab omnibus secessit in coenobium pauperrimum, quod in medio mari in insula quadam extabat, omni solatio humano destitutum: sed inde postea magna vi extractus est, & ad Episcopatum Rupersem promotus.

S. Ammonius eremita, cum animaduerteret se per vim capiendum ad gubernacula Ecclesiasticae gubernationis in vrbe quadam, diuino, vt creditur, instinctu motus, aurem sibi praescidit, & sic manus eorum euasit.

S. Caesarius magna sapientia & pietate vir ad Episcopalem dignitatem postulatur, aufugit, & in certis monumentis, ne inueniri posset, tam diu delituit, donec diuina reuelatione proditus inde extraheretur, & ad Arclatensem Ecclesiam, licet inuitus, promoueretur.

S. Ed-

Sur. in Iant.

*Pallad. is
hist. Lausica.*

Cypr. in vita.

Syr. in Nov. S. Edmundus, licet ab omnibus in Anglia, ipsoque Pontifice Romano Gregorio nono dignissimus Archiepiscopatu Cantuariensi iudicatus, non prius consensit, quam auctoritate Pontificis summi sub pœna lethalis peccati imperatum esset, ut susciperet, eoque suscepto palam protestatus est, se non fuisse suscepturum, nisi obligatus fuisset sub pœna Deum offendendi.

In eius vita. S. Antoninus litteris diuinis humanisque excultus, Archiepiscopatum Pictavinum ab Eugenio IV. oblatum repudiavit, omniaque media adhibuit ut Papam ab hac voluntate abduceret. Verum Papa omnibus rationibus eius neglectis sub pœna excommunicationis illi imperavit, ut susciperet, sed nec tunc, nisi quaestione discussa ab omnibus litteratis, quod teneretur consentire, in sententiam Papæ concessit, tot lacrymis profusis, ut & circumstantes ad lachrymas prouocârit.

S. Bernard.
in eius vita. S. Malachias Archiepiscopatum non prius acceptauit, quam Episcopi congregati ei comminarentur anathema, nisi pareret. Omnem enim locum excelsum & sublimem velat animæ precipitium fugebat teste S. Bernardo.

Syr. in Aug. S. Bernardus in Remorum & Lingonensium

ensium antistitem, atque etiam in Mediolanensium Archiepiscopum nominatus, omni studio & conatu se purgavit, & onus excussit: impetrarat enim à Deo, ne mandato aliquo sub peccato mortali obligante ad id adigi posset.

† S. Thomas Aquinas, cum Clemens IV. Papa Archiepiscopatum Neapolitanum ei detulisset, tot rationibus suam Sanctitatem ab hac voluntate reuocauit, vt nec illum, nec alium illi deinceps offerret.

Sur. in Mart.

Sanctus Goar honorum operum meritis, miraculorumque gloria clarus à Francorum rege Sigeberto vrgebatur, vt Archiepiscopatum Treuirensis susciperet, ille verò cum se purgasset, videretque regium animum flecti non posse, multis lachrymis inducias petijt orandi, diuinamque voluntatem ea de re consulendi. Rex viginti dies indulxit, ille verò à Deo petiuit liberari à dignitate, & impetrauit, ac in decimum vsq; annum deinceps lecto affixus vsque ad mortem decubuit, potius eligens infirmitatem, quam dignitatem. Quam animi submissionem multis miraculis Deus illustrauit.

Sur. in Iul.

Beatus Ferdinandus de Talauera Vega in hist. Granatensis Archiepiscopus multa *S. Hier.*

R

san:

sanctitate & eruditione conspicuus, a Rege adscitus, ad Salmanticensis Episcopatus fastigiū, multis vijs & rationibus se excusauit. Scribere Reges ad summū Pontificē, & capta vrbe Granatensi, eū Episcopatu Granatensi ornare voluerunt, sed, quoad potuit diu tergiuersatus est, verū cū ob instantiā regū non posset oēs Episcopatus oblatos excutere, meluit Granatensem, utpote pluribus laboribus & ærumnis obnoxium, amplecti. Et quamuis ante semper plurimum abhorruisset à Prælaturis, tamen quantum primum experientia quotidiana edoctus clarius cognouit earum difficultates & discrimina: consueerat dicere, se capere non posse, quomodo homine ratione & prudentia præditus tantumonus, quod tantam vitæ perfectionem postulet, spontè optare & acceptare possit. Hæc ergo vota, hæc studia fuerunt sanctorum hominum, fugere omnibus modis honores & dignitates.

Iam verò non solum hunc zelum demonstrarunt in declinandis magnis dignitatibus Episcopatum, in quibus labor, periculumque maius est, sed etiam in monasteriorum præfecturis. Vbi, licet non appareat tam grande periculum, tamen quia illa

illa quoque cum honore & cura animarum coniunctæ erant, iustissimas causas prætexere poterant, cur se inidoneos faterentur, atque etiam, quibus modis fas esset defugerent & renuerent.

Pinusius sanctissimus & venerabilis Abbas, ne suo præficerentur monasterio, confugit ad Tabennosiatarum cœnobium longè illo districtius, ibique maluit esse hortulani famulus, quàm in suo Prælatus.

*Cassian. l. 4.
c. 30.*

S. Marcellus diuina iuxta ac humana Sapientia instructus, tanto studio fugit monasticam Præfecturam, totque vijs ac rationibus à se repulit, vt tandem voto sit potitus; tantoque gaudio officium omnium in cœnobio vilissimum recepit, vt petiuerit in eo per omnem vitam perdurare. Hinc quilibet prudens æstimare potest, quàm rectè faciant, qui suæ infirmitatis gnari, non aspirant ad gubernationem aliorum; postquam Sancti tanto lumine à Deo illustrati, tantoque spiritus robore ad vincendas tentationes muniti, hoc onus refugerunt. Si cæcus, vel alius exigua videndi facultate præditus, post initam cum fido & peritoduce viam admodum strictam, sed im-

Sur. in Dica

Matth. 7.

peditam, & præcipitijs plenam, tandem
 ducem suum deserat, nonne in apertum
 vitæ discrimen se conijcit? Nos omnes
 viam cœli inuenimus, angustam & stric-
 tam, multis occultisque tentationum
 periculis horrentem: antecedunt nos
 duces viæ Sancti, qui, vt sunt lumi-
 nes diuino illustrati, pericula viæ
 ostendant. Cum ergo hi tam periti du-
 ces declinent à via cupiditatis hono-
 rum & dignitatum, nos verò illis delectis
 in eam vltro nos ingeramus, quid aliud
 agimus, quàm quòd sapientiores
 videri volumus sanctis, & manibus
 salutis periculum adire?

CAPVT IX.

*Sanctorum exemplis declarantur media, quibus
 mortificanda est propria voluntas quoad
 honores temporales, qui ob donum præ-
 dicandi & eruditionem a-
 licui deseruntur.*

Quamuis fere omnium maxi-
 mum periculum & damnum a
 nimæ nostræ sit in nimia di-
 gnitatum, officiorumque, quibus alijs
 imperandum est, cupiditate; tamen in
 alijs quoque honoribus expetendis nec
 damnum, nec periculum omne abest.

Qua-

Quare operæpretium faciemus, si expendamus, quibus medijs sancti affectionem illam mortificârint. Officium in Ecclesia Dei valde honorificū est, verbum Dei prædicare, quod si fiat cum magno hominum concursu & applausu, magnum concionatori impendet periculum lapsus, ne dum aliorum salutem quærit dicendo, suam perdat applausu illo gaudendo. De quo periculo sanctus Gregorius in moralibus *Lib. 9. mor.* scribit, nos sæpè assumere munus prædicandi alijs, & dum auditoribus prodesse volumus, propriæ laudis amore nos defœdare: sicut enim latro per diverticula irruens, sæpè occidit viatorem recta via progrediētem: ita honoris proprii illecebra sæpè insultat concionatori alioquin rectâ tendenti, hoc est, salutem aliorum quærenti: vnde fit vt in vno eodemque opere initium à virtute sumatur, finis verò reddatur vitiosus. Quòd etiam crebrò accidit concionatoribus, nempè vt prædicationis initium quidem videatur laudabile, quateus voluntate quadam imperfecta conantur prodesse hominibus, sed re ipsa intentio & scopus prædicantium aliò feratur. Nonnunquam etiam, licèt non aucupentur laudes

hominum & famam, imò contemnunt
tamen id non faciunt ex vera animi
submissione, qua seipfos despiciant, indi-
gnosque honore æstiment, sed ex arca-
na quadam elatione, qua plus æquo sibi
fidere solent, aliosque contemnere. He-
ferè B. Gregorius, qui vti optimus vi-
spiritualis magister, accuratè detegit
vulnera, quæ in hoc officio esse so-
lent, vt curationem eorum addisca-
mus,

Medium verò, quod sancti vsurp-
runt ad mortificandum honorem in
hoc officio, erat, data opera sæpè in his
locis concionari, vbi parum essent gra-
ti, aut vbi exiguus erat populi concu-
sus. Sanctus Otto Bambergensis Episco-
pus, quamuis apud suos in magna ho-
minum existimatione esset, sic vt to-
tus clerus populusque illum aliunde
venientem cum canticis & hymnis so-
lemniter in urbem receperit: tamen de-
serta diœcesi sua contulit se in Pome-
raniam ad annunciandum Euangelium
infidelibus, à quibus licèt deterrimè
haberetur, & luto aliquando sordida-
retur, summissq; oneraretur iniurijs, ille
tamen à prædicatione non cessauit, hu-
militatisque & patientiæ exemplo præ-
dura pectora gentis tandem ad fidem
traduxit.

San. in Iul.

Bea.

Beatus Noribertus, Coloniensis & *Sar. in Iun.*
 Xantensis quondam Canonicus, postea
 verò Ordinis Præmonstratensis insti-
 tutor, cum concionator esset celebra-
 rimus (quem sanctus Bernardus vo-
 cat fistulam cœlestem) tamen neglectis *Bern. ep. 56.*
 vrbibus malebat verba facere in vicis
 & pagis, nec minus paucis, quàm mul-
 tis; pauperibus quàm diuitibus; rusticis
 quàm nobiles operam suam præsta-
 bat.

Sanctus Dominicus, sanitate & sa- *Theod. in e-*
 pientia clarus, ac propter admirabilem *ius vita, l.*
 fructum quem concionibus in lucran- *4. c. 10.*
 dis animis colligebat, admodum carus
 in Tolosano Episcopatu; tamen maluit
 alio se conferre, nempe Carcassonam,
 vbi non solum non afficiebantur ho-
 mines ad eius conciones, verum etiam
 eum persequebantur & irridebant. Ac
 rogatus aliquando cur id faceret, re-
 spondit, Quia Tolosæ multi me hono-
 rant, Carcassonæ verò multi mihi con-
 tradicunt.

Sanctus Cutbertus, sanctitatis, mi- *Beda in eius*
 raculorumque fama celebris in villis *vita.*
 montanis locisque solitarijs & horri-
 dis, quò nulli prorsus concionatores
 ventitabant, multos dies libentissimè
 verbum Dei annunciabat.

R 4

San-

In eiuſ vita.

Sanctus Franciscus pro sapientia & gratia quam à Deo ad prædicandum acceperat, cum à multis libentiſſimè, nec sine ingenti fructu audiretur in oppidis, tamen crebrò conferebat se ad loca vilia, vbi à paucis audiebatur. Atque hoc est vnum medium, quo Sancti vſi sunt in mortificando appetitu honoris, qui decerpi potest ex officio prædicationis.

Ad mortificandum verò honorem, quem poterant conſequi ex opinione sapientia, nonnulli conati sunt eam cælare, donec Deus patefaceret.

Sur. in Mar.

S. Thomas Aquinas, sublimi præditus ingenio, & diuina æquè ac humana instructus sapientia, tantum studium in ea occultanda posuit, vt propter iuge silentium tardissimi ingenij haberetur, & per conuitium à sodalibus suis bosmutus appellaretur, nec antè sapientiam suam, disputando in Scholis prælegendoque prodidit, quàm id à Superioribus exactum fuisset.

Sur. in Iun.

S. Antonius de Padua, cum esset eloquentissimus, doctissimusque, ac singulari prædicandi dono ornatus, existens in S. Francisci ordine sic thesaurum hunc cælauit, vt p vili & indocto fratre haberetur, atque ad infima culinæ, verrendorum-

rum-

rumque cubiculorum ministeria detru-
derentur. Multoq; tempore in hac fun-
ctione tam abiecta perduravit, donec
Deus cuidam superiori inspiravit, vt im-
poneret illi munus prædicandi in tri-
clinio: tunc enim, vt obedientiæ faceret
satis, prædicavit, & donum, quo prædi-
tus erat, patefecit. Non formidabant
sancti illi, ne proximo fructum aliquem
spiritualem detraherent, si aut sapien-
tiam suam occultarent, aut æquè paucis
ac multis verbum vitæ annunciarent.
Probè siquidem nôrant, caritatem per-
fectam, in ijs quæ ad animam attinent,
incipere à seipsis, atque idcirco existi-
mabant Deo gratius esse honoris cupi-
ditatem mortificare dando operam hu-
militati, & contemptui sui, quàm iuuā-
do alios huius spiritualis fructus iactu-
ram facere. Quamquam & hoc ipso stu-
dio plus commodare poterant proxi-
mo: quò enim ipsi maiores in virtute
progressus fecerant; hoc alios quoque
poterant sibi reddere similiore. Et res
ipsa docuit tales concionatores & plu-
ribus à Deo beneficijs fuisse diuinitus
instructos, ac potentiores fuisse in Ec-
clesia ad conuertendos peccatores.

Aliud quoque medium vsurpârunt
sancti ad mortificandam honorum ap-

petitionem, nempe, vt exercerent se in officijs humilibus & abiectis, vilibusq; personis ministrarent.

*S. Bernard.
in eius vita.*

Sanctus Malachias post susceptum Archiepiscopatum, vilia monasterij officia repetere non dubitavit, vt coco ministrando, & mensæ inseruiendo, & tempore mensæ in triclinio legendo, aliaque id genus.

Octau. in vita.

Sanctus Bonaventura item, licet opinione hominum doctissimus, tamen non refugiebat abiectissima quæque monasterij officia siue culinæ, siue mensæ, siue euerrendæ domus obire, sic vt opus fuerit illius in hoc genere ardorem temperare.

*Vinc. Mai-
nard. in vita*

Sanctus Antonius iam factus Archiepiscopus suis famulis inseruiebat, aliaque officia domestica subibat.

Est & aliud medium efficacius, quo sancti vsi fuere, amplecti scilicet & quærere contemptum sui, aut ea munera obire, ob quæ homines ab hoc mundo rideri & contemni solent.

*Tea Patriar.
in eius vita.*

S. Ioannes Damascenus eruditione præstans, etsi in vrbe Damascena à consilijs fuisset Principi, tamen monastica vita suscepta non dubitavit Damascum, sportis oneratus, quas monachi

chi texuerant, ingredi, easque publicanum exponere, ac ad maiorem sui confusionem carius pretium exigere, vt plurimum se ludibrio, in loco, vbi antè fuerat honoratissimus, exponeret.

Sanctus Plato Bizantinus, qui in saeculo magna nobilitate & auctoritate præditus fuerat, religionem ingressus ad mortificandum appetitum honorum, non contentus ab alijs reprehendi & contemni, citra tamen vllam culpam suam à Superiore verberari exoptabat: qui vt desiderio eius faceret satis, consensit: quod loco magni beneficii ille ducebat. *Theod. in eius vita.*

Sanctus Franciscus non semel se curauit à fratribus suis publicè coargui, & ludibrio affici, appellarique rusticum, indoctum: nulla virtute præditum, & os suum pedes conculcari. In oppidi cuiusdam ingressu animaduertens homines honoris causa sibi obuios fieri vt ludibrio exponeretur, se vnà cum socio applicuit ad collem terreum viæ re proximum, magnaque celeritate puerorum more in eum incurrit, atque ita obtinuit, vt opinionem Sanctitatis, quam de eo obuij conceperant, deponeret. *In eius vita.*

tract. huius
p. 3 c. 1. l. 2.

nerent. His alijsque, ac etiam maioribus opprobrijs toleratis (quæ tamen magna moderatione suscipienda sunt, vt infra dicemus) Sancti ad perfectam mortificationis culmen, absolutamque omnibus numeris humilitatem peruenire, experientiaque ipsa didicere, hoc medio tantam se à diuina maiestate consecutos gratiam, vt prorsus liberos se senserint passionum cum aliarum, tum huius, de qua agimus, tyrannide, ac in omnibus actionibus suis non nisi honorem gloriamque Dei ante oculos propositam habuerint. Pace quoque & tranquillitate animi tanta, & viuam in Deum fiducia fructi fuerint, vt se tantum non beatos arbitrarentur. Hæc experientia quendam sancti Francisci discipulum fecit erumpere in hæc verba: Beatus est, qui contemnitur ab hominibus, modo amet & optet contemptum, aut certè patienter toleret: hoc enim præcipuum certumque fundamentum est itineris ad cælum. Quibus verbis significare voluit, hoc esse medium, quo honoris temporalis contemptus, veraque humilitas, omnium virtutum fundamentum, acquiritur.

Chron. minorum
p. 3. l. 5.
6. 47. & 48.

CAPVT X.

quam necessaria sit intellectus, proprijque iudicij mortificatio, & quo modo exerceri debeat.

Post propriæ voluntatis mortificationem principem locum obtinet, vtpotè cum maximo merito coniunctum, mortificatio intellectus, quoad iudicium proprium: hæc enim est facultas animi omnium nobilissima, & dux voluntatis. Proprium autem iudicium vocamus, quo homo iudicat de rebus, non quia Deus ita statuit, aut sancti & sapientes docuere, sed quia ita ei videtur. Hoc iudicium proprium est perniciosissimum, & grauissimorum criminum radix, ac omnium errorum & hæresum seminarium. De quo optimè tractat Sanctus Bernardus.

In corde, inquit, duplex est lepra, propria voluntas, & proprium consilium. Lepra vtraque nimis pessima, eoq; perniciosior, quò magis interior. Voluntatem, inquam, propriam, qua non est communis cum Deo & hominibus, sed nostra tantum, quando quod volumus, non ad honorem Dei, non ad utilitatem fratrum, sed propter nosmetipsos facimus, non intendentes placere Deo, & prodesse fratrib.

R 7

sed

sed satisfacere propriis motibus animorum.
Huic contraria est recta fronte caritas. Hæc
 ille. Hoc iudicium mortificandum est,
 non inordinatè illi fidendo, sed alio-
 rum iudicio & opinioni in omnibus,
 quæ rationi sunt consentanea, subijci-
 endo.

Quædam homo credit certitudine
 infallibili, vt quæ à Deo reuelata sunt,
 & ab Ecclesia proposita tanquam fide
 Catholica tenenda. Alia sunt, quæ ho-
 mo certa esse iudicat, quia rationi na-
 turali, & sapientium dictis sunt confor-
 mia. Alia rursus, quæ nec reuelatione
 diuina, nec ratione naturali, sed quia
 communi Sanctorum, Doctorumque
 Catholicorum consensu asseruntur, no-
 bis certa sunt. In his omnibus locum
 non habet mortificatio proprii iudicii,
 neque enim homo in ijs nititur pro-
 prio iudicio, sed magno cōsilio & pru-
 dentia adhæret luci, quam Deus in hac
 vita communicauit, vt illam sequa-
 mur. Sunt ergò alia, ad quæ credenda
 homo huiusmodi motiuis non duci-
 tur, sed quia sibi videntur esse creden-
 da, vel sequenda, & in his mortificatio
 proprii iudicii locum habet. Quando
 alicui videtur aliquid verum, & cer-
 tum, vel probabile & verisimile, & ad-
 uertit

uertit multos doctrina, experientia & virtute sibi pares nō idem videre, mortificare debet suum iudicium, & aliorum anteferre, nam cum vtrinque sit paritas, iustè ceditur, cum multorum vnus iudicio præstet. Hinc S. Basil. Non est rationi consonum, si quis in omnibus suo stare velit iudicio, nec periculo, aut contumaciæ suspicione caret, in congregatione multorum nolle maioris partis sententiæ acquiescere: nec dubium est arrogantia argumentum esse in hoc genere, suo potius, quàm aliorum iudicio adhærescere. Nam, vt scribit Sanctus Bernardus, quæ maior superbia esse potest, quàm si vnus suum iudicium præferat vniuersæ congregationis iudicio, quasi solus haberet spiritum Dei? Similiter in cæteris omnibus rebus, in quibus neque rei euidencia, neque maiorum auctoritas conciliat certitudinem, nullumque impendet vel salutis, vel virtutis deferendæ periculum, consultius est iudicio suo cedere, & alieno parère, maximè eorum, qui auctoritate, vt sunt superiores, aut doctrina, vel ætate & experientia superant.

E rationibus, quæ ad hoc permouere nos debeant, vna est, consideratio
huma-

*In reg. breui.
q. 123.*

*Serm. i. de
resurrect.*

humanæ ignorantiae, hoc est, quàm pauca sint, quæ certò & clarè cognoscimus: quàm multa item, quæ certissima verissimaq; nobis quondam visa sunt, & tamen post accuratius examen prehensa sunt vel falsa, vel admodum dubia, & crebrò talia, vt pudeat nos in ea sententia fuisse. Deinde quanta sit in vna aliqua quæstione, vel consilio opinionum varietas, vt frequenter dici possit, tot esse sententias, quot auctores, tot placita, quot capita. Hinc fit, vt quæ iuvenes nimia ingenij & iudicij celeritate & immaturitate leuiter effutiuim⁹, augeſcente etate & iudicio tandem corrigamus.

*Lib. 5. c. 14.
in 1. Reg.
Et l. II. mor.
c. 21.*

De qua ignorantia, in quam per Adæ peccatum incidimus, loquens Beatus Gregorius, dicit: *Magnum pelagus est ignorantie humane.* Et alibi. In peccati, inquit, pœna in hac mundi peregrinatione & exilio tanta cæcitate percussus sumus, vt nobis ipsis ignoti simus. Nam luce veritatis semel ab anima nostra depulsa, nihil in ea præter ignorantie tenebras remanet: quæ causa est, vt frequenter in fossam peccati labatur, & tamen ignoret. Et hæc est ignorantia, in quam per peccatum incidimus: licet enim lumine naturali nonnulla nobis

nobis patefacit, tam pauca tamen sunt, quæ certò & perspicuè innotescant, vt remoto fidei lumine, fateri, vt vult B. Gregorius, ingenuè debeamus, nos plenos esse tenebris ignorantia. Hæc ergò tanta ignorantia toti generi humano communis merito commouere nos debet, ne faciliè nostro iudicio fidamus, sed aliorum sententiæ subscribamus.

Ignorantiam deinde & cæcitatem animi non parum augent passiones, quæ facile impellunt hominem in sententiam veritati contrariam. Sicut enim ardentissima siti laboranti nihil melius dulciusue videtur aquâ, quia secundum dispositionem suam iudicat; sic qui cupiditate aliqua inordinata, vel perturbatione concitatur, longè aliter iudicat de rebus, quàm reuera sese habent. Cum ergò quilibet homo sciat se non esse immunem à passionibus, & affectionibus prauis, non debet proprio iudicio admodum fidere, sed tanquam domesticum hostem habere suspectum, abnegareque illud, vbi ratio suaerit. Vnde sanctus Dorotheus. Cum subiecti, inquit, simus multis passionibus, prauisque affectibus, nostro iudicio non debemus omninò fidere; quan-

Serm. 190

quando enim norma vel regula curua est, & inflexa, nunquam quod secundum eam dirigitur rectum efficitur, sed distortum.

Iam & alia, eaque principalior mortificandi iudicij proprii ratio est, quod opus sit magne humilitatis, Deoque gratissimum. Sicut enim homo ob naturae corruptelam procliuus est ad fouendam propriam voluntatem, sic etiam ad sequendum proprium iudicium: unde si vincat se, & iudicium intellectus, qui principatum inter animi facultates obtinet, alterius iudicio submittat, exerceat actum virtutis maximæ: & quia ob amorem Dei facit, magnum meritum apud Deum colligit in hac vita, in futura verò singularem gloriam. Unde illud bonum incomparabile nascitur, ut homo à Deo ita luce illustretur, totque peculiaribus armetur præfidijs, ut ægrè hallucinari in re aliqua, vel in fraudem ab inimico induci possit. Nam hanc lucem fauoremque suum promittit Deus ijs, qui propter Deum se humiliant in re tam graui & difficili, ut est proprii iudicij mortificatio. Hanc rationem idem Sanctus Dorotheus sedulo ponderat, dum ait: Quando suæ opinioni & iudicio homo adhærescit,
tunc

Serm. 8.

tune capitalis humani generis hostis
 mox nequit illi laqueos, quo præcipi-
 tem agat in errores & peccata. Atque
 hæc est causa ordinaria, & radix, cur
 qui fundamentum cultus diuini iece-
 rant, excidant è gratia, & pereant. Lap-
 sus quidem causas, alij alias referunt: at
 ego primam causam, & radicem sta-
 tuo, quod suo iudicio nimium sisus sit,
 sui ipsius magister factus, quo nihil est
 perniciosius. Sicut contra nihil ad præ-
 cauendum lapsum, auertendasque om-
 nes Satanæ insidias & fraudes, est sa-
 lubrius, quàm superiorum Patrumque
 spiritalium consilio & iudicio sese re-
 gendum tradere. Confirmat idem Do-
 rotheus hanc doctrinam appositione
 vnius exempli. Magnus, inquit, Ma-
 carius Abbas, cum aliquando conspe-
 xisset dæmonem operatum ollis, qui-
 bus varia esculenta continebantur, per-
 cunctatus eum est, in quem vsum tot
 ollæ seruirent. Ille verò diuina vir-
 tute constrictus cælare veritatem non
 potuit, dixitque se varijs illecebris mo-
 nachos, vti non vnum omnibus est pa-
 latum, tanquam escis à cultu virtu-
 tis, ad vitium allicere. Addebat vnum
 inter cæteros magnum suum ami-
 cum esse, quem ilicò, quotiescunque
 veller,

vellet, posset in suam sententiam trahere, eiusque nomen prodebat. Macarius mox monachum adiit, & apprehendit eum deceptum, quod nimium suo iudicio præfidens tentationes non patefecisset Patri spirituali: monuitque illum, si immunis à lapsu esse velit, in posterum suo iudicio non temerè fidat, quod & fecit. Vnde S. Macarius, cum postea iterum se videndum demon obtulisset, rogauit, num monachus dictus adhuc esset eius amicus; ille verò magno furore respondit, non esse amplius amicum, sed hostem. Omnes S. Macarij monachos tentabat dæmon, sed maximam eorum partem idcirco vincere non poterat, quod proprio suo iudicio non niterentur, sed totos se Patrum spiritualium arbitrio consilioque regendos dedidissent.

CAPVT XI.

De medijs, quibus proprij iudicij mortificatione exercenda est, ne in temerarium iudicium incidatur.

EX medijs, quæ Sancti Patres ad mortificandum proprium iudicium docuere, & usurpauere, illud, sicut diximus, vnum est, deligere sibi

sibi Patrem spiritualem, cui tota conscientia nostra perspecta sit, & explorata, cui omnes perturbationes animi tentationesque ingenuè patefaciamus, cuiusque consilio & prudentia nos duci regi que sinamus; confisi, hanc tutissimam esse viam rationemque vitæ piè sancteque traducendæ & procurandæ salutis æternæ. Quod medium seruire potest, non solum religiosis, qui sub aliorum obedientia viuunt, sed etiam secularibus, si optant securam inire rationem seruiendi & placēdi Deo: omnes enim expositi sunt, & proprii iudicij & passionum suarum, & variarum dæmonis tentationum periculis, eoque magis, quò in seculo maiores, quàm in religione, se offerunt occasiones. De S. Malachia commemorat Sanctus Bernardus, eum cum esset in seculo, optaretque seruire Deo, diuino instinctu edoctum, vt quæreret Patrem spiritualem, & inuenisse quendam Dei seruum nomine Imarium, cui omnia animi sui sensa detegebat, cuiusque consilio totam vitam instituebat. Hic ab infantia à Deo singulariter institutus, à diuina eius maiestate documentum accepit, vt loco Dei alicui homini in omnibus obediret. Quo medio, licet esset

In eius vita

in

in seculo, breui ad magnam vitæ sanctitatem peruenit.

Aliud medium ad mortificandum proprium iudicium saluberrimum est assuefacere se ad exquirenda aliorum consilia, non solum in rebus grauibus, magnique momenti, (quia ad cauendos errores id omnino necessarium est) sed etiam nonnunquam in leuioribus, & quæ nullo negotio comprehendiqueunt. Nam quo in hoc genere rerum magis alienis consilijs nitimur, hoc plus, & maiori cum merito exercetur proprii iudicij mortificatio. Sed ad hunc fructum, procul dubio maximum, carpendum, curandum est, vt qui alienum implorat consilium, non ita suæ opinioni adhærescat, vt secum decernat ab ea non recedere: tunc enim fictè & frustra confugeret ad alienum: sed vt paratus sit in eam sententiam inflectere mentem, quam iudicabit præstantissimam: sic enim verè homo humiliat se, & proprium iudicium mortificat, diuinisque donis locum præbet. Vnde Sapiens dixit: Ibi esse salutem, vbi multa vigent consilia, quòd præcipuè intelligitur de vera animæ salute. Atque hoc medium petendi consilium ab alijs in rebus etiam

PROV. II.

iam leuioris momenti vsurpârunt multi
Sancti.

Sanctus Arsenius, vir sanctissimus, *Metaphr. in
vita.*
diuinaque & humana sapientia instru-
ctus, qui in sæculo Imperatorum Ho-
rij & Arcadij magister fuerat, cum in
eremum secessisset, non modo à mona-
chis doctrina & scientia magna prædi-
tis, sed etiam ab indoctis & rudibus sa-
lutaria ad progressum in virtute faci-
endum consilia sciscitabatur, idq; ingen-
ti animi submissione, persuasus Deum
per hoc medium subministraturum,
quæ magis accommodata essent ad su-
am salutem.

Beatus Raimundus, à doctrina cele- *Leander in
eius vita.*
berrimus, qui cum facultate Summi
Pontificis Episcopatu se abdicârat, S.
Dominici religionem complexus, ad
coercendum iudicium proprium sub-
mittebat se religiosi cuiusdam fratris
non admodum eruditi voluntati & ar-
bitrio. Atque hac submissione tantum
sanctitatis nomen breui sibi concilia-
uit, vt in Generalem Ordinis sui præ-
positum electus sit, multisque mira-
culis claruerit.

Aliud quoque medium mortifican-
di iudicij ergò vsurpârunt sancti, vt dū
in dictis factisue suis vel monerentur,
vel

vel carperentur ab alijs, non repugnant, sed facile aliorum sententia, quando inde nullum timebatur periculum, subscriberent; idque faciebant, non solum quando alij solidioribus, quam ipsi, rationibus niterentur, sed etiam quando longè infirmioribus: sciebant enim hac via maiorem occasionem dari exercendæ veræ humilitatis.

*Metaph. in
eius vita.
Surius in
Maio.*

S. Pachomio degenti in monasterio, & opera manuum cum alijs fratribus exercenti texendis è iunco sportulis, cum discipulus eius, quem alijs præfecerat, diceret, eum non rectè texere, continuo surrexit, dicens: Fili doce me, quæ sit optima texendi ratio, quem doctè humiliter secutus est, posthabito pristino suo more. Qua humilitate, inquit Metaphrastes, arrogantia spiritum, carnisque prudentiam repressit,

*In Chron.
Francisc. p. 1.
l. 1. c. 69.*

Hoc medio crebrò utebatur S. Franciscus, ut fructum aliquem spirituales in se colligeret, fratresque suos ad idem hortabatur. Nam cum diuturna familiaritate cum Deo diuinisque illustrationibus, ac experientia ipsa edoctus, probè sciret, quid, quo loco & tempore agendum esset, tamen malebat in maximis rebus aliorum, etiam simplicium, ac imperitorum iudicio & sententiæ acqui-

quiescere, quàm suo. Et idcirco omnes fratres, quos ad ordinem recipiebat, sedulo commonefaciebat, vt hoc exercitium faciendi ea, quæ proprio iudicio contraria forent, auidè completerentur.

Cùm quadam vice ab eo postulaf- *Ibid. c. 70.*
sent sanctum ordinis habitum adole-
scentes duo, deduxit eos in hortum,
monuitque, sibi vt adiumento essent
in plantandis caulibus, & eandem se-
cùm plantandi rationem tenerent.
Cum verò ille præposterum plantandi
modum datâ operâ tenuisset, vt fron-
des deorsum premerentur, radix sur-
sum exstaret, alter iuuenum conticuit
& paruit. Alter verò, iudicium suum
non subiiciens, contendit perperam
plantari. Vnde factum, vt illi, non huic
habitum ordinis concesserit: sciebat
enim sanctus ille sine proprii iudicij
cõtemptu parum profici in cæteris vir-
tutibus.

Atque hæc sunt media, quæ seruus
Dei exercere debet ad mortificandum
proprium iudicium, cùm in omnibus
rebus, tum maximè in proprijs ad ani-
mæ & conscientie suæ pacem & secu-
ritatem attinentibus: siquidem in his
homo ad errorem & lapsum, propter
S amo-

amorem proprium, innatasque animi
 passiones, procliuior est. O admirandam
 pugnam, quæ est inter mortificatio-
 nem & proprium iudicium! O victo-
 riam gloriosam in proprii iudicij ab-
 gatione! hac enim tanquam pugione
 omnes confodiuntur dæmones; hac
 rescecantur, velut radice succisa, omnia
 vitiorum germina, quæ ex proprio iu-
 dicio pullulare solent. O quam opima
 & præclara spolia in hac victoria col-
 liguntur, nempe, humilitas, patientia,
 charitas, pax, gaudium spiritale, & di-
 uinæ voluntatis perfecta consumma-
 tio. Denique necesse habet homo spe-
 ciatim mortificare proprium iudicium
 in aliorum dictis & factis dijudican-
 dis, ne facile fidem accommodet suspi-
 cionibus, nisi firmis rationib. & argu-
 mentis confirmetur: Sic enim à cul-
 pa & pœna, immunis erit, qua Deus
 animaduerrere solet in eos, qui temere
 alios iudicant, & condemnant, hoc est,
 vt in eisdem, vel etiam grauiores
 defectus, quos in alijs no-
 tarunt, laban-
 tur.

Cassian. l. 5.

l. 30.

*S. Vincen. in
 vita spirit.*

CA.

CAPVT XII.

De mortificatione passionum in sensitiua ho-
minis parte existentium, & de ea-
rum natura.

Sicut homini inest appetitus intel-
lectiuus, nepe voluntas anime soli
inhærens, (vnde & dicitur esse in
parte anime superiori) sic inest & sen-
sitiuus inhærens toti composito ex ani-
ma & corpore: vnde & dicitur esse in
parte anime inferiori, quia est in illa,
quatenus forma est corporis, vitam
corpori præbens. Huius appetitus duæ
sunt potentie concupiscibilis & irasci-
bilis. Motus vel operationes eius ap-
pellantur passiones, eò quod per illas
potentia corporali quadam immuta-
tione alteretur, & quasi patiatur. Di-
cuntur & perturbationes animi, quòd
rectam rationem soleant turbare, & te-
nebras offundere. Sunt autem numero
vndecim, sex in potentia concupisci-
bili, vt amor, desiderium vel concupis-
centia, odium, fuga mali vel abomi-
natio, delectatio, quæ dicitur & gau-
dium, dolor, vel tristitia. Quinque re-
liquæ sunt in irascibili, quæ sunt spes,
& desperatio, audacia, & timor, & ira,
quæ dicitur & indignatio, ac zelus.

Aug 9. de ci-
uit c. 4.

S. Thom. 1. 2. 6

q. 22. a. 1. 2. 5.

S 2

Hæ

Hæ passionēs oriuntur ex bono vel malo per imaginationem animæ representato. Nam bonum representatum, tanquam principium actuum primo efficit in animo inclinationem quandam ad bonum, & hoc est, amor; ac dum bonum nondum obtinetur, mouet appetitum ad illud procurandum, & hoc est desiderium. Post obtentum vero bonum, bonum ipsum efficit in animo quietem & pacem, quæ dicitur delectatio & gaudium.

Malum verò eidem appetitui representatum efficit contrarium: ac primo quidem auersionem, qua conatur illud à se repellere, & dicitur odium. Deinde studium remouendi, & dicitur Fuga vel abominatio mali. Si verò malum à se remouere non possit, sequitur Dolor & tristitia. Quòd si bonum appetitui obiectum sit arduum, sed ita conceptum ut obtineri queat, efficit in potentia irascibili spem consequendi, contra verò, desperationem, si concipiatur, quasi obtineri nequeat. Rursum si appetitui malum obijciatur, quòd agere depelli possit, & tamen homo confidat se depulsum, nascitur audacia in appetitu: sin minus, timor. Si verò malum sit re ipsa vel imaginatione præ-

sens

sens furrigit se ira contra illud eiusque auctores.

Hæ passiones, si naturam spectes, hoc est, ut sunt partis sentientis operationes, moraliter nec bonæ, nec malæ sunt, nec virtutes, nec vitia, quia voluntariæ non sunt, nec à ratione libera ortæ. Si verò eas consideres, quatenus à ratione incitantur, vel mandantur, aut quando oportebat, non coercentur, & comprimuntur, quod est, tacitè illis consentire, tum moraliter bonæ vel malæ, virtutes vel vitia dici queunt, quia sic sunt voluntariæ, & cum ratione participant. Bonæ quidem, quando rationis dictamen sequuntur. Malæ, quando secus, hoc est, cum potius sequantur naturæ corruptæ inclinationem, amando, quod amandum non est; & timendo, quod timendum non est.

His appetitus sensitivi passionibus in voluntate respondent, ut supra diximus, similes actiones & motus, iisdem nominibus amoris, desiderij, gaudij & cæteris appellati. In voluntate siquidem propriè non sunt passiones, quia eius motus non sunt cum mutatione corporali coniuncti, sed dicuntur affectus, qui naturâ sua liberi sunt, &

immediatè nati. Vnde si benè ordinati sint, verarum germanarumque virtutum actus sunt, quibus refranantur partis sensitivæ passiones. Si non sint, & cum ratione pugnent, culpæ rationem obtinent, & excitant animi perturbationes.

Hæc cum ita sint, restat vt diligenter consideremus, quanta nobis incumbat necessitas passiones illas mortificandi. Certè si homo non nisi vt bruta animantia, anima sentiente constaret, non esset ad refranandas passiones obligatus, quia conuenienter naturæ suæ principali operaretur. At quoniam ratione, vt principali parte præterea præditus est, à qua & homo dicitur, tenetur, quibuscunque modis potest partem sentientem, tanquam ancillam dominæ, & instrumentum opifici, sibi subijcere. Hoc Deus in diuinis litteris per Ecclesiam docet, dum monet, ne post concupiscentias nostras eamus, hoc est, post passiones; alioquin ab hostibus vincendi, id est, dæmonibus, qui irridebunt, & subsanabunt nos. Et Apostolus Paulus Dei auctoritate. *Frates, inquit, sumus debiles carni, vt nempe secundum eius inclinationem vitam instituamus: quia si secundum illam*
vixerit;

Ecc. 8.

Rom. 8.

DE MORTIF. VOLVN. 409

vixerimus, moriemur, nempè morte cul-
pæ & pœnæ æternæ: Si autem spiritu fa-
cta carnis mortificauerimus, hoc est, passio-
nes & concupiscentias, viuemus, nempè
vita gratiæ & gloriæ æternæ.

Ratio, cur harum passionum mortifi-
ficatio tam necessaria sit, est, quia sicut
in parte superiori animæ, quæ intelle-
ctiua dicitur, voluntas propria, iudi-
ciumque proprium sunt omnium vi-
tiorum radix sic in eiusdem animæ par-
te sensitua, & inferiori passiones sunt
omnium peccatorum, malorumque fons
& radix. Ab his passionibus ad partem
intellectiuam ascendant tetri vapores,
& fumi, iudicium excæcantes, & obscu-
rantes. Vnde Apostolus in hominis *Roma. 7.*
peccatoris persona. *Video, inquit, aliam*
legem in membris meis repugnantem legi
mentis meæ, & detinentem sub lege pecca-
ti. Appellat Beatus Paulus membro-
rum legem, partis sentientis passiones:
quia si non cohibeantur, animam in
omne genus vitiorum præcipitem a-
gunt.

Est & alia ratio, quæ mortificatio-
nem passionum suadet: nam cum in-
sint parti sentienti, organisque corpo-
reis, non animæ modò, verum etiam
corpori, quoad sanitatem noxiæ sunt.

Videmus enim vno immodico timore homines quosdam ilico incanuisse; alios iræ intemperantia, tristitiæ, vel gaudij concidisse mortuos. Cuius rei multa exstant in veterum monumentis exempla. Publius Rutilius spe Consulatus, quem Romæ ambiebat deiectus, tanto mœrore obrutus est, vt subito animam efflârit. Dantes poëta clarissimus, teste Volaterrano, ad Venetos missus pro pace cum Guidone de Palenta componenda, simulatque cognouit sibi audientiam negatam, vitam cum morte commutauit. Idem facit nimia lætitia. Aelianus enim commemorat athletam Crotoniatam post partam Olympico certamine victoriam, cum cotona laurea offerretur, tanta lætitia effusum, vt continuò spiritum reddiderit. Et de Sophocle scribit Plinius, eum, cum tragœdia sua alteri publicè antelata fuisset, tanto exilisse gaudio, vt subito mortuus conciderit. Idem efficit in hominibus nimius terror. Refert siquidē Fulgosus de Ostrogothorum Rege Theodorico, cum in cœna ingens caput piscis propositum fuisset, illeque existimaret, esse ipsum caput Symmachi, quem trucidarat, cum tanto terrore concussum, vt paulò post

Lib. 22.

Lib. 7. c. 55.

Lib. 9. c. 2.

lò pòst expirârit. Idem de alijs passionibus dici potest, quando non mortificantur.

Nonnulli tamen in ea sentētia sunt, vt arbitrentur, se in ægritudinem lapsuros, si obortam iram, tristitiamue refranare conentur; vnde passioni cedentes animæ suæ perniciem afferunt, & malè ædificant proximum, ac Deum grauitè offendunt, imò & corporis sanitatem, si sinant passionem augete, lædunt, vt liquet experientia. Quare concludo sedulam passionum mortificationem, plurimum valere ad conseruandam animæ corporisque incolumitatem, ad extirpandam tyrannicam vitiõrum seruitutem, ac denique ad veram, & solidam pacem internam externamque obtinendam.

CAPVT XIII.

*Quæ ratione mortificandæ sint passiones
existentes in parte hominis
sensitiua.*

EX ijs, quæ superius dicta sunt, de modo mortificandi amorem proprium, & voluntatem propriam facile liquet, quemadmodum

S S fiat

sint mortificandæ passiones. Licet enim aliquando fieri possit, vt sine vilo respectu ad passiones peccetur propria voluntate, vt cum peccatur ex mera malitia, tamen omnes ferè prauæ voluntatis nostræ actiones originem habent ab aliqua passione non mortificata in ijs, qui seruire Deo cœperunt. Quare breuiter de mortificatione passionum agemus. Passio amoris, quæ prima omnium est, & desiderij, quæ secunda est, inordinatæ sunt. Primo, quando homo amat vel desiderat, quæ natura sua cum diuina lege pugnant, vt est iniuste detinere rem alienam, alterius coniuge abuti, &c. In quo genere non opus est diu dispicere, quid agendum sit: constat enim pœnitentia talia esse corrigenda ab ijs, qui nondum adiuvante diuina gratia viam pulcherrimam obseruationis mandatorum Dei inire cœperunt. Secundo, inordinatæ sunt, quando homo amat vel expetit, non quidem res suapte natura malas, sed superuacaneas, & idcirco culpæ obnoxias, vt opes, domos, hortos, vestium mollitiem, victus delicias, aliaque quæ non conueniunt homini humilitatis, aliarumque virtutum Christianarum studio. Tertiò

*Passio amoris,
Desiderij.*

tiò inordinatæ sunt, quando homo amat & desiderat necessaria, non ob necessitatem, sed voluptatem, aut si ob necessitatem quidem, amet tamen immodico affectu. Hoc autem, teste S. Augustino, & B. Gregorio argumentum est aliquem affectu inordinato amoris vel desiderij in res necessarias ferri, quando ijs destitutus magnoperè affligitur: si enim illa propter Deum amasset, cùm à manu eiusdem Dei profectū sit, quod illis sit exutus, voluntatem suam cum diuina conformasset. Has inordinationes mortificare debet homo, ea ratione qua diximus, mortificandum amorem proprium, non desiderando, nisi ea, quibus ægrè carere possumus, idque non ad nos solandos, sed ad satisfaciendum necessitati, & diuinæ ordinationi, quæ ita voluit, ac ex parte nostra optando viuere sine vlla delectatione corporali, si eam Deus non concessisset. Itaque quando Deo sic visum fuerit, etiam amorem parentum, filiorum, vxoris, amicorum, & aliorum non secus, quam aliarum rerum temporalium, exuere, & paratum esse, quando casus ita tulerit, illos omnes pro Christo deserere.

Passio delectationis & gaudij inordinata. *Delectatio nis.*

S 6

*Aug. de ve-
rareli. c. 48.*

Greg l. 31.

mor. c. 8.

ordinata est, quando homo oblectatur, & gaudet in rerum temporalium vsu & successu, non quia vsus ille necessarius, vel animæ proficius est ad charitatem promouendam, aliumuē virtutis finem obtinendum, sed quia voluptatem quādam affert naturæ conuenientem: vt si quis oblectetur spectandis ludis, & comœdijs, non ob commodum, quod inde prouenit, sed ob voluptatem solam, quam spectando capit. Item, si, quoniam magnum fecit quæstum in negotiatione, aut hæreditas obuēnit copiosa, vel munus publicum valdè fructuosum nactus est, de ijs gaudet, non quod commodare queant salutem animæ suæ, vel aliorum, aut quod necessitati multorum possit eorum ope succurrere, sed tantum, quia magnam ex eo euentu capit consolationem. Idem est in alijs rebus ordinarijs, vt si quis lætetur ob victum vel vestitum, ob donum egregium acceptum, ob laudes ab alijs auditas, & alia similia carni placentia, tantum quia voluptatem aliquam ista afferunt, nullo alio fine proposito virtuti consentaneo: hæc enim lætitia inordinata est, rationeq; ac spiritu mortificanda, vt scilicet ea non expetat, nisi necessitatis vel vtilitatis nomine.

quæ in animam ipsius vel proximi re-
dundet. Quæ doctrina liquidò colligi-
tur ex eo, quod alibi dictum est de actio-
nibus adiaphoris, quæ per se nec bonæ,
nec malæ sunt, bonum finem esse præ-
stituendum, vt virtutum laudem obti-
neant.

Quæ dicta sunt de passione gaudij, *Tristitiæ*,
similiter intelligenda sunt de passione
tristitiæ. Videamus ergò quæ sit tri-
stitia inordinata à nobis mortifican-
da. Quando ob iacturam rerum tem-
poralium factam, aliave incommoda
accepta in victu, vestitu, habitatione,
parentibus, amicis animo derijcitur,
non quia inde grauius offensus sit
Deus, aut quia detrimentum aliquod
nostræ proximorumve salutis & pro-
fectui accesserit, sed quod consolatio
aliqua nobis adempta sit, tunc tristitia
inordinata laboramus, quæ destituta
est sine veræ virtutis. Quare ratione
mortificare & corrigere hanc passio-
nem tenemur, quod fiet, si eam tan-
quam de manu Dei pro expiatione pec-
catorum nostrorum suscipiamus.

Timor quoque vanus & inordina-
tus est, quando homo reformidat aut *Timor*,
corporis & fortunæ damna, aut exci-
dere è gratia & beneuolentia homi-
num,

num, non quòd timeat Deum offendere, aut alio nocumento spiritali suam vel aliorum animam afficere, sed tantum, quia horret damni temporalis grauitatem. Qui timor sic mortificandus est, vt se homo promptum offerat ad omnia damna fortiter perferenda, quæ Deus immiserit & permiserit. Sunt & alij timores inordinati, quibus homo plus æquo terretur rebus alterius vitæ, vt spectris, vmbriis, apparitionibus spirituum, & idcirco non audet solus degere in domo aliqua, aut solus in tenebris iter carpere. Hi timores mortificandi sunt actionibus contrarijs, vt transeundo per locum spectris obnoxium, & orationibus pijsque meditationibus vacando.

Ira.

Ira passio non solum inordinata in nobis est, quando exposcimus vindictam, aut verbis contumeliosis alios inuadimus, sed etiam quando nulla voce emissa, aut signo dato in nobis ipsis turbamur, aut in proximum commouemur ob defectus in illo animaduersos, atque ita animo ab eodem alienamur, & in corde illum iudicamus, ac vilipendimus. Hæc ira mortificanda est eleuando cor ad Deum, & à misericordie eius manu recipiendo poenam, quam

DE MORTIF. VOLVNT. 43

quam ira nobis attulit, auxiliumque implorando quo funditus comprimatur, vt diximus alibi de remedijs ad acquirendam patientiam commemoratis.

Indignatio in proximum, orta ex consideratione defectuum eius, mortificanda est, compatiendo illi, & lapsus excusando, quoad fieri potest: cogitando item & in conspectu Dei agnoscendo, nos multò deteriora perpetravimus, nisi diuina manu conseruati fuisset. Verùm hic aduertendum est, has passionum inordinationes non semper esse peccata in voluntate, nisi voluntas illas optet, acceptet, vel non refranet & mortificet, sicut oportet: si vero aduigilans statim repudiet & rationi subijciat, tum licet earum commotionem sentiat in parte sensitua, vt loquitur Apostolus, rea non fit damnationis, imo virtutes earumque meritum sibi cumulat, & gloriam auget in cælo. Quare seruo Dei non debet videri superuacanea hæc subtilior de passionibus tractatio, quoniam progressus magnos in amore Dei, omnique virtutum laude facere potest, qui in mortificandis animi perturbationibus egregiè se exercitauerit. Quòd si cuiquam

*Indignatio
nis.*

Ro. 7. & 8.

quam non admodum arridet hoc mortificandarum passionum studium, non est tamen infructuosum hanc doctrinam habere perspectam, ut cum Deo menti desiderium tale iniecerit, facilius & promptius amplectatur. Nec vero modus mortificandæ, verbi causa, iræ, quod aliquis suspicari posset, impedit superiores, quo minus sibi subiectos: cum opus est, corrigere vel castigare possint, sed iuuat, ut moderate ac debito fine, atque etiam merito corrigentis & correcti fiat. Nec item mortificatio indignationis contra proximum vetat, ne indignemur contra crimina & noxas peccantium, sed temperat cor nostrum, ut sic indignemur in defectus, ut tamen non dimoueamur ab amore personæ peccantis. *Vera enim iustitia, inquit beatus Gregorius, compassionem habet, non indignationem.*

*Hom. 34. in
Euang.*

CAPVT XIV.

De mortificatione sensuum exteriorum.

Post mortificationem propriæ voluntatis, quæ inest parti animæ spiritali, & passionum inhaerentium parti sensitiuæ interiori, congruens est, ut deinceps tractemus de mortificatione sensuum exteriorum,

tum, quæ non perutilis solum, sed etiam
 necessaria est homini veræ virtutis stu-
 dio. Propria siquidem voluntas, pas-
 sionesque per ipsos sensus externos vi-
 dendi, audiendi, odorandi, gustandi &
 tangendi prauas suas inclinationes &
 motus exercent: vnde fit, vt mortifica-
 tis sensibus, mortificetur quoque pro-
 pria voluntas, quæ illos regit: passiones
 item interiores quæ sensuum actione
 produntur, & complentur. Deinde sen-
 sus sunt quasi ianux & fenestrx, per
 quas in animam aditum habent cogi-
 tationes & imaginationes vanæ & per-
 ueris, quæ accendunt & excitant in ea
 motus inordinatos ac vitiosos. itaque
 sicut ad tuendam & propugnandam
 domum vel arcem, ne eam inuadant fu-
 res & prædones, necesse est portas om-
 nes fenestrasque diligenter obseruare:
 sic ad tuendum animæ nostræ domici-
 lium, quæ est sedes Dei, diuinorumque
 thesaurorum, hoc est, gratiæ & virtu-
 tum propugnaculum, opus est sensuum
 externorum portas fenestrasque sedu-
 lè tenere clausas, ne ab infestis nostris
 hostibus dæmonibus inuadatur & spo-
 lietur dictis thesauris spiritualibus. Ad
 hæc æquum rationique consentaneum
 est, vt facultatibus alienis secundum

Do

Domini voluntatem utamur: si enim secus fiat, iniustitiæ, & quasi furti nota incurretur. cum ergo sensus nostri sint bona Dei, è cuius manu habemus & esse & viuere, & omnes ad operandum vires, imò bona omnia, meritò eis uti debemus, non secundum nostram cupiditatem, sed secundum voluntatem & beneplacitum eiusdem Domini. itaque generatim loquendo in eo consistit vera sensuum mortificatio, ut quoties aliquid oculis spectandum, auribus audiendum, naribus odorandum, lingua gustandum vel loquendum, manibus denique tractandum est (~~quod idem de alijs membris corporis sentiendum~~) homo secum perpendat, quo fine & scopo ad videndum, aliasve actiones moueatur: si enim deprehendat se solo voluptatis, non autem necessitatis vel utilitatis spiritualis sensu adductum, mox absteineat ab ijs prosequendis; si secus, oret Deum, ut cum sua benedictione ad ipsius gloriam, suæque animæ aliorumve salutem liberè illis utatur.

Hæc sensuum mortificationem sæpè à nobis Spiritus S. in diuinis literis exigit. In Prouer. enim dicit: *Præbe fili cor tuum mihi: & oculi tui vias meas custodiant.* Loqui-

Prou. 23.

DE MORTIF. VOLVNT. 417

quitur autem de loculis mentis primū, deinde de corporis, quatenus menti obsequuntur, vtrique enim secundum vias, hoc est, secundum Domini voluntatem dirigi debent. Et in libro Numerorum, Deus mandauit in fimbrijs vestium poni vittas hyainthinas. & causam eius addit, *vt recordentur omnium mandatorum Domini, nec sequantur cogitationes suas, & oculos per res varias fornicantes.* Ac in Ecclesiastico commendat custodiam aurium & linguæ, dicens: *Sepi aures tuas spiritibus, & linguam nequam noli audire, & ori tuo facito ostia, & seras auribus tuis.* His similibusque sententijs iaculat Deus nobis in lege sua mortificationem sensuum. Vt verò prædicè melius eam exerceamus, de cuiusque sensus inordinatione, mortificationeque porro differemus.

Num. 19.

Ecc. 22.

CAPVT XV.

De mortificando visu, maxime in spectandis ludis, tripudijs & alijs rebus ad malum prouocantibus.

Natura nostra per peccatum vitiata in omnibus rebus suā occupatur voluptatē per ministe-

ri-

rium sensuum, maximè autem oculorum, tum quia promptius illis obiecta spectabilia se offerunt, tum quia minore labore atque infamia vsurpantur. Si in spectandis rebus non aliud queritur quàm oculorum passus, noxa non caret animus. Oblectationis, inquit beatus Basilius, appetitus è carne velut ex fonte manat, per omnes sensus, tanquam per quinque flumina diffunditur, oculis verò, velut manibus incorporeis omnia quæ vult attingit, etiam ea quæ corporeis manibus non tractantur; nam conspectis eorum figuris & formis, cordi mox eorum ~~speciem~~ ^{infi-}git, & corpus ad voluptatem inflammat, atque ita omnes sensus actiones suas dirigunt ad eandem voluptatem, tanquam ad suam reginam, contaminantes animam, & carnalibus desideriis obnoxiam facientes. Vnde concludit sanctus ille doctor, seruum Dei, qui veræ virtuti operam dare contendit, debere inuigilare sedulo custodiendis sensuum fenestris, nè liberè nimium vagentur, animamque in vitiorum voraginem præcipitem agant. Ac sigillatim, oculos non debere conuerti quocumque collibuerit, sed eò tantum quò necessitas aut vtilitas spiritualis impel-

*Lib. de vera
v. g.*

DE MORTIF. VOLVNT. 419

let. sic enim animus semper, inquit, promptus erit ad contemplandam rerum spiritualium pulchritudinem. Qua oratione sanctus Basilius non obscure insinuat, quæ sit inordinatio in aspectu, quodque eius remedium. Sed iam magis particularia subiiciamus.

Ex hoc inordinato appetitu captandi voluptatem ex vago oculorum in quasuis res coniectu, nascitur cura desideriumque cernendi spectacula iucunda, vt ludos, saltus, laruas, comedias, taurorum certamina, & alia id genus vana & noxia exercitia. Hoc desiderium etiam atque etiam coercendum est, nam vt in huiusmodi spectaculis, nihil nisi sensuum oblectamentum queritur, & procluis eorum occasione in vitia lapsus est, magnum animæ conciliant damnum, deducendo eam à rerum diuinarum consideratione, & multis inanibus cogitationibus superbia, iræ, gulæ, odij, inuidiæ, libidinis, detractionum, eam complendo; à multis quoque operibus bonis abstrahendo, & tempus pretiosum perperam consumendo. Ac esto, nullum aliud incommodum inde sequatur, quàm quod sua præsentia approbare videantur huiusmodi nugas, id magnum satis incom-

mo-

modum videri debet. Vnde ait sanctus
Lib. de spect. Cyprianus. Etsi spectacula, non sint si-
 milia gentilitijs, quæ in honorem fal-
 sorum deorum instituebantur, tamen
 Christianis esse vitanda. Cum enim na-
 tura hominis corrupta per se ad malum
 prona sit, quid faciet si oculis obijciantur
 quæ ad malum prouocent? qui per
 se ad lapsum procliuis est, quanto po-
 tius labetur inter tantas occasiones? Et
In Psal. 119. sanctus Augustinus, inter peccata & oc-
 casiones eorum numerat spectaculorum
 frequentationem. Nec sancti solum, ve-
 rum etiam gentilium sapientum non-
 nulli agnouerunt, quanta bonorum mo-
 rum iactura sit in aspectu rerum vanarum
 & futilium. Romæ, cum Cornelius Na-
 mica theatrum ad exercendos ludos exci-
 tasset, Senatores improbârunt, & eueri-
 mandârunt, existimantes res vanissi-
 mas indignas esse perpetuo ædificio. Id
 factum est, cum morum apud Roma-
 nos inuiolata constaret integritas: at
 postquam violari ea cœpit, multa am-
 phitheatra extructa sunt. De Catone
Volat. ibid. certè apud Ethnicos quondam pruden-
 tissimo legimus eum detestatum fuisse
 theatra, nec vnquam voluisse ludis in-
 teresse: arbitratur enim homine pru-
 denti indignum esse, præsentia sua lu-
 di-

dera spectacula approbare. Cicero quoque testatur in persona Scipionis Romanos iudicij laude claros pro re vili & abiecta habuisse comcediarum actiones, ipsosque actores decreto Censorio declaratos infames.

Quantò magis Christiani homines, quos Christus monuit, de omni verbo otioso aliquando in die iudicij reddendam rationem, ac omnes peccandi occasiones, etiamsi oculis, manibusque & pedibus nobis essent cariores, summa vigilantia abscindendas, cauere debent huiusmodi spectacula, in quibus & multi temporis fit iactura, & plurima oculis vsurpantur vana & lasciuia, bonisque moribus aduersa, vt quotidiana docet experientia. Nam vt quidam Poeta loquitur: *Segnius irritant animum dimissa per aures, Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus.* Et cum beatus Paulus dicat, corrumpere bonos mores colloquia praua, quæ auditu percipiuntur; quantò magis inquinabunt animam foeda spectacula quæ in oculos incurant!

Accidit alius horum tēporum abusus, quod foeminæ quoque ad comœdias adhibeantur. Scriptura sacra non semel monet mulieris speciosæ con-

Matth. 12.

Matth. 5.

Horat. de arte poet.

1. Cor. 13.

Eccles. 9.

Prou. 5.

spe-

spectum occidere corda multorum. Ite-
 mones eius placidos esse instar ignis ad
 foeditatem omnem inflammantis, no-
 uissima autem illius esse amara quasi
 absynthium, & acuta quasi gladium de-
 cipitem, hoc est, qui animam punit
 morte culpæ & pœnæ æternæ. Unde
 scribit sanctus Augustinus, Basiliscus
 afflatus tolerabiliorem esse cantu fœ-
 minæ: eò quod Basiliscus suo aspectu
 corpus, cantus verò lasciuæ fœminæ
 animam perimat. Jam si accedat gestus
 & motus corporis nil aliud spirans
 quàm leuitatem & turpitudinem, quid
 fiet in imbecilibus mentibus audito-
 rum? id nimirum, quod euenit Holo-
 ferni conijcanti oculos in Iudith, vrâ
 pulchritudine, sicut loquitur Scriptura,
captiua facta sit eius anima, morteque tem-
 porali & æterna percussus. Non per-
 mittit Apostolus Paulus mulieri que-
 tumuis sapientia magna prædicare fun-
 ctionem publicè alios docendi: cuius
 rationem reddit beatus Anselmus,
 quòd sermo eius prouocet auditorem
 ad amorem parum honestum. Quòd
 verum est, quid efficiet mulier compo-
 vestita, & in publico theatro verbis fa-
 ctisque gerens personam legem & inde
 coram? non dubium, quin dæmon per-
 eam

*Aug. c. ser-
 gul. cleris.*

Judith 15.

1. Cor. 12.

eam, tanquam per aptissimum suorum
maleficiorum instrumentum plurimū
mali perfecturus sit, vt quotidianis
constat exemplis.

Cæterum hic animaduertendum
est, etiamsi laudabile sit quædam reli-
giosa dramata, à quibus omnes leues
narrationes actionesve absunt, spectan-
da proponere, tamen si ab eiusmodi
actoribus exhibeantur, qui alioquin
vana & lasciuia miscere consueuerunt,
non conuenire illa à Dei seruis frequen-
tari. Hoc enim sathanæ artificium est,
romædijs pia quædam & sancta in sere-
re, vt hoc prætextu etiam pij & religiosi
homines ad eas audiendas alliciantur.
Neque idonea excusatio est eorum, qui
promiscuè omnibus interesse volunt
spectaculis, quod Principes & Magi-
stratus illa permittant: multa enim
mala licitè ab illis permitti queunt, vt
caueantur deteriora, vel certe permit-
tuntur, quia non satis exploratum ha-
bent, quanta mala inde consequantur,
quæ si perindè scirent, ac cognoscunt
multi qui in conscientia foro quotidie
versantur, proculdubiò non facile per-
missuri essent.

Sed & choreas & saltationes multi *C. Rhodigit,*
gentilium sapientioribus tanquam *l. 5. c. 3.*

T

rem

Alex. ab Alex. l. 2. c. 25. rem vanam & inutilem condemnarunt, ut Plato, qui à Rege Siculo, quem forte inuiserat, ad choreas cum alijs ducendas inuitatus, respondit, Mulierum esse, non virorum. Et Imperatores Tiberius ac Domitianus, licet vere fidei expertes, illas lege vetuerunt, asserentes, hominibus honestis esse indignas. Idem ratio naturalis dicit, ac multo magis Christi religio, quippe quæ tantam exigit ab homine fideli modestam honestatem, vanitatumque & leuitatis despicientiam, ut externo habitu & gestu corporis ad glorificandum Patrem cœlestem prouocare teneatur. Vnde Psalmista: *Beatus, inquit, vir, cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias falsas.*

Psal. 39.

*Lib. de vera
virg.*

Ser. de abdic.

Alia inordinatio visus nostri est, facile oculos conijcere in res spectatissimas, non quod necessitas vel utilitas aliqua id postulet, sed quia sola voluptas inuitet, quod vitium notauit alicubi beatus Basilus. Quod tunc maxime mortificandum est, quando exterorum rerum aspectu oriuntur prauæ cogitationes, ut sit ex aspectu venustarum mulierum, aut nudarum iconum. Vnde magna exaggeratione idem auctor monet, non esse cohibendos modo oculos

à foeminarum, sed etiam speciosorum adolescentum intuitu: rationemq; huius moniti subijcit, hanc nempe quòd experientia quotidiana constet multa hactenus mala in mundo ex vago & libero in quosuis oculorum coniectu esse secuta; atque callidum humani generis hostem hoc medio quamplurimos in fraudem induxisse, ac in tartareas flammis præcipitasse; nec eos solum, qui vltro flagitijs, & mundi huius illecebris immerfi erant, sed etiam optimos, qui longè à vitiorum castris recesserant. Vnde concludit seruo Dei nõ debere intercedere consuetudinem eũ talibus personis agendi, & si quando iustis de causis subterfugere nequeat, oculos non in illos, sed in terram defigendos. Quæ doctrina sic prorsus rationi consentanea est, vt etiam E hnici iudicãrunt idem faciendum homini pudico & casto. Valerius siquidem Maximus, Pericles, inquit, Atheniensium princeps, cũ tragediarum Scriptorem in Prætoris collegam haberet, ac is publico officio vnà districtus pueri ingenui prætereuntes formam impensioribus verbis laudasset, intemperantiam eius increpitans dixit Prætoris non solũ manus à pecuniæ lucro, sed etiã oculos à libidinoso aspectu cõimentes esse debere. Hanc do-

Lib. 4. c. 5.

T 2

ctri-

Arinam ab Ethnicis agnitam, sed non seruata, sancti Dei in Ecclesia Christi, gratia diuina adiuti, & agnouerunt & seruauerunt.

*Guido Cart.
in eius vita.*

B. Hugo Episcopus Gratianopolitanus, licet esset castissimus, & ab omnibus tentationibus carnis ita immunis, vt sensu omni videretur destitutus, tamen quoties iam existens episcopus, vel in Confessione, vel extra illam necesse habuit alloqui foeminas, nūquam per totos quinquaginta annos oculos in earum vultum coniecit: asseruitque id necessario faciendum, si mentem velimus ab impuris cogitationibus liberam conseruari.

Sar. in Mar.

S. Thomas quoque Aquinas quantumuis dono castitatis diuinitus ornatus, nec tentationibus vllis obnoxius, & cui angeli sponponderant nūquam eum castitatis iacturam facturum, tamen summum studium adhibuit, ne in mulieres, aliasve res noxias oculos coniceret: nec secus quàm serpentes & scorpiones eas declinabat.

Sanctus Franciscus, qui continentia mortificatione carnem prorsus edomuerat, tam sedulus fuit in cauendis colloquijs non necessarijs cum muliebri sexu, & refrenando earum aspectu,

vt

vt ne vnus quidem ex vultu notitiam haberet, ipseque omnes commonefacere solitus erat, nisi cura & vigilantia illa ab omnibus vsurpetur, fieri non posse, quin detrimentum aliquod ab earum conuersatione capiatur, sicut ignem nemo ingredi possit, quin comburatur. Atque hoc studium omnium Sanctorum commune fuit, à noxijs rebus oculos auertere; probè enim nôrant, quàm ingens damnum incurrerent, quotquot iacturam facerent ihesauri gratiæ & castitatis, dein quantæ fraudes, doli & stratagemata in hoc genere à dæmone fingerentur, quantæque hõminis in tentationibus carnis superandis imbecillitas & fragilitas: contra verò, quàm insigne præsidium à castitate nobis esset ad omnes alias virtutes conseruandas & retinendas.

CAPVT XVI.

De mortificando affectu videndarum rerum curiosarum, ac imaginum inutilium, aliarumque rerum similium

Veræ virtutis studioso non est mortificare videndi facultatem in contuendis rebus cum periculo amittendæ gratiæ diuinæ coniun-

T 3 ctis,

atis, ut sunt, de quibus haecenus egi-
 mus, sed etiam in alijs, in quibus ob ig-
 norantiam vel negligentiam nostram
 leuior lapsus est, ut hoc amplius in vir-
 tutibus proficiamus, & meritum adau-
 geamus in caelis. Nam limites laudata
 visionis transgredimur, si oblectatio-
 nis solius causa spectare velimus ma-
 gnifica & praecelara aedificia, vrbes, vasa
 aurea & argentea, hortos, animan-
 tia, imò si videre optemus tantum
 res curiosas, quae poenam potius affer-
 rant, quam voluptatem, ut duos inter se
 grauitè corrixantes, & mutuis se con-
 cidentes vulneribus, ut maleficos diris
 excruciatu tormentis, idque nullo alio
 fine, quam ut sciamus, quid agatur no-
 ui. Vnde beatus Augustinus reprehendit
 artifices, qui ad illecebras oculorum
 innumerabilia varijs artibus addunt in-
 vestibus, calceamentis, vasis, picturis
 etiam, diuersisque figmentis, vsum
 necessarium atque moderatum & piam
 significationem longè transgredienti-
 bus: *Ego autem, inquit, resisto seductionibus
 oculorum, ne implicentur pedes mei, quibus
 ingredior viam meam, & erigo ad te inuisibiles
 oculos, ut tute euellas de laqueo pedes meos.*
 Et infra sigillatim accusat se quod cu-
 riositate victus, licet non in circo, ta-
 men

*Lib 10. conf.
 c. 34.*

Cap. 35.

men in agro cum voluptate viderit canem insequentem leporem, vel araneam retibus suis irruentes muscas implicantem; & tandem exclamat: *quàm multis minutis & contemptibilibus rebus curiositas quotidie nostra tentatur, & quàm sepe labamur, quis enumerat?* Hæc Augustini doctrina vera est, quoties nulla necessitate utilitateve corporis vel animi proposita, voluptatem capimus ex rerum dictarum consideratione. Quod si autem homo ille oblectamento se pasceret, aut ad levandum animi mœrorem, aut ad mitigandos labores toleratos, aut ad capehendum aliquod documentum animæ fructuosum, tum illa aspectio omnis culpæ expers foret. Vnde idem Augustinus fatetur, si quando cum propensio naturalis, aut curiositas ad talia spectanda perpulisset, atque id advertisset, alterutrum è duobus fecisse: aut è re conspecta aliquam utilitatem spiritalem decerpisse, aut à visione cessavisse. Itaque quoties videmus nos ad res intuendas ferri sola cernendi voluptate, eam præcisam domino Deo offeramus: sin feramur, aut necessitate, aut proposito iustæ recreationis scopo, cor attollamus ad Deum, rogemusque vt

actionem nostram ad suam gloriam dirigat, efficiatque ut e re spectata fructum spiritalem impensius Deum amandi colligamus. Hoc totum paucis *Ser. de abdic.* verbis docuit sanctus Basilius cum ait: Cave ne sis curiosus, sed oculorum aspectum aquè ac auditum ac sermonem ex aqua, cum profectu inde consecutus

ro.
Hinc sequitur quantoperè conveniat tolli ab usum hoc seculo renouatum exprimendi ad viuum effigies hominum qui neque sanctitate, neque dignitate illustres extiterè. Pontificum & Regum possunt, vtrorumque enim recordatio & reuerentia ad ædificationem animorum proficua est, cæterorum, siue sint parentum, siue cognatorum, siue absentium, siue præsentium, haud scio, quæ coram Deo spiritualis possit esse utilitas, in quorum vita, neque singularis sanctitas aliqua, quam imitari possumus, eluxit, neque aliæ heroicę virtutes quæ publicè laudari queant. Verùm quia non omnes tanto lumine de cælo donati sunt, ut in hoc genere vanitatè aliquam agnoscant, operæpretium erit declarare, quanta damna pietatis verè studiosis ex hoc abusu nasci queant. Scriptura sacra idololatriæ initia inde sumpta

pta commemorat. Acerbo, inquam, luctu Sap. 14.
 pater dolens citò sibi rapti filij fecit imaginem,
 & illum, qui tunc quasi homo mortuus fuerat,
 nunc tanquam Deum colere cœpit, & consti-
 tuit inter seruos suos sacra & sacrificia. Dein-
 de interveniente tempore conualescente ini-
 qua consuetudine, hic error tanquam lex cu-
 stoditus est, & tyrannorum imperio coleban-
 tur figmenta. Multitudo autem hominum ab-
 ducta per speciem operis eum, qui ante tempus
 tanquam homo honoratus fuerat, tunc Deum
 estimaverunt. Quod ergo Ethnicis fuit i-
 nitium & radix idololatriæ, id dæmon
 nunc persuadet fidelibus, hoc est, vt sui,
 & aliorum absentium morte defuncto-
 rum imagines faciant: cuius abusus ex-
 tirpandi meritò sufficiens causa esse de-
 beret, quòd inde tantorum malorum fa-
 ctum sit initium. Quamvis verò nunc
 dæmon, vt olim, non possit fideles per-
 trahere ad colendas tales imagines, ta-
 men ad alia incommoda pertrahit vir-
 tuti Christianæ contraria.

Etenim quorum effigies finguntur,
 illi valdè honorificum id sibi arbitran-
 tur, neque enim ignorant apud Roma-
 nos tum maximum honorem alicui de-
 latum, si statuam publicè in foro, vel a-
 lio loco ob res præclarè gestas meruif-
 set. Qui verò vident effigiem suam in

aula vel alio loco publico domus con-
 stitutā, vbi ab omnibus spectari possit,
 quid aliud pro fragilitate sua facere
 possunt, quā animo efferri, quōd in
 tanta sint veneratione? Sæpè vno verbo
 laudati extollimur, nonnunquam pre-
 tiosa veste insolescimus, quidni & ex-
 pressionē illa honorificā proprii vultus?
 Nā cū ferè elegantiori specie exprima-
 tur, viuaciori q; colore, habitu, & gestu
 quā reuera ipsi sint, quid aliud inde lu-
 crantur, quā vt magis sibi placeant, &
 amore sui inardescant? Adhęc cū totius
 vitæ Christianæ fundamentū consistat
 in contēptu rerum tēporalium, & cruce
 quam Christus nobis portandā impo-
 suit, dubiū non est, cum magno animæ
 damno honorē & laudem quæri in fra-
 gendis iconibus nostris vel alienis, mā-
 ximè si eorum sint, quos carnaliter di-
 lexerimus, quid enim aspectus talium
 iuuat nisi ad renouandam vel augen-
 dam flammam inordinatæ affectionis?
 Præterea non exigua videtur hoc abu-
 su iniuria fieri Sanctis, quorum ima-
 gines hactenus in ædibus v̄sitate fuere,
 tum vt in memoriam sanctissimā illo-
 rum vitam reuocarem, tum vt eos
 debito cultu venerarem, & auxilium
 eorundem implorarem: nunc au-
 tem

tém cum hominum non Sanctorum imagines exprimamus, & publicè spectandas proponamus, quid aliud facimus, quàm quòd exæquamus eos Sanctis? Etsi enim eas non colamus vt sanctorum, tamen eas æquè auro, argento, & coloribus expolimus, ac Sanctorum, æquè honorato & publico loco figimus, ac sanctorum: sic prorsus, vt multi domum ingressi ægrè diiudicare possint, sitne imago Sancti alicuius, vel alterius, quam fortè viderint, & si putent esse sancti, religiosum honorem illi per errorem deferant. Illud quoque non parum animæ nocet, quod tempus consumendum in contemplatione imaginis Sancti, vitæque eiusdem recolendæ, nullo fructu impendamus in consideranda forma & lineamenti hominis vulgaris & prophani. Hæc seruis Dei satis esse debent, vt huiusmodi icones à conspectu suo, aliorumque remoueant.

Ex dictis consequens est, seruum Dei, cum in publicum procedit, non debere in quosuis homines oculos conijcere, sed tantum in viam, quam iniuit, dirigere: nam sine causa huc illucque respectare curiositas est & vanitas. Nec seruo Dei nimium videri

T o de-

debet tali fræno coerceri, cum potius animi oculos exsaturare debeat in contemplanda pulchritudine, infinitaque Dei gloria; corporis verò, aspectu dulcissimo gloriosissimi corporis Domini nostri, benedictæque eius matris omniumque corporum pulcherrimorum aliquando resuscitandorum, & æterna immortalitatis corona donandorum. Quæ contemplatio iucundissima cum in omnem æternitatem duratura sit, meritò hic ad breue tempus oculos nostros ijs tantum rebus spectandis occupare debemus, quæ ratio suggererit; eoque promptius, quòd, ut sanctus Cyprianus annotavit, præter ea, quæ spectatoribus noxia sunt & inutilia, multa esse vtilia, quæ etiam in hac vita cum magna animi voluptate spectari possint. Possumus enim sine noxa oculos conijcere in pulcherrimam totius mundi fabricam, in claritatem, ortum, cursumque Solis, in globum Lunæ, variamque eius speciem & motum, in dierum noctiumque vicissitudines, in incrementa decremентаque temporum, in splendentium astrorum chorum, montibus collibusque, arboribus, floribus, & animantibus ornatam, in fontes & flumina, in maria toto

orbe

Lib. de spect.

orbe sparsa cum suis fluctibus, accessu & recessu, aerem cum nubibus & ventis, ac denique volucrum omnis generis & piscium infinitum exercitum. His Dei operibus, in quibus diuina eius prouidentia, potentia, sapientia, bonitasque mirabiliter elucet, contemplandis homo, vt se ad maiorem Dei notitiam & amorem inflammet, vacare potest. Quod si verò etiam oculis mentis, quod fit oratione mentali, lustrare velit Dei opera, tum veras delicias & voluptates offendet. Hæc omnia ille.

CAPVT XVII.

Quemadmodum mortificandus sit visus, quoad visiones & apparitiones, ne facile fides eis præstetur.

Sicut mortificamus intellectum, qui animi oculus est, non fidendo illi in multis, quæ tamen veritati congruentia videntur, vt diximus de mortificatione proprii iudicij; sic mortificare debemus oculos corporis, ne semper illis fidamus. Nam, vt visus non fallatur circa suum obiectum, & ratio dijudicet eum non falli, nonnullæ requiruntur conditiones, cuiusmodi sunt,

T 7 sani-

sanitas & bona dispositio organi, quies oculorum, medium clarum, vni forme, & non impeditum, distantia ab obiecto visui proportionata, ac denique tempus exercendæ visioni accommodatum. Nam si aliqua harum conditionum desit, facilè errabit oculus, & cum eo, si consentiat, ratio. Vt si organum visus humore aliquo infectum sit, omnia apparent humori similia, vt viridi viridia, rubeo rubea, nigro, omnia muscis plena; sicut si per vitrum varij coloris spectes, omnia vario colore tincta apparent, si bacillum per aquam, ob motum aquæ, apparet curuus vel fractus. Sic si magnum intercedat intervalum res maximæ videntur parvæ, & quæ celerrimè mouentur, videntur fixæ & immobiles, vt liquet de cœlestibus astris, quorum cum quædam longissimè superent magnitudinem terræ, & velocissimè agitentur, tamen speciem præbent tantum luminis candelæ in cœlo fixæ, nec motæ. Atque hic error visus, omnibus exploratus est & notus. Sunt autem & alij sapientibus tantum, & exercitatis perspecti, quos opus est detegere, vt visionum spiritualium errata facilius nobis innotescant.

Etc.

Etenim sunt homines nonnulli, qui aut morbi, aut complexionis naturalis vitio valdè sunt melancholici, & ob humores crassos, ac pestilentes in cerebrum subuectos tam vehementes patiuntur imaginationes; vt quod intus cogitant, foris etiam externis oculis sibi videre videantur, siue sint res, ad quas impensè afficiuntur, vt sunt parentes, amici, Sancti quoque, vel angeli, vel homines, quos in precibus inuocare solent, siue sint res, quas horrent, vel detestantur, vt sunt hostes infesti, dæmones, spectra. Sic videmus auaros, pecunijsque addictos, ad minimum nocturnum strepitum vereri, ne fures domum inuaserint, impios & malè conscios ad cuiusuis hominis occursum, metuere ne à iustitiæ ministris rapiantur ad carceres. Hæc non solum Philosophi, & artis medicæ gnari affirmant, sed experientia ipsa quoque & ratio confirmat. Videmus enim dormientes somniare, quæ imaginantur; ac arbitrari se oculis cernere, quæ somniant, tamen cum iudicium sopore ligatum sit, aperte hallucinantur. Quod ergo facit somnus in omnibus, hoc vehemens imaginatio facit in quibusdam non dormientibus, vt

nem-

Claud Cælestin. de his, que micè eueniunt.

nempe iudicium humorum densitate sic constringatur, & obruatur, vt sicut in somno, attendere non queat ad obiecta externa, & tamen cernere videantur, antequam videant. Idque accidit procliuius, in foeminis, & alijs ætate parum prouectis, qui acriori imaginatione facilius in fraudem induci solent, quàm in viris prudentibus, in quibus raro humores isti noxij dominantur.

Quotquot ergò deprehenduntur prauis istis humoribus obnoxij, vel debilioris cerebri monendi sunt serio, ne facile fidem præstent visis angelorum, dæmonum, spirituum, & Sanctorum, sed cogitent perinde ea se obijcere oculis, ac phreneticis, & ardenti febre laborantibus se offerunt miranda, quæ ubi reualuerint, aduertunt nihil omninò fuisse. Si verò adhuc dubitent de visorum veritate, consulât Patres suos spirituales, vel alios in hac materia exercitatos, eorumque iudicio acquiescant. Nam vt aliquando vera sint, tamen approbanda non sunt, & acceptanda, nisi antegresso examine & sententia illorum.

CAPVT XVIII.

De mortificando sensu Auditus.

Sensus Auditus amore proprio nixus, multas secum trahit inordinationes, ac vt omittamus eas, quæ graua & manifesta crimina adiuncta habent, vt cum audire volumus occultos & infames proximorum lapsus, & sponte aures præbemus cantibus lasciuuis, & sœdis, scurrilibusque colloquijs: nam hæ pœnitentiæ & cōfessionis cultello rescindendæ sunt; veniamus ad illas, quæ vt graues non sunt, ita paruifunt, ac mortificatione opus habent, ne progressum in virtute impediant. Cuius generis sunt libenter audire, dicta factaque sua ab alijs prædicari, gaudere item, si aliorum defectus propalantur, idque non alia de causa, quam quia inde aliquam percipimus voluptatem. Quid verò noxæ & damni in ea re sit, alibi diximus, cum ageremus de humilitate.

Inordinatio auditus est recreari narratione rerum vanarum, & curiosarum, quæ nullum afferunt fructum; deinde ridicularum & superuacanearum, idque non alio fine, quam quia aures oblectant. Inordinatio quoque est colloquijs

Serm. de ab-
dicat. rerum. quijs aliorum clanculum nulla ex cau-
sa se ingerere. Vnde Basilus. Noli au-
res, inquit, porrigere quorumlibet ho-
minum colloquijs, & nugis secularib;
sed fuge, quoad potes, ne animam tuam
contamines. Sed nec arcanis aliorum
sermonibus te temerè ingeras, audias
autem libenter vtilia, quæ te ad diuino-
rum mandatorum obseruationem pro-
mouere queant. Et quanquam seruo
Dei rerum diuinarum studio addito,
facile sit ecclestibus his parère docu-
mentis, tamen alijs non ita prouectis
perdifficile est. Nam præterquam quod
naturæ corruptæ vitio in malum pro-
cliues sumus, aduersarius noster Sata-
nas non ignorans rerum bonarum au-
ditionem esse laudabilem, & multorum
bonorū fontem, omnem lapidem mo-
uet, vt colloquia pia & sancta fastidiū,
vana verò, & futilia voluptatem con-
ciliant.

Lib. 5. c. 31.

Hanc hominis miseriam magno
sensu confessus est sanctus quidam Ab-
bas apud Cassianum, dicens: *Otiolarum
fabularum diabolus esse fautorem, ac spiri-
tualium collationū impugnatores.* Idq; con-
firmat exemplo, quod sibi acciderat. Nā
quando cū fratrib. quibusdam de rebus ne-
cessarijs, ac spiritualibus disputaret, eosq; vi-
deret

leter lethæo quodā sopore demergi, nec posse
 ab oculis suis pondus somni depellere, otio-
 sam repente fabulam introduxit. Ad cuius
 oblectationem cum eos euigilasse confestim,
 atque erectas suas aures habere vidisset, in-
 gemiscens ait. Nunc vsque de rebus cælestibus
 loquebamur, & omnium vestrum oculi le-
 thali dormitione deprimebantur, at cum o-
 tiosa fabula intromissa est, omnes expergesca-
 sti torporem somni dominantis excussimus.
 Vel ex hoc ergo perpēdite, quisnam collationis
 illius spiritualis fuerit impugnator. Hæc il-
 le. Ut verò intelligatur è contrario,
 quam Deo gratum sit præbere aures
 spiritualibus colloquijs, idem sanctus à
 Deo gratiam postulauit, ne vnquam
 vanis & inutilibus collationibus in-
 teresset, ac impetrauit. Nam quocun-
 que deinceps eum venire contigit,
 semper habiti sunt sermones, de re-
 bus pijs cum diuina voluntate con-
 gruētibus, si autem aliquando de va-
 nis haberentur, mox obrepebat ei som-
 nus, vt audire non posset. Quocirca
 meritò hic diligentissimi esse debemus
 in repellendis diaboli conatibus, va-
 na & infructuosa colloquia declinare,
 & à Deo toto pectore donum exposce-
 re tantum loquendi de rebus neces-
 sarijs, & quæ proximum ædificent,
 & au-

& audiendi ea, quæ nobis commode & adiuuamento esse possint. Neque ideo culpandi sunt, qui iusta aliqua de causa uaniora quædam audire cogantur, vel ab hominibus grauibus, & magnæ dignitatis, quos non queunt cohibere, vel ab alijs, quorum opera indigent ad res necessarias uilesue procurandas, nam si finis bonus propositus nobis sit in huiusmodi, noxa quoque omnis abesse potest.

Alia auditus inordinatio est, oblectari cantilenis uanis & leuibus, musicaque harmonia ob solam voluptatem aurium, quæ res non modo otiosa, sed etiam noxia est, nisi suum locum habeat mortificatio. Nam, teste S. Basilio, uocis suauitas gignit in mente cogitationes cupiditatesque lasciuas: quod uerissimum est, quando cantiones sunt leues & seculares, ac tales, quæ à fornicis haberi soleant. Quando autem sunt piæ, & ad deuotionem prouocandam idoneæ, aliosque sanctos compunctionis, & in Deum amoris motus, tum cum magna laude audiuntur. Quamuis maioris meriti sit, quando animus noster ad se excitandum tali adiuuamento non eget, suauitate cantus propter Deum se priuare: Quod si in melodia
musi-

*Lib. de uera
uirgin.*

musica, motetisq; , vt vocant, licet sanctis & religiosis poti⁹ oblectatio, quam spiritualis profectus, qui ex argumento decantato decerpi potest, quærat, aut ad audienda illa non rationis iudicio, sed sola inclinatione naturali trahamur, tum inordinatio est in auditu, quæ mortificanda est, aut aures obturando concentui, aut intentionem mutando, vt non iam solus suauitatis & voluptatis sensus, sed vtilitas aliqua præ oculis habeatur. Ita docuit S. Augustinus in Confessionum libris, vbi *Lib. 10. c. 32.* declarans, quantam vtilitatem afferat in Ecclesia institutum cantadi, & quod ad lachrymas sæpè commotus sit, confiteretur se aliquando suauitate concentus potius, quam rebus cætatis, captum fuisse. *Cum, inquit, mihi accidit, vt me amplius cantus, quam res, quæ canitur, moueat, pœnaliter me peccasse confiteor, & tunc mallem non audire cantantem. Ecce vbi sum. Flete mecum, & pro me flete, qui aliquid boni vobiscum intus agitis, vnde facta procedunt. Tu autem Domine Deus meus exaudi, respice & vide, & miserere, & fac na me.*

CA-

IN Odoratus sensu nonnulla que
 que inordinatio mortificanda oc-
 currit. Ac primò quidem, si odor
 suavis in diuinis officijs, & venerati-
 one Sãctorum excitetur, propterea quo
 significet sanctorum orationes & de-
 uotiones, quæ Deo sunt odor suauissi-
 mus; deinde vitam sanctam, & exem-
 pla bona, vnde iusti & pij dicuntur bo-
 nus odor Christi, non opus est morti-
 ficare sensum odoratus, sed mentem
 attollere ad boni odoris significatum,
 ardereque desiderio eas preces institu-
 endi, quæ odorem suauissimum sub-
 ministrent Deo, eamque viuendi ra-
 tionem tenere, vt bonus odor Christi
 esse possimus coram hominibus. Rur-
 sum quando boni odores vsurpantur
 in rebus necessarijs, nulla opus habet
 seruus Dei mortificatione; modò eis
 vtatur propter necessitatem. At qui vs-
 urpantur in vestibus, manibus, cubi-
 culis, ad delicias & mera oblectamen-
 ta sensuum, illi mortificandi sunt, &
 remouendi, eò quod debito fine virtu-
 tis sint destituti. Accedit, quòd qui e-
 iusmodi odores procurant, aut secum dese-

deferunt, vt ab astantibus eorum percipiatur fragrantia, declarant se animo valdè sensuales, experientiaq; doctet, homines lasciuos esse odoribus amœnis additissimos. Atque esto, sit aliquis opinione aliorum tanta virtute præditus, vt illi suspicioni locus non sit, tamen speciem notamque mali non effugit, nec paruum indicium dat, quòd longè absit ab imitatione crucis, & abnegatione Christi, quæ consistit in repudiandis omnibus commodis, & illecebris corporis, amplectendisque contrariis, quæ pœnam aliquam carni infligant.

Hanc inordinationem odoratus cō-
 fitetur quoque Augustinus. *De illece-*
bra, inquit, *odorum non satago nimis*
cum absunt, non requiro, cum adsunt, non
respicio, paratus etiam eis semper carere.
 Quantum autem displiceat DEO studium odorum suauium quærendorum, aliarumque illecebrarum sensualium, narrat Petrus Damianus
 Cardinalis, horribile quoddam casti-
 gationis diuinæ exemplum. Veneto-
 rum Ducis coniunx mirè dedita erat
 fouendo corpori omnis generis deli-
 cijs, ac singillatim cubiculum suum
 varijs, iisque suauissimis complerat
 odo-

*Lib. 10. conf-
 fess. c. 32.*

*Lib. de casti-
 temptu se-
 culi c. 9.*

odoribus. Supremus verò iudex Deus, ut omnibus declararet, quantum hic excessus diuinæ suæ maiestati displiceret, horribili morbo, qui omnes eius depasceret, & putrefaceret artus, eam percussit. Vnde factum, ut tam scotos ac intolerabiles expiraret odores, vtius conspectum amici, famuli, ancillæque omnes defugerent: vnica ancillæ tantum animi fuit, ut auderet in conspectum eius prodire, sed ita tamen, ut curriculo ad eam excurreret, & apud eam deponeret, quod erat adferendum, ac mox iterum ob nimiam graueolentiam excederet. Sic illa, cui prius tot suppetebant seruitia, ab omnibus turpiter deserta, in sordibus teterrimis animam exhalauit.

CAPVT XX.

*De mortificando gustu quo ad lauitiem
eduliorum.*

Multæ maximæque inordinationes sunt in sensu gustus, quas necesse est ope mortificationis ad cauenda varia peccata, virtutesque conseruandas, & augendas, in ordinem redigi. Inordinatio gustus est, inhiare cibus lauitioribus palatum

obis

oblectantibus. Hæc autem mortifican-
da est, non curiosè quærendo edulia o-
pipara, magnaq; cocorum arte & labo-
re condita, sed communia, nullaq; sin-
gulari arte parata, ac quæ ad vitam ho-
minis sani sustentandam satis sint: in-
firmis enim lautiora ob necessitatem
conueniunt. Debet homo, inquit, B. Ba-
silius, refrænare gustatum cibus lautio-
ribus inhiantem, rationeque ita mode-
rari, vt, non nisi ad vitam necessaria ei
subministret, condimenta autem om-
nia lautiora, quæ sunt vitiorum incen-
tium, subtrahat. Adiungit huic docu-
mento S. Vincentius Ferrerius seruum
Dei ex ferculis mensæ appositis liben-
tius vti debere minus lautis, & in
quæ praua naturæ inclinatione minus
fertur.

*Lib de veré
virgin.*

*De vita spir.
c. 3.*

Quæret aliquis, cum omnes cibi sint
creaturæ Dei, & bonæ, ac in hominis
ministerium ordinatæ, cur non omnes
æquè expeti possint? Respondeo: Deum
ipsum, qui creauit pisces, aues, aliaque
amantia in hominis vsum & victum,
simul tulisse legem de temperantia, vt
nempe vnusquisque conuenienter suæ
dispositioni his cibus vteretur, nempe
sanus vt sanus, æger vt æger, imbecil-
lis vt imbecillis, hoc est, quisque qua-
tenus

V tenus

S
ex Deus,
atum hic
displiee-
nes eius
us, eam
n fædos
es, vte-
ancillaz-
ancillu-
leret in
ita ta-
eret, &
t adfe-
m gra-
iprius
nibus
riquis

nem

lina-
stus,
fica-
irtu-
s, in
stus
um
is

tenus necessitas postulârit. Deinde, quia homo in peccatum lapsus est, & affectiones habet inordinatas, idem Deus aliam legem tulit Pœnitentiæ & Mortificationis, qua cautum est, ut quoniam homo peccando se statum est oblectationem vitiam, & illicitam, per satisfactionem quoque licitis quibusdam oblectamentis se priuet, & frænum effrænatis passionibus iniiciat. Itaque licet omnes creaturæ sint bonæ, & in usum hominis conditæ, tamen usus earum potest esse prauus, vel minus bonus, eò quod non congruat cum dictis Dei legibus. Hæc responsio est D. Augustini, dum ait: *Ne homo fame moreretur omnia ad esum Deus creauit: sed ne mensuram comedendi excederet, abstinentiam imperauit. Quæ propter sicut ad medicinam, sic ad sumendas dapes debet quisque accedere, nequaquam videlicet illis voluptatem appetens, sed necessitati succurrens.* Idem exemplo suo docuit omnes sancti. Omitto illos, qui in solitudine solis herbis victitârunt, fructibusque syluestribus. Taceo eos, qui in cœnobijs pane, alij que vilioribus escis & insipidis vitam tolerârunt, quæ in re non dubium est eos Deo placuisse, cum Dominus ipse, testibus Euan-

Tom. 9. de
conflictu vi-
tior. c. 18.

geli-

gelistis, laudauerit Ioannem Baptistam ob hanc victus seueritatem, dum vesceretur aridis locustis & melle syluestri: imò non sine magnis miraculis multis sanctis, cum nullo studio habere possent, huiusmodi cibos subministravit. Verùm prætermiſſis illis, quos non omnes imitari queunt, videamus quanta victus tenuitate vsi sint cæteri sancti, etiam Episcopi & Prælati aliorum.

Sanctus Augustinus ferè abstinebat ab esu carniùm, alijsq; ciborum lautitijs, & vescebatur herbis ac leguminibus, in quibus exiguum erat oblectamentum gustus: conuiuia quoque declinabat, ne consuetam violaret abstinentiam. *Posid. in vè- ta eius t. 270*

Sanctus Godfridus Ambianensis Episcopus, etsi pro immensa sua charitate, qua flagrabat, nihil deesse suis subditis, quoad victum necessarium sinebat, tamen ipse solo pane, paucisq; herbis & fructibus vitam tolerabat. Cumque cocus nescio quid herbis miscuisset, eum accersitum coarguit, dicens: An ignoras tu miseram carnem subigi non posse, nisi tormento ieiunij? cur mihi apposuisti cibum tanta arte paratum? Vide, ne deinceps in hoc genere *Nicol. monachus in eius vita.*

nere delinquas, & me ad iracundiam prouoces.

*Metaphr. in
eius vita.*

S. Chrysostomus quoque post susceptum Archiepiscopatum carnum, aliorumque eduliorum saporum esu abstinuit, solo contentus ad vitam sustentandam pulmento hordeaceo.

*Bern. Justin.
in eius vita.*

Beat. Laurentius Iustinianus, etsi in adolescentia sua, ut erat prænobilioris prosapia, multis assuevisset mundi delitijs, tamen ad Venetum Patriarchatum euectus, vulgari tantum mensa usus est, edulijque palato suo insipidis. Unde si errore aliquo quandoque esculenta poculentaue ad gustum acerbiora apposita essent, ut pro vino acetum, neminem arguebat, sed silentio dissimulabat.

*Surius in
Decemb.*

S. Thomas Cantuariensis Archiepiscopus, & martyr Christi gloriosus, quamuis, antequam diuinitus esset illustratus, multis lautitijs à parentibus genere nobilibus & copiosis fuisset nutritus, tamen postquam persecutione regia pro iustitiæ defensione exagitari cœpit, admirandam vitæ mutationem iniit. Nam, teste Eduardo, præcipuo vitæ eius scriptore, qui antè vivebatur mensa opipare instructa, magnosque Dominos, atque adedò ipsum quoque

An-

Anglorum Regem, habebat conuiuas, leguminibus alijsque vilissimis cibis, pauperibus ad mensam adhibitis, vesci voluit. Hæc temperantia ab omnibus sanctis ad mortificandum gustum fuit exercitata: Licet enim præcipuum studium posuerint in colendis perfectioribus virtutibus, vt charitate & religione in Deum, tamen dictam abstinentiam non neglexere, quòd scirent eam quoque gratam Deo, & salutarem animæ suæ.

Hæc verò doctrina tam rationi consentanea est, vt ne Gentiles quidem, in quibus rationis lumen non omninò fuit obscuratū, ignorarint dictas temperantiæ leges esse obseruandas. Inter Græcos virtutum cultu cæteris præluxere Lacedæmonij olim, & filij Israel 7. arcitissimo amicitiaæ fœdere copulati. Cum enim, vt commemorat Maximus Tyrius Philosophus, aliquando in eorum prouinciam venisset rei culinariæ peritissimus, Mithecus Syracusanus, qui ob exquisitissimam apparadorum ciborum rationem magnum nomen in cæteris Græciæ partibus voluptati & delitijs plus æquò addictis collegerat, Lacedæmonij gnari lautitiem istam capitalem bonorum morū esse pestem.

au^otoritate publica Magistratus, solum vertere eum iusserunt rati labore potius, & exercitatione assidua corporis, quam suauibus esculentorum condimentis, esse acuendum appetitum. Quod nonnulli gentiles agnoscere, & exercere natura duce cœperunt, illud magni Dei serui in omnibus mundi partibus, opitulante Christi gratia, perfectè complerunt.

Neque ideò arcemus homines vere virtutis studiosos à mensis lautioribus omnibus, quando vel necessitas, vel obedientia maioribus debita id exigit, vt ne conuiuia omnia repudiemus: nam & charitas sapè persuadet, vt de consueta seueritate aliquid remittamus, ad solandos & recreandos hospites, aliosque quorum conuersatio nobis proficua est. Id tantum dico, dum respectus hi absunt, nos, quantum in nobis est, debere fugere istas lautitias ad mortificandum gustatum, imitandumque Christum crucifixum, qui propter nos felle & aceto potatus est.

* * *

CAPVT XXI.

*De mortificatione gustus in cibi
quantitate.*

ALia inordinatio gustus est, tantum cibi capere, quantum postulat appetitus, nec ante edendi finem facere, quam ille sit exsaturatus. Hoc enim vitium gulæ est. Unde B. Basilius ait: Non satis esse debet *Lib. de vera* seruo Dei abstinere se à cibis lautioribus, & exquisitis, si aliis vilioribus *virginit.* nihilominus vult appetitum explere: nam & in his sumendis moderatio tenenda est, legibus temperantiæ præscripta, cæteroquin aequè læsurus animam, ac si noxijs vsus fuisset. Sic Basilius. Quanquam in hac re certa & fixa mensura externa adsignari nequeat: quod enim vni parum, alteri satis est, & vbi vnus peccat vitio gulæ, ibi alter nimia se macerat abstinentia: tamen omnibus proponi potest vna mensura spiritalis, & regula rationis, nimirum hæc, vt quisque tantum sumat cibi, quantum ad vitam conseruandam, viresque corporis, pro ratione status & officij, quod exercet, confirmandas, necessarium videtur. Hanc verò necessitati, vt faciat satis, non de-

bet spectare, quantum requirat appetitus, constat enim in hominibus sanis appetitum plus, quàm necessarium sit, desiderare, & experientia quotidiana docet, eos qui famem omninò expleverunt, remotis mensis, sentire stomachum plus æquò oneratum, & ad consueta exercitia esse inhabiles. Contra verò, qui cum aliqua fame, & appetitu plus comedendi à mensa recedunt, deprehendunt se appetitui fecisse satis, nec ullam famem sentiunt; quòd argumentum est cupiditatem illam priorem plus sumendi non fuisse necessitatis, sed vitij gulæ. Vnde Sanctus Dorotheus agens de hac materia. *Cibus, inquit, sine mensura sumptus multorum malorum fons est; quia vitium gulæ incurrit, non modò quando supra necessitatem aliquid lautiorum ciborum sumitur, sed etiam quando tantum sumitur, vt venter expleatur, & satiatur.*

Serm. 18.

Idem serm. 9 S. Vincen. de vita spir. 6. 30. Vt verò certius cognoscatur, quantum cibi cuiq; ad vires corporis sustentandas satis sit, hanc regulam Sancti præscribunt. Vt quisque experientia magistra discat & obseruet, quanta cibi copia soleat grauari stomachus: ac deinde paulatim de illa copia detrahat, donec

donec nullam molestiam in digestione sentiat. Contra quoque notet; quanta cibi tenuitas & abstinencia eum ita languidum & imbecilem relinquat, ut officio suo, quod sustinet, pro ratione status, quem profitetur, ægrè perfungi queat: ac tunc paulatim tantum de com meatu augeat, donec sentiat integras permanere vires ad omnes functiones consuetas exercendas. Quàm ergo quis quantitatem cibi sufficere re ipsa cognorit, eam ordinariè vsurpare pergat.

Si verò homo anceps hæreat, quanta cibi copia necessaria sit, potius inclinationi naturali repugnet, quàm faueat, eò quod appetitus, ut dicitur, sit nequam, & colore necessitatis decipiat.

Qua de re sic Beatus Augustinus. *Hoc Lib. 10. confes. c. 31.*
me docuisti, inquit, ut quemadmodum mendicamenta, sic alimenta sumpturus accedam. Sed dum ad quietem satietatis ex indigentia molestia transeo, in ipso transitu mihi insidatur laqueus concupiscentiæ ipse enim transitus voluptas est, & non est alius quo transeat, quàm quo transire cogit necessitas. Et cum salus sit causa edendi, & bibendi, adiungit se, tanquam pedisequa periculosa incunditas, & plerumque præire conatur, ut eius causa fiat, quod salutis cause me facere, vel dico, vel

V s

volo

volo, nec idem motus viriusq; est. Nam quod
saluti satis est, delectationi parum est. Et
sæpè incertum fit, vtrum adhuc necessitas
corporis cura subsidium petat, an voluptuosa
cupiditatis fallacia ministerium suppetat.
Hæc ille.

Cæterùm etiamsi quis nonnihil ex-
cedat in alteram partem, minus tamen
semper periculi est, quotiescūque non
est in cibus lautities: & idcirco Sanctus
Vincentius rectè monet, neminem re-
formidare debere tantum panis man-
ducare, quantum satis est, & necessitas
naturalis postulat, modò postea ad-
randum vel legendum, cum opus est,
non sit ineptus. Sancti quoque hortan-
tur ad vtramque corporis & animi sa-
nitatem tuendam optimum consilium
esse vniiformem temperantiæ ratio-
nem, tum in cibo sumendo, tum in
iunio exercendo tenere, & non nunc
in seueritate abstinentiæ, nunc in ex-
plenda cibi cupiditate limites excede-
re. Ita docuit quidam vir sanctus apud
Sozomenum. Abstinentia, inquit,
moderata & continuata, modum &
limites rationis non excedens, ope-
ribus charitatis coniuncta breui homi-
nem prouehit ad perfectionem, & sta-
tum ab omni perturbatione affectio-
num.

Loco cit.

Trip. l. 8. c. 1.

num immunem. Atque hæc compuni-
nis fuit sanctorum sententia, ac valdè
salutaris, vtpote qua multa incommo-
da, damnaque spiritalia cauentur, quæ
solent ex nimia vitæ austeritate conse-
qui, vt benè expendit Cassianus, di-
cens: *Melior est rationabilis, cum modera-
tione quotidiana refectio, quàm per inter-
ualla arduum longumque ieiunium. Nouit
immoderata inedia non modò mentis labe-
factare constantiam, sed etiam orationam
efficaciam reddere lassitudine corporis ener-
uatam.*

Lib. 5. c. 9.

Ac Deus tanto zelo ardet, vt serui
sui moderationem certam sequantur
in capessendo cibo, vt quoties modum
præuaricati fuerint, aliqua pœna cor-
porali puniat, vt morbo, dolore capitis,
vel alio defectu, quo minus officio suo
rectè fungi possint: nec enim omnes
peccatorum pœnas in alterum seculum
reseruare voluit, sed aliquas hic per-
mittere, & immittere, vt experientia
mali nos ipsi prudentiores efficeremur.
Certè in historijs legimus, multos mi-
serabiles & calamitosos casus ex cibi
incontinentia secutos. Attila Hanno-
rum rex, cum aliquando ad saturita-
tem cœnasset, à cœna tantam vim san-
guinis per nares effudit, vt subito, ne-

Fulgos lib. 9.

C. 12.

Y 6 mine

mine animaduertente, suffocatus sit. Similes casus quotidiani sunt, & licet homines existiment esse fortuitos, tamen potius credendum est, diuinæ iustitiæ peccata nostra vindicantis esse effectus, vt temperantiæ leges deinceps sedulò custodiamus.

CAPVT XXII.

De mortificando gustatu, ratione finis in cibis sumendis propositi.

QVamuis arduum, magnæq; virtutis sit, gustandi sensum coercere circa ciborum qualitatem, quantitatemq; de qua hactenus egim⁹: tamen difficilius, laudabiliusq; est eundem mortificare quoad finem, qui in sumendo cibo nobis debet esse propositus. Quidam, nullum alium finem sibi præstitutū habent, quàm molestiam famis depellere, qui virtutis finis nō est. Alij ipsam ciborum delectationem, & hic finis vitiosus est. Nam auctor naturæ Deus non comestionem direxit ad delectationem, sed contra delectationem ciborum ad comestionem. Alij cum dicto fine, volunt videri potentes & magnifici, & idcirco mensas varijs, pretiosisque dapibus instruunt, qui

fini

finis omninò vanus est & perniciosus. Has oēs appetit⁹ inordinationes debet feruus Dei mortificare, proponendo finem aliquem honestum, vt quod Deus velit nos cibum sumere, vitæ conseruandæ, viriumque roborandarum causa, quò rectius cultui diuino, alijsque muneribus præstandis deinceps vacemus. Finis quoque virtuti affinis est, comedere ad succurrendum necessitati naturali, inquam Deus nos immisit. Sanctus Basilius scribit vitium gulæ non tam se proderè in eduliorum copia, quam in eorum, licet perpauca sint, lauitia & delitijs. Ac declarans, quis finis comedenti præfixus esse debeat. In manducando, vel non manducando, inquit, non consistit virtus, sed in intentione, quam in vsu ciborum vsurpamus. nam exercitia corporalia, cum ex se adiaphora sint, nec bona, nec mala, appositione finis boni vel mali in virtutum ordinem transeunt vel vitiorum. Sic ille. S. Augustinus certè cœlitus se edoctum fatetur, ad alimenta accedendum, sicut ad medicamenta, quæ non ad voluptatem, sed ad remedium infirmitatis sumuntur.

*Li. de abdic.
de verâ
virg.*

*Lib. 10 conf.
c. 13.*

Verùm quia contingit, vt feruus
V 7 Dei

Li. 2. mor.
630.8

Loco cit.

Dei quidem ad mensam accedat, tanquam ad medicinam sumendam, postea tamen ciborum suauitate pellectus in transuersum se rapi sinat, monet beatus Gregorius: *Sciendum, inquit, est, quia sic voluptas sub necessitate se paliat, ut vix eam perfectus quisque decernat. Nam solui debitum necessitas petit, voluptas explere desiderium suppetit, & tanto gula securius in praecipit rapit, quanto sub honesto nomine necessitatis explenda se contegit. Sape autem in ipsa edendi via furuine adiuncta voluptas subsequitur: nonnunquam impudenter libera etiam praevire conatur. Facile autem est deprehendere cum voluptas eum necessitatem praevenerit, sed valde est difficile discernere, cum in ipso esu necessario se occultat subiungit.* Et S. Augustinus palam fatecur, se postquam cultui diuino se dedit, aliquoties hac tentatione in fraudem inductum. *Cum salus, inquit, sit causa edendi & bibendi, adiungit se tanquam pedissequa periculosa iucunditas, & plerumque praevire conatur, ut eius causa fiat, quod salus causa me facere, vel dico, vel volo.*

Hinc sequitur ad mortificandum gustus appetitum, non satis esse, ut initio bonus finis seruo Dei manducatur sit propositus, sed opus habere vigilantia, ne ciborum illecebra a scopo

po suo distrahatur. Neque id eò dici-
mus, vt velimus nullam debere esse in
cibo oblectationem, nam cum cibo
semper coniuncta naturaliter est aliqua
voluptas; sed id tantum contendimus,
non esse oblectationem in cibo quaerendam
tanquam finem, sed amplectendam
tantum quatenus seruit necessitati.
Quaquam seruus Dei laudatissime
faciet, si toto pectore desideret, si
possibile foret, omnem delectationem
abesse à cibo: quo enim syncerius id
desiderauerit, hoc longius à vitio gulæ
recesserit.

Alia inordinatio gustus est: quò au-
dius inhiare cibis, quæ mortificanda est,
vt superiores, adhibita moderatione
huiusmodi: vt nemo, licet inedia vr-
geatur & fame, sinat sibi imperari ab il-
la, alioquin magno desiderio & celeri-
tate inuolabit in edulia; sed frenum si-
bi iniiciat, & paulatim in sumendo ci-
bo pergat, ac si nulla fame magna sti-
mularetur. Dicit enim S. Augustinus: in
eo maximè hominis virtutem probari, *Quest. En-
ang. II.*
quod dum oportet & conuenit, potest
animo sereno & tranquillo famem to-
lerare. Diuina quoque Scriptura idem
documentum tradit: *Noli auid⁹ esse, inquit, Eccl. 34.*
*in omni epulatione, & non te effundas super
omnem*

omnem escam. Ex multis enim escis erit infirmitas, & auaritas appropinquabit, & quæ ab avaritia. propter eam multi obierunt, qui autem abstinens est, adjiciet vitam.

Hæ sunt præcipuè sensus gustus inordinationes à nobis mortificanda, ac sanè diligentissimi esse deberemus in cohibendo hoc appetitu, cum quotquot Deo seruire volunt, primum certamen inire debeant cum gula, ac temperantiæ freno eam rationi subijcere. In quo certamine si quis victoriam non referat, ægrè referet in cæterorum vitiorum & perturbationum conflictu, quemadmodum benè animaduerit Cassianus: *Impossibile est, inquit, saturum ventrem pugnis interioris hominis experiri, nec bellis robustioribus attentari dignum est eum, qui potest deijci leniore conflictu.* Prima ergo nobis calcanda est gula concupiscentia, & eousque extenuanda mens nò solum iunijs, verùm etiã vigilijs, lectione quoque & crebra cõpunctione cordis & c. donec ipsius cibi refectione non tam incunditati concessam, quàm oneris vice sibi impositam recognoscat. Hæc Cassianus ex communi sanctorum Patrum sententia recitat. Vnde colligimus, quàm necessaria sit mortificatio appetitus ciborum; nam si hunc non compresserimus, haud facillè subju-

Lib. 5. ca. 13.

& 14.

gamus nobis alias affectiones & tentationes magis occultas, nec castitatis, patientiæ, puritatis cordis virtutes consequemur.

Certè qui ab hoc appetitu se vinci patitur, seruusque gulæ efficitur, ferè etiam seruituti luxuriæ, aliorumque scelerum, quæ ex illa ceu fonte oriuntur, subijcitur. Necessarium est, inquit S. Basilius, vt venæ re cibis oppleto cætera quoque membra prauis compleantur humoribus luxuriæ famulantibus, hominemque ad foedissima quæque extimulantibus, quare prima pugna in gustum facienda, vt eo per temperantiam expugnato, omnium prauarum voluptatum fontes exarescant. Hæc autem necessitas contra gustum dimicandi, hoc maior existit, vt, si finat se ab eo turpiter superari, nulla spes reliqua sit alia vitia vel impugnandi, vel expugnandi, aut certè difficillima, quemadmodum experientia ipsa idem sanctus se didicisse alibi confirmat: Si gulæ, inquit, vitium in corde tuo dominatum fuerit, syluam quandam sordium in sensibus tuis disseminabit, animamque tuam in ferarum domicilium conuertet: experientia enim cognoui in multis, qui in alia

pec-

De ver. virg.

De abdic.

peccata lapsi essent, resipuisse; nullum
verò vidi ad sanio rem mentem redisse,
qui vitio gulæ se deditisset, aut ser-
uo aut alieno tempore, aut loco par-
congruenti voluptatem ex sumptibus
cibi sumendo: imò quotquot tales
ui, tandem à seruorum Dei cœtu, in qui-
erant, turpiter se separârunt, & vinculo
societatis tam sanctæ rupto in scelerum
omnium voraginem præcipites
egerunt. Quòd si quidam remanserunt,
tamen, licet inter seruos Dei abdo-
mancipia diaboli facti sunt, obstru-
clamosi, curiosi, queruli, commodorum
appetentes, vitæ honestæ inimici, ac
nique habitu quidem externo quasi ser-
ui Dei, sed verè filij perditionis, Hæ-
Basiliius.

CAPVT XXIII.

*Quibus medijs mortificanda sit inordi-
natio gustus.*

Media, quibus seruus Dei
debet ad mortificandam les-
sum gustus hæc sunt. Vt cum
mensam adit cibum sumpturus, non
ad Deum attollat, imbecillitatemque
suam coram Domino fateatur, ex ani-
mo dicens: Domine in me virtus nulla
est vincendi immoderationem gustus
hæc

largire mihi illam, vt sensum illū vincere, tuque voluntati subijcere possim. Tum considerando se opus habere cibo ad vitam sustentandam, & Deo seruiendū, illumq; finē cibo Deum prestiuisse, vt voluntatem inclinet ad appetendū cibū ob hunc finem, vel alium honestū, & sanctum, & non propter alium. Deinde toto mensæ tempore mentē occupet in pia aliqua contemplatione, semper imperando sibi, & mentem crebrò ad Deum attollendo.

Aliud medium est, non satisfacere vsquequaque appetitui, subministrando illi, quæcunque voluerit, sed relinquendo potius cum aliquantula fame, legemque tenendo, quam dedimus de ciborum quantitate, ac discretione, de qua dicemus. Hoc medio fatetur S. Augustinus, se cupiditatem gulæ refrænasse, partem nempe aliquam ei adimendo, quam affectabat. Palladius scribit de S. Isidoro sacerdote, eum nunquam saturum è mensa surrexisse, & tamen tantum cibi sumpsisse, quantum ad vitam & sanitatem sartam tectam tenendam sufficeret, nec singularem aliquam abstinentiam in eo obseruatam.

Aliud medium mirabile ad expugnandum appetitum est, semper, vel certè

*Li. 10. conf.
c. 30.*

In hist. Laus.

sa-

In vita spir.
c. 3.

sæpenumerò propter Christum, parte aliqua cibi lautiore se priuare, etiam si exigua sit: ac si liberè potest eam alteri elargiri, relinquere eam Christo in pauperibus S. Vincentius hoc documentum dum tradit. Si, inquit, Dominus voluntatem efficacè dederit abstinendi à parte aliqua ciborum, qua maximè oblectare, mirabilem certè abstinentiam facies, Deo pergratam, & hominibus incognitam. Quo enim abstinentia vel mortificatio nostra ab oculis hominum remotior est, hoc præstantior est, nam & exercetur magis humilitas, & vanæ gloriæ periculum euitatur, ac meritum augetur. cum enim alijs mensæ assidentibus non videatur ieiunare, tamen actû exercet maioris meriti, quàm si re vera ieiunaret, & ideo vocatur mirabilis abstinentia. Hoc medium sæpè à sanctis usurpatum est, eiusque beneficio perfectam victoriam contra gulæ vitium retulerunt: S. Saba Abbas, licet conuersionis suæ initio magnum studium poneret in acquirendis virtutibus omnibus, mortificandisque inordinatis cupiditatibus, præcipuam tamen posuit in refrenanda gula. Cum aliquan- go hortum ingressus pulcherrimum pomum vidisset, manuque, cupiditate

victus apprehendisset, mox colligens se, aduertit tentationem esse dæmonis ad edendum instigantis extra tempus & necessitatem: itaque in terram abiicit, & apud animum suum constituit nihil ex eo degustare. Qua mortificatione sui tantam à Deo nactus est gratiam, vt deinceps summus fuerit cultor abstinentiæ.

Sanctus VVolstanus Episcopus die quodam post sacrum Missæ peractum *Sur. in Ianu.* delitescens in loco abdito odorem carnis, quæ pro ipso affabatur, perceperat: & quoniam cogitatio inde menti oborta, ad eam comedendam appetitum illiciens, non sinebat eum orationi attentius vacare, proposuit nihil neque tunc, neque in posterum vitæ tempus de carne delibare, sicut & fecit. Quo medio mirificè adiutus est, non solum ad sanctissimam vitam ducendam, sed etiam felicissimam mortem, multis miraculis illustrem obeundam. Certe Deus, vt animaret seruos suos ad hoc mortificationis genus amplectendum, voluit illud nonnunquam honorari miraculis.

Sanctus Rupertus Abbas cum totam *Sur. in Ianu.* Quadragesimam solo pane & aqua contentus transegisset, sub Paschæ festum
de-

desiderio teneri cœpit vescendi pane
uenaceo, sed cum eo ad mensam aliam
vir Dei animaduerneret se pauxillum
concupiscentiæ indulgisse, vehementer
expauit, & rigidus in seipsum videtur
gustare inde noluit, sed pauperibus
monasterij fores dari iussit. Erat ibi
iuuenis quidam splendida facie, qui
vna cum scutella accepit, & mox con-
nuit, ita tamen, vt loquentibus illis de
scutella ablata, subito ea in mensam de-
ciderit. Erat enim angelus Domini
cœlo missus, qui eleemosynam viri Dei
acceperat.

Hoc medium tam gratum Deo
maximè vsurpandum est ab ijs qui
plus æquò, postquam seruitio diuini
se addixerunt, cupiditati comedendæ
satisfecerunt, vt hoc exercitio paulatim
ad mediocritatem temperantiæ
consentaneum reducantur: quod facile
fiet, si aliquot diebus pauxillum
de victu consueto subtrahant, ac rursus
postquam illud amplius molestum
non fuerit, paulò plus adimant,
donec non plus sumatur, quam ad sus-
tentationem vitæ opus videatur. Id
sanctus Dorotheus fecit cum suo disci-
pulo, nomine Dositheo, qui fuerat vini
pri-

In eius vita.

primarij filius, lautè educatus, & miles, ac ex sæculi milite factus miles Christi & religionis. Huius instruendi curam susceperat sanctus Dorotheus, & cum eum in omnium virtutum, frangendarumque animi cupiditatum campo exercere vellet, initium fecit à vitio gulæ, ac primùm quidem potestatem illi fecit, comedendi quantum vellet, deinde verò paululum illi de consueta portione ademit, hoc est, duodecim partibus vnam, & rogabat, num sentiret famem: cumque ille respondisset se exiguam sentire, iussit eum aliquot dies cum eadem portione continuare, donec fateretur nullam se amplius famem experiri. Dein cœpit ex duodecim partibus statæ portionis subtrahere binas, donec ad moderationem ventum est legibus temperantiæ consentientem. Ad hoc medium reuocandum est & illud: vt qui semel cibum sumpserit iuxta temperantiæ leges: non repetat cibum extra tempus, licet exiguum; nam, vt notauit S. Basilius extra statata tempora comedere manifestæ gulæ indicium est.

Monet quoque S. Vincentius Ferrerius, dum mensæ accumbitur, cætera quoque corporis membra esse mortifican-

Loco citato.

ficanda, modestè ea componendo, nempe, vt non brachijs, sed manibus tantùm mensæ incumbatur, ne pes alteri imponatur, ne oculi in comedentes curiosè conijciantur, ne æquò festinantiùs cibus sumatur, ne diu hareatur in mensa, vt modestia denique ea vlrpetur, quæ animæ quieti & sanitati respondeat.

Aliud medium ad cohibendum gustus appetitum est, ante cibi sumptionem sedulò perpendere, quàm multus cibus necessarius desit, & primum quàm multi nunc ardeant in flammis inferni minoris noxæ rei, quàm ipsi sunt innumeri infidelium liberi in ætate tenera defuncti, qui fidei lumine destituti ob pauca lethalia peccata, postquam ratione vti cœpère, contra legem naturalem commissa incomparabili famis & sitis cruciatu torquentur. Deinde expendat, quàm multa sint mancipia in mundo, quot mendici & inopes quibus ne quidem panis ad vescendum suppetit, & tamen fortè Deo sunt cariores, quàm ipse. Hæc consideratio dici non potest quantum valeat ad refræmandum appetitum. Cùm Dario Regi inimicos fugienti, magna que siti laboranti aqua non suppeteret, milites eius ali-

qua
rum
le,
dieb.
tior
esse.
vt et
tiosu
liena
possi
H
grat
prop
se pr
men
tijg
refu
exer
gene
facil
dio
niqu
les,
nibu
l

DE MORTIF. VOLVNT. 469

quantulum putridæ aquæ , & occisorum sanguine tinctæ obtulere , tum ille , cui prius exquisitissima vina fastidiebant , confessus est nullum præstantiorem vnquam potum sibi porrectum esse. Vt ergò inopia cibi vel potus facit , vt etiam vilissimus cibus videatur pretiosus , sic viua consideratio inopiæ alienæ facit , vt modicus cibus apparere possit sapidissimus.

Hæc media omnia , si diuina fauente gratia , seruus Dei vsurpare incipiat , & propter Deum , sensus illecebris vltro se priuare ; nihil dubitandum est , clementissimum Dominum tantum solatij gustusque spiritualis illi in precibus refusurum , alijsque bonorum operum exercitijs , vt magnam quoque in hoc genere mortificationis experturus sit facilitatem , & porro in eodem sit studio magnos progressus facturum , ac denique omnes consolationes spirituales , vti verè præferendæ sunt , omnibus carnalibus oblectationibus antelaturus , donec ad ineffabilia vitæ æternæ gaudia perueniamus.

*S. Vincens
l. cit.*

*De mortificando gustu in potu, &
maximè vini.*

Non tantum gustatus in cibo, verum etiam in potu sumendo moderandus & mortificandus est. Inordinatio siquidem gustus est, in potu voluptatem quærere, vnde & sequitur in potu excessus: deinde inordinatio est superuacanea cura & curiositas, vt aqua, verbi causa, quæ potanda est, sit optima & frigidula, & vinum notæ optimæ. Seruus autem Dei mortificandi sui studiosus non plus debet bibere, quàm necessitas postulet: & si quando in sitim incidat, quæ tamen bibendi necessitatem non inducat, vt sit cum sitienti potus obest, debet quoque mortificare se, perferendo sitim, eamque offerendo in sacrificium Christo Domino nostro, iungendum acerbissimæ siti, quam ipse pro nobis in cruce sustinuit. Deinde in potu quærere non debet voluptatem, sed tantum necessitatem vitæ sustentandæ, & roborandarum corporis virium. Quem finem honestum, vel alium, si animo infixum habuerit delicatiora & pretiosiora vina facile de-

clinabit. Enimverò res seruo Dei professionem crucis Christi deportandæ facienti, & crucifigenti carnem cum suis concupiscentijs indigna est, in potu quærere oblectamentum: imò iustum & sanctum est optare, si fieri posset, sine vlllo sensu gustus, ad fugiendum istas delicias, naturali necessitati facere satis, vt hoc magis assimilemur Christo ab omnibus voluptatibus terrenis alienissimo, & sanctis omnibus, qui tam longè aberant à studio venandæ alicuius voluptatis in potu, vt data opera varios modos excogi ârint esculentis poculentisque adimendi omnem delectationem.

In vsu certè vini sic mortificanda est à seruo Dei bibendi cupiditas, vt bibat multa aqua temperatum, hoc est, vt sanctus Vincentius loquitur, quod vini vigorem amiserit. Eius rei multa salutaria documenta Spiritus sanctus reliquit in diuinis scripturis. *Exulta in anima*, inquit Ecclesiasticus, *& cordis vinum moderatè potatum, sanitas est animæ & corpori sobrius potus Vinum multum potatum irritationem, & iram, & ruinas multas facit Amaritudo animæ vinum multum potatum.* Quamuis verò licitus sit vsus vini moderatus, tamen si homo abstinere

*In vita
spirit. c. 3.
Eccl. c. 13*

eo posset citra sanitatis & virium necessariorum iacturam, excellentissimam mortificationem, magnique meriti, ac Deo gratissimam exerceret, si in totum vino abstineret, solaque aqua naturali contentus foret. Vnde sanctus Cyrillus Fideles, inquit, abstinent ab esu carniū, potusque vini, non quod abhorreant ab istis creaturis, sed quod propter Deum se illis priuando, existiment se premio afficiendos in cœlo, ac pro contemptu vilium ciborum temporalium, cœlestibus & spiritualibus ciborum æternorum lautitijs fruturos.

Catech. 4.

Accedit quod abstinentia à vino speciatim iuuet ad conseruandam, augendamque castitatem & mansuetudinem, atque etiam vt à multis animi & corporis periculis liberi & immunes simus. Ita affirmat Sapiens à Spiritu sancto illustratus. *Cogitavi*, inquit, *in corde meo abstrahere à vino carnem meam, vt animum meum transferrem ad sapientiam, deuitaremque stultitiam* Vbi sapientiae nomine intelligit notitiam amoris in Deum plenam, quæ numeratur inter principalia Spiritus sancti dona, & complectitur in se virtutes omnes, ac Dei amorem. Per stultitiam autem intelligit vitia & peccata maximè

Ecccl. 2.

car.

carnalia. In quæ verba Robertus Holcot scribit, abstinenciam à vino disponere ad sapientiam, quam Deus infundit.

Valer quoque plurimum hæc abstinencia ad domandum appetitum gustus, rationique subijciendum. vehemens enim eius est procliuitas ad haustum palato iucundum & suauem, singillatim exquisiti vini. itaque si illam quis expugnauerit, sic debilitabit appetitus potentiam, vt facile in alijs cupiditatibus oppugnandis reportet victoriam. Ita docet B. Prosper Aquitanicus, *vino vti nullus, inquit, dixerit esse peccatum. Sed hoc idem non debemus carni desideranti prestare nec cum illi licita concedere cœperimus, poscat illicita, & obsequentes in minimis in flagitia punienda compellat.* Pro hac doctrina Spiritus sanctus in sacris litteris illustria reliquit testimonia & exempla, quibus declarat, quamuis temperatus vsus vini sit licitus, melius tamen esse, si bono fine & cum discretionem fiat, ab eo abstinere: hoc est, Deo esse gratius, & ad animæ salutem vtilius. Vnde mandauit Deus in veteri lege Sacerdotibus, vt quo tempore cultui diuino in tabernaculo vacarent, à vino, alioque simili potu abstinerent,

Lib. 2. de vita cont. c. 25.

*Leu. 10.
Num. 6.*

Jerem 35.

vt aptiores essent ad docendum & legē
diuinam præstādam. Rechabitas quoque
per Ieremiā laudat Spiritus S. quod ob
præceptū patris sui Ionadab vinum bi-
bere nollent; eoque exemplo pudescit
Iudæos nolentes parere præcepto Dei.
Laudat & Danielelem, eiusque socios,
quod vino abstinerent, epulisque lau-
tioribus, contenti aqua sola. vnde factū
est, vt & Daniel Deo gratior esset, & vi-
sionum cœlestium dono dignus red-
ditus; socij verò eius illasi ab igne, in
quem à Rege impio coniecti erant, per-
manerent.

Luc. 1.

Gabriel archangelus dum annun-
ciat sancti Ioannis Baptistæ ortum Za-
chariæ eius patri, inter signa admiran-
dæ sanctitatis eius ponit, quod à vino
& sicera sit abstenturus. In quem locum
Eusebius Emisenus, scribens ait: Deum
voluisse ea re indicare abstinentiæ me-
ritum, arduumque militiæ spiritualis
iter. Sanctus Timotheus beati Pauli dis-
cipulus quamuis Episcopus, & labori-
bus gubernationis prædicationisque
diuini verbi admodum districtus, dum
sanus esset, vinum non bibebat, sed a-
quam. Qua in virtute, vt in cæteris o-
mnibus, creditur diui Pauli exem-
plum secutus. Nec, licet infirmus, con-
sue-

1. Tim. 5.

fuetudinem illam mutauit, donec à Paulo admonitus est, vt modicum saltem vini ob frequentes infirmitates biberet. Quia admonitione non obscure indicat laudabilem esse à vino abstinentiam, nisi infirmitas cogat aliquid vini sumere loco medicinæ, nempe ad recuperandam valetudinem. Ita affirmat beatus Prosper, *Nihil, inquit, contra abstinentiam faciunt, qui vinum tamùm pro corporis salute percipiunt: nec hoc offert voluntas, sed permittit infirmitas quæ si defuerit, à vino est abstinentium, ne vini perceptio quæ infirmum sustentat, sanum corpus incendat.* Sic ille. Quod Prosper dicit de infirmitate, hoc de quouis alia imbecillitate & defectu intelligi potest, quæ moderato vini vsu emendari possit, ad præstanda officia & ministeria cuiusque statui congruentia, sed si nulla interueniat necessitas, laudabilior est abstinentia ab omni vino, quam Sanctorum vitæ & Ecclesiæ vsus confirmant.

Etenim S. Marcus Euangelista antistes & doctor fidelium in vrbe Alexandrina degentium, quos instituit secundum morem & doctrinam ab Apostolis traditam Hierosolymis, inter cætera virtutum exercitia eis com-

Loco cit.

mendauit abſtinentiam à vino, teſte
Lib. 2. c. 7. Eusebio in historia Ecclesiastica. De
Sulp. in vita dem abſtinentia Seuerus Sulpitius lau-
eius. dat S. Martini Turonensis Episcopi di-
 scipulos, & addit, S. Martinum eis fuisse
Aug. l. 1. c. 10 se autorem. Et S. Augustinus in libro
 de moribus Ecclesiæ, commemorans
 virtutes sanctorum hominum suo tem-
 pore in Ecclesia Dei florentium, ut e-
 remitarum, Cœnobarum, Episcoporum,
 Sacerdotum & Diaconorum, inter
 cætera eos laudat, quod à vino se
 continuerint, sola aqua contenti. S.
H. de virgi Hieronymus in cœlum ferens Palæſti-
ad Euseb. næ monachos, quorum vitam imitaba-
 tur, scribit ne ægros quidem sibi vi-
 num iadulſiſſe, quod intelligendum
 est, quando huiusmodi erat infirmitas,
 ut possent æquè officijs consuetis
 fungi, ac dum essent sani. Certè olim in
 Ecclesia Catholica, cum in ea rigeret
 vitæ sanctitas, ac Ecclesiastica discipli-
 na, fideles omnes in ieiunijs non solum
 à carni, sed etiam à vini vsu abſtine-
 bant, tum ut carnem magis affligerent,
 tum ut ieiunium maioris meriti apud
 Deum foret. Atque hæc consuetudo
 plus mille annis obtinuit in Ecclesia,
 nam inuenimus eam vsque ad sancti
 Bernardi tempora seruatam.

Ter-

Tertullianus vetustissimus scribit fideles abſtinentia vini caſtigaffe carnem ſuam, vt ſe in ſacrificium Deo offerrent. Idemque fatetur S. Baſilius, Auguſtinus, & alij veteres ſancti, dum agunt de ſuorum temporum ieiunijs. Quamuis verò hæc conſuetudo ob hominum imbecillitatem labentibus annis antiquata ſit, tamen æquum eſt, vt ſerui Dei, qui progreſſum facere in virtute cupiunt, & optimis quibusque operibus promereri Deum, cauere ne reuocare conentur in ſuis ieiunijs, alijsque temporibus, quibus Deus ſanctitatem & vires id præſtandi conceſſerit.

Deinde obſeruandum eſt, quamuis hæc abſtinentia cum moderatione, quæ ratio dictârit, uſurpata generatim loquendo fructuoſa ſit & ſalutaris, tamẽ particulatim, vt notauiſt S. Hieronymus, commendanda eſt adoleſcentibus, & ſceminis nondam ætate prouectis, quia in illis & vini potandi abeſt neceſſitas, & adeſt grauium tentationum periculum, ſi mero incaleſcant. S. Marcus eremita, Adoleſcentia, inquit, ante omnia non eſt paſcenda vino, ne duabus flammis cor accendatur, altera caloris naturalis, altera caloris

Tertul.in

Phychi.

Aug. ſerm.

6. de temp.

Greg. Nyſſ.

de amanda

paupert.

Hieron ep.

ad Nepot.

*Lib de vera
virginit.*

*De virgin.
seru. ad Eu-
stoch.*

Valerius

Max l 2 c.1.

Alex ab

Alex. l. 2. c. 5.

vini. S. Basilius quoque de hoc periculo
commonuit, dicens: Corporibus qui-
bus per ætatem suppetit robor, & ca-
lor naturalis, non est porrigendum vi-
num ne ignis igni adiungatur, sed a-
qua fontium, vt frigiditate aquæ calor
naturalis mitigetur. Quibus verò per-
tatem non suppetunt amplius vires &
calor, adiumentum cibi & potus submi-
nistrandum est, vt vires confirmantur.
Sanctus Hieronymus sermonem insti-
tuens ad virgines hac verborum auxili-
eas alloquitur: *Si quid in me potest esse con-
siliij, si experto crediur; hoc primum moneo,
hoc obtestor, vt sponsa Christi vinum fugiat
pro veneno.*

Neque mirum videri debet sanctos
Patres lumine diuinæ sapiētiae illustra-
tos tam crebrò suasisse abstinētiā à
vino, cum & Gentiles, quibus exiguis
fuit luminis naturalis igniculus, idem
suaserint. Nam apud Romanos olim, cū
temperantiæ leges maxime vigerēt, fœ-
minis vsus vini erat incognitus: adole-
scentibus verò interdicebatur vsque ad
annum ætatis trigessimum. Persæ item
liberis suis ætate iuuenili vinum adi-
mebant. Cū ergò videamus hunc vsum
diuinis S. scripturæ oraculis, Patrum te-
stimonijs, Sanctorum exēplis, Ecclesiæ
con-

consuetudine perantiqua, & ratione ipsa confirmatum, æquum est, vt ad maiorem Dei gloriam, animæque salutem fructum aliquem spiritalem ex hac doctrina decerpamus, & si in totum à vino abstinere nolimus, moderationem saltem magnam in eius vsu conseruemur.

CAPVT XXV.

De mortificatione sensus tactus.

Sensus tactus multos habet abusus & inordinationes necessariò mortificandas, eò quòd toto corpore hominis sit diffusus, & appetitui sensitiuo proximus, ac omnium corporearum oblectationum seminarium, omnesque sensus, quorum ministerio ad aucupandas suas voluptates vtitur quasi veneno inficit. Vnde B. Basilius, Tactus, inquit, omnium sensuum deterrimus est, emittit enim legatos ad sensus, vt eorù opera suas voluptates persequatur, placidè abblanditur, vt magnam in hominem exerceat tyrannidem, atque ideo summa cura coercendus est & mortificandus, vt purus maneat.

Et quoniam ex ijs, quæ hastenus de aliorum sensuum mortificatione dicta sunt, facile colligi potest, quem-

De ver. virg

admodum & Tactus mortificandus sit, breuiter comprehendemus, quibus rebus id fieri debeat: prætermittis tamen flagitijs grauibus & manifestis peccati luxuriæ, quæ poenitentia sub damnationis æternæ poena expianda sunt.

Imprimis hic sensus tactus, ad obtegendum corpus postulat vestes molles & pretiosas, quæ tactu suo carnem oblectent. Hic abusus sic per mortificationem corrigendus est, vt nuditati corporis tegendæ vestis honesta pro cuiusque statu adhibeatur, quæ non voluptati, sed necessitati, hoc est, arcendis cœli iniurijs deseruiat. Quod si molitie nimia vestium aliquando Deum offenderimus, æquum est, vt asperiore quoque vestitu, cilicij, sacci, vel alio Deum nobis reconciliemus. Id ratio naturalis docuerat primum parentem nostrum Adamum, qui simul atque peccauit, nuditatem suam non lenibus arborum, sed asperis, carnemque pungentibus ficuam folijs contexit, vt S. Irenæus obseruauit, in persona Adami ita loquens: *Quoniam eam quam habuit à spiritu sanctitatis stolam, amisi per inobedientiam, & nunc cognosco, quoniam sum dignus tali tegumento, quod delectatione quidem*

*Lib. 3. contra
her. s. 37.*

dem nullam præstat, mordet autem & pungit corpus. Addit Irenæus: Et hoc videlicet semper habuisset indumentum, humilians se ipsum, nisi Dominum, qui est misericors, tunicas pelliceas pro foliis ficulneis induisset eos.

Deinde hic sensus ad capiendum somnum gaudet mollibus lectis, & stragulis percommotis. Unde fit, vt diutius in eo hæreat, quam necessitas postulet, & ægrius manè surgat, occasionem quoque præbeat sordidis multis cogitationibus & insomnijs, grauidribusque lapsibus. Otium enim lecti aliud non est, quam eica & fomes vitiorum, impedimentum orationis, & bonorum operum. Mortificari autem debet in hoc genere tactus, mollitiei ademptione, commutationeque plumarum cum tomento laneo culcitrarum, & nonnunquam cum humicubatione. Dardities enim strati faciet, vt tempestiuè manè exurgat, nec orationem negligat, ac etiam vt noctè aliquando ad imitandas sanctorum vigilias diuinis laudibus celebrandis inuigilet.

Alius huius sensus abusus est, affici tractandis manū rebus lenibus & delicatis, vt manibus aliorum, corporibus infantium vel animantium, vel etiam

proprio, non ad necessitatem, sed tantū ad capiendam aliquā voluptatem. Hic abusus mortificationis ope rescindendus est, nam consuetudine tractandarum rerum leniorum, tangendi sensus semper magis magisque accenditur, vt facile postea proruat in multo deteriora. Multi enim in corpore humano motus excitantur, exurguntque imaginationes variæ castitati contrariæ, sic prorsus, vt nisi homo ilicò ad auxilium diuinum confugerit, facile in periculum maiorum lapsuum se conijciat. Sic fecere omnes homines Dei, qui etiam in leuissimis rebus occasiones omnes peccandi in tactu subterfugere.

*Darius in
April.*

Narrat B. Gregorius Turonensis Episcopus, sanctum sacerdotem Nicetam tantæ puritatis cultorem fuisse, vt reformidaret etiam infantium membra nudis manibus contingere, & si quâdo ratione officij tangere debebat, non nisi veste interiecta attigisse. Sciebat nimirum à quouis carnis tactu aliquantam capi voluptatem, licet nō admodum illicitam, vt tantò longius abesset à tactu culpabili. Multi quoq; sancti propria corpora veriti sunt immediate attingere, imò & intueri, nisi necessitas mera postulasset.

Sozo-

Sozomen. scribit mirabilem S. Am- *Trip. lib. 1.*
 monium, vnà cum socio suo Theodo- *c. 11.*
 ro ad Lycum fluuium peruenisse, & cū
 nauis ad traijciendum abesset, suasisse
 socio, vt longiùs secederet, ne nudus,
 erat enim amnis vadofus, conspici ab
 eo posset. Eo verò digresso, cum suppu-
 duisset & seipsum contueri, ecce diuina
 manū in alteram ripam delatus est. Ad-
 eò Deo placebat tantum pudicitiae stu-
 dium. Certè gratum esse Deo mortifi-
 cationis studium in hoc genere inde
 perspicuum sumitur argumētum, quòd
 infestus omnium bonorum hostis dæ-
 mon nulla in re magis laboret, quàm
 in impediendis castorum hominum
 conatibus.

S. Anselm⁹ pius monachus erat, qui
 ad mortificandum se animo decreue-
 rat à cōtactu corporis proprii manum
 abstinere, etiam licito, & sedulo serua-
 bat. Dæmon verò inuidens tam sancto
 proposito, pondere graui corpus eius
 afflixit, vt eum proliceret ad illud ma-
 nu tangendum: verum ille propositi
 tenax, attingere noluit. Sanctus Ansel-
 mus verò certior redditus, corpus ho-
 minis inspexit, ac deprehendit non esse
 nisi imposturam dæmonis mortifica-
 tionem illam molestè ferentis. Pri-
 mū

mum itaque, in quo consistit mortificatio sensus tactus, est, omnia quoad licitè & commodè fieri potest, oblectamenta illi adimere. Deinde illum affligere perferendis aliquibus rebus molestis, ut frigore, æstu, labore, nuditate, genuflexione, disciplinis, aliisque apercitatibus, uti sancti Dei, ut iam dicemus, fecerunt.

CAPVT XXVI.

De variis mortificationum modis, quos sancti ad mortificandum sensum tactus usurpauerunt.

Quoniam exempla plus mouent, quam verba, piamque doctrinam probabiliorem reddunt, maxime si doctores ipsi factis testentur, quod verbis docent, idcirco cum hactenus ex sanctorum doctrina ostenderimus, quanta sint mortificationis sensuum merita apud Deum, deinceps idem nonnullis corroborabimus exemplis, atque ob oculos ponemus varios mortificationum, quibus vsi sunt, modos, ut quisque eam rationem mortificandi sequatur, quam suis viribus, statuique suo, adhibita in consilium discretionis, magis convenientem animaduerte.

uerterit. Et quanquam sanctis quibusdam variæ mortificationes familiares fuerint, nos tamē breuitatis causa præcipuas tantum quasdam in mediū proferemus, ac summam tantum narrationis, notato fonte, vnde cætera hauriri queant, perstringemus.

Visitata sanctis fuit mortificatio per usum ciliciorum ex fetis vel pilis animalium contextorum, quæ vel continenter ad nudum corpus, vel statis diebus, quantum voluntas vel sanitas cuiusque postulabat, tulerunt.

Sanctus Ludouicus, Francorum rex, *Gausfrid. in eius vita.* licet tenero corpore esset, tamen aspero carnem domabat cilicio, vel cum valetudo non ferret, ex consilio Confessarij cum alia pœnitentia commutabat.

S. Zenobius, Episcopus Florentius, *Ioan. Arctim. In eius vita.* licet à parentibus nobilibus delicatè nutritus esset, tamen postquam Deus ei oculos mentis aperuit, omnibus corporis commodis renunciauit, magnaque seueritate carnem afflixit, atque imprimis cilicio; nec, cum ad Episcopatum, hoc est, ad grauiiores labores esset euectus, quicquam de priori asperitate detraxit, sed potius adauxit.

San-

*Paulin. Ep.
10. ad Sulp.*

Sanct. Paulinus Episc. Nolanus, qui ex ditissimo pauperrim^o factus est, propter Christum, cilicio ex pilis camelorum confuto carnem domuit: cumque Seuerus Sulpitius singularis eius amicus aliquando cilicium illi misisset, magnas ei gratias egit, vsum eiusdem, ceterarumque asperitatum per epistolam valde collaudans.

Sanctus Edmundus, Cantuariensis Archiepiscopus, à puero ex matris disciplina vsus est cilicio, & cum Patris studiosiorum causa amandaretur, bina secum detulit, ac quoties mater presentia ei mitteret indussa, cilicium quoque addebat, suadens vt quaque hebdomada biduo triduoque eo vteretur.

*Theobald.
in eius vita.
B. Damian.
in eius vita.*

Alij sancti non contenti cilicijs ex equinis crinibus, setis vel pilis contextis, corpora sua castigârunt loricis ferreis, vt S. Guilielmus Aquitanie dux, qui post conuersionem suam vsque ad obitum eam deportauit. Et B. Dominicus, ab eadem dictus Loricatus. Alij vinculis ferreis colla, humeros, brachia, lumbos onerârunt, vt Theodosius, Eusebius, Iacobus, & alij, quorum meminit in historia religiosa Beatus Theodoretus.

Quan-

Quaquam verò hæc exempla non omnibus imitanda sint, tamen meritò nobis quoque, sicut certamina Martyrum, spectanda proponuntur, vt dum cernimus quàm atroces contumelias, & cruces, atque adeò mortem dirissimam, deuictis tyrannis, pro Christo constanter perpeffi sint, animemur ad patienter libenterq; tolerandas leuiore in iurias & cruces; ad expugnandas perturbaciones iræ, gulæ, superbix, aliasq; similes.

Usurpatæ quoque crebrò fuere à sanctis disciplina, hoc est, flagella è virgis S. Godfrid. vel funiculis nodosis confecta. Beatus Idem in se- Odo deserta seculari militia quotidie prem. ijs carnem spiritui subiiciebat. S. Nico- Idem in Iul. laus Tolentinas inter ceteras poenitentias, quas frequentabat, duris disciplinis corpus diuexabat. Sanctæ Brigidæ parens Birgerus, licet nobilissimus, & è stirpe regia, quoque die Veneris ad glorificandum in corpore suo Christum acriter in illud sæuiebat; vnde & sancta prole à Deo donatus est, nempè S. Brigida. Fuere & alij homines Dei, qui non ipsi modò se diuerberarunt, sed etiam ex humilitate ab alijs cædi voluerunt. Vt Sanctus Laurentius Archiepiscopus Dublinensis in Hibernia,

Sur in Nono

nia,

nia, ex regia stirpe oriundus, qui à quodam familiari suo ter in dies singulos, acrium ictus virgarum tergo excepit. Quòd idem legimus sponte Sanctum Thomam Cantuariensem post inieum Episcopatum à suo Diacono quotidie perpeffum. S. Dominicus ordinis Predicatorum institutor, non contentus qualibet nocte catena ferrea corpus suum tribus ictibus ferire, semel pro se, iterum pro peccatoribus huius mundi, tertio pro animabus in Purgatorio existentibus; ab alijs quoque volebat eadem diuerberari. Hoc mortificationis exercitium idèd illi Sancti & alij suscipere, quòd arbitrarentur maioris humilitatis esse, ab alijs, quàm à semetipsis flagellari; simulque nimie verecundiæ velamentum detrahebant illis, qui idcirco à sui deuerberatione abstinabant, ne si ad aliorum aures peruenirent, irridentur. Quæ tentatio demonis est, & idèd vincenda.

Sur. in Aug. Mortificarunt se quoque sancti ratione lecti. S. Audocnus Rothomagensis Archiepiscopus in asperis virgultis somnum capiebat. B. Andreas Fesulanus, Episcopus in sarmentis. S. Iuo in nodosis virgis. S. Radegundis regina ciliciũ in cinere pro lecto vsurpabat, remota

com-

Sur. in Decemb.

Sur. in Aug.

commoditate plumarum, & linteaminum. S. Brigida inter alias poenas *Sur. in Inl.* voluntarias, quibus per annos triginta corpus suum affixit nocturnis horis in simplici tapete humi decubuit, vt ad precandum semper parata esset; nec lecto utebatur, nisi urgente nimio frigore.

Iam & in habitatione occasionem mortificandi se quæsiere. Multi enim inclusere se casulis perexiguis, & angustis, in quibus magno estu torrebantur, alijsque cœli iniurijs vexabantur, sed illi solis inferni cruciatibus menti obiectis fatebantur, ista toleratu facilia, multo autem magis, cum oculos erigerent ad immensa cœlorum spacia, quæ in omnem æternitatem erant inculturi. S. Olympius Abbas in specu *Prat. spir.* iuxta Iordanem sedem delegerat, in *c. 141.* quo & ardoribus solis valde urebatur, & culicum aculeis miserabiliter configebatur. Rogatus autem, quomodo æquò animo tam incommodum locum perferre posset, respondit, se æstum patienter ferre, vt liberari posset ab ardoribus inferni; culicum verò morsum ad præcauendum vermem conscientie damnatos in perpetuum morsurum. *In hist. relig.* Banadatus magna sanctitate vir, teste *c. 27.*
Beato

Beato Theodoro, tuguriū longè corpore suo breuius, & aliquot partibus uiuum, sic vt nec imbres, nec radios solares arceret, incoluit, & rerum creaturarum contemplationi suauissimè recreauit.

Verū neque defuere homines Deo qui tetrīs odorib. percipiendis se mortificauerunt; propterea quod curant suauibus odoribus plus nimio se in baculo oblectassent. S. Arsenius enim suis rogatus, cur aquam, in qua palmorum folia mollebat & macerabat, non subinde muraret, cum grauem & tetrā admodum odorem putrefacta naribus aspiraret, respondit. Ego me olim nimia suauium odorum fragrantia in perniciem animæ meæ oblectaui, autem damnum compensare contrarijs odoribus contrarijs.

Alia mortificatio Sanctorum fit cibis rerum inspidarum insperiosis vel mixtione adimere omnem gustum. Vti faciebat Beat. Richardus confessor, qui panem auenaceum, quo vesceretur, cinere conspergebat. Et Sanct. Franciscus, qui nunc cinere, nunc frigida aqua cibos perfundebat. Idem faciebant in potu. Nam B. Gregorius Lingonensis Episcopus, vt abstinentiam suam

Mirac. l. 4.

c. 2.

*S. Bonauent.
in eius vita.*

alios cælaret, aquam quam bibebat so- *Petr. Vega*
 litus erat modico vino tingere, & sic *In eius vita.*
 nec aquam nec vinum gustabat. Do-
 minus Ferdinandus de Talauera Gra-
 natensis Archiepiscopus, vir sanctitate
 conspicuus idem faciebat. Nam denis
 aquæ partibus vnam tantum miscebat
 vini, vt sic & vino & aquæ saporem eri-
 peret. S. Arnulphus Episcopus, vt gu-
 statum falleret, turbidam aquam bibe-
 re voluit.

Aliud genus mortificationis olim
 sancti suscepere, & nunc multi retinent,
 vt nudatis incederent pedibus, & frigus
 aliq; incommoda amore Dei libenter
 perferrent. S. Gaudula Comitis Vingeri *Sur. in Aug.*
 filia, virgo licet tenera sine calceis et-
 iam hyeme incedebat: ad tegendam au-
 tem hanc mortificationem, quoties in
 conspectum aliorum ventura erat, cal-
 ceos quidem pedib. inducebat, sed sine
 inferiore solea. Idem fecit S. Hedv'igis *Sur. in Octob.*
 ducissa Poloniæ. Nonnulli sancti totum
 vitæ tempus, vel magnâ eius partem sine
 vltro corporis integumento, nulla cœli
 inclementia absterriti tradaxere, noctu
 diuq; errantes in montibus & solitudi-
 nibus, sanctissimisque contemplatio-
 nibus cœlo inhærentes; vt fuere san-
 ctissimi quique eremitæ, Macedonius,
 Iaco-

Jacobus, Simeon, Daniel Stylita, Sanctus Onuphrius, S. Maria Aegyptiaca, & alij multi eorum imitatores. Verum hæc in communi imitanda non sunt, nisi quatenus commouere nos queant ad minora quadam nostra imbecillitati congrua præstanda. Beatus Pater Ignatius, Societatis Iesu auctor & pater, ad mortificationes & asperitates, quas vsurpabat, vt quod ter quotidie disciplinam faceret, quod tota hebdomade, Dominico die excepto, ieiunaret, & crebrò solo pane & aqua contentus, quod somnum humi caperet; hæc quoque adiecit, vt multo tempore nudis pedibus incederet, donec Compluti Episcopi Vicarius illi mandasset, vt indueret calceos, cui, vt verè humilis, paruit.

*P. Ribadin.
in eius vita.*

Illam quoque mortificatio quibusdam placuit, vt licet natura duce corporis nitorem & munditiam amarent, tamen sui vincendi causa facerent contrarium. Scribit Beatus Athanasius de Antonium eremitam nunquam corpus suum, licet cilicio testum, lavisset, minus pedes, nisi quando opus erat flumen vadofum transire. S. Hilari- nem quoque testatur B. Hieronymus in eius vita, saccum, quo semel fuerat indu-

In eius vita.

indutus, nunquam lauiffe, ac putaffe
 superfluum munditias in cilicio quæ-
 rere. Diuus Gregorius Nazianzenus *In eim vita*
 etiam inter laudes Beati Basilij & San-
 ctæ Gorgoniæ idem commemorat. De
 sanctissimo Abbate Aulentio refert Si-
 meon Metaphrastes, in corpore eius
 nimia feueritate pœnitentiæ putrefa-
 cto enatos vermes, & tamen illum, si
 fortè in terram decidiffent, in vetus
 vulnus reposuiffe qui vir ob crebra mi-
 racula tantum sanctitatis nomen obti-
 nuit, vt Synodus œcumenica Chalce-
 donensis, quæ sexcentorum erat Patrū,
 vnà cum Imperatore Martiano illum
 ad se euocârît, vt probatis S. Synodi
 decretis sua autoritate & præsentia hæ-
 reticos conuinceret. B. Margaretha filia *Sur. in Ian.*
 Hugarorum regis mortificandi corpo-
 ris causa laneo tantum vtebatur indu-
 sio, quod vix vnquam lauabat. Cumq;
 moneretur, vt lauandum curaret, ne
 vermiculi nascerentur, respondit. Sini-
 te quæso hoc corpus meum amore
 Christi à vermibus consumi. Idem alij
 multi sancti fecêre. Quare notandum
 est, quod quamuis huiusmodi facta po-
 liticæ munditiæ aduersa, si non ab i-
 gnauiâ, & socordia, sed à mortificandi
 desiderio orta sint, laude digna sint, &

2. 2. q. 187.
Art. 6.

Deo grata, vt docet S. Thomas, indici-
umq; dent animæ à vitijs & perturba-
tionibus purgatæ, vt scribit S. Hierony-
mus ad Rusticum, tamen qui ratione
status & officij, quod gerunt, conuer-
santur cum hominibus, remouere à se
debent, quicquid offendere possit pro-
ximum; nec sancti eiusmodi mortifi-
cationibus vsi fuere, nisi cum remota
ab hominum conspectu in cœnobij,
vel solitudinibus degerent. Atque hæc
sufficiant de varijs mortificationū mo-
dis, è quibus quisque deligere poterit,
quos suo statui & conditioni, vitibusq;
tam corporalibus, quam spiritalibus
iudicabit magis conuenientes, & quos
discretio ipsa, & Patris spiritalis con-
siliū magis probabit.

CAPVT XXVII.

De mortificatione Lingue.

Grauiissima mala & damna lin-
guæ non refrænata, quæ diui-
næ litteræ multis in locis patre-
faciunt, faciliè ostendant, quam fru-
ctuosa necessariaq; sit linguæ mortifi-
catio. Ac primum, quamuis sacrarum
litterarum stylus admodum sit modera-
tus, & ab nimia amplificatione alienus,
tamen

tamen vehementer linguæ detrimenta passim exaggerat. *Lingua mala*, inquit, *multos commouit, & dispersit de gente ingentem, ciuitates moratas diuitum destruxit, & domos magnatum effodit. Virtutes populorum concidit & gentes fortes dissoluit. Lingua mala mulieres viras eiecit, & priuauit illas laboribus suis. Multi ceciderunt in ore gladij, sed non sic, quasi qui iniererunt per linguam suam.* Hæc omnia Ecclesiasticus *Eccl. 22.* S. Iacobus quoque Apostolus graphicè malum linguæ exaggerat. *Ecce*, inquit, *quantus ignis, id est, quàm exiguus, quàm magnam syluam incendit? Et lingua ignis est, vniuersitas iniquitatis, hoc est, omnium malorum causa, quia ea comburuntur animæ. Lingua constituitur in mēbris nostris, quæ maculat totū corpus, id est, omnia eius opera bona, & inflammat rotam natiuitatis nostræ inflammata à gehenna, id est, inflammat totum vitæ humanæ cursum à prima ætate vsque ad obitum flammis culpæ & pœnæ æternæ.* Pergit B. Iacobus. *Linguam enim nullus hominum domare potest, inquietum malum, plena veneno mortifero, quo anima & corpus interimitur.*

Cum ergò testimonio cœlesti confect, tot tantaque esse linguæ mala, li-

Y 2 quiddò

Prou. 13.

Prou. 21.

quidò apparet summam omnibus incumbere necessitatem mortificandi & coercēdi illam, sic enim animam suam ab omnibus incommodis iam dictis immunem reddet. Vnde Deus per Sapientem dixit: *Qui custodit os suum, custodit animam suam.* Et rursus. *Qui custodit os suum, & linguam suam, custodit ab angustiis animam suam.* Bestiam feram & indomitam, vt leonem, vel tigrem, æquissimè est diligenter concludi, & custodiri: et lingua, teste S. Iacobo, feritate superat omnes bestias, nulla enim bestia est, que industria humana domari non queat, at linguam nullus hominum domare potest. Bestiæ vinculis solutæ nõ aliud damnum faciunt, quam quod corpora aliquorum dilacerent, & sepè dominis suis parcunt: at lingua habenis suis soluta inuadit animas immortales, & licet eis non eripiat vitam naturalem, tamen eripit supernaturalem gratiam, quod deterius est, quàm si eam in nihilum redigeret. Minus enim malum est non esse, quàm esse in peccato, & Dei Optimis Max. offensione. Nec solum damnum infert alijs, verum etiam facit in suum dominum, eumq; per summam tyrannidem è medio tollit. Sæpè namque contingit linguam malè mortificari.

tificatam vnico verbo temerè profuso, omnibus antea vitæ meritis, fructuosisque laboribus animam miserabiliter spoliare, & in ignes detrudere sempiternos.

Quam ergò æquum est hanc effera-
tam bestiam arctissimæ includere cu-
stodiæ, ne facilè in publicum prodeat,
stragesque dictas faciat. Quod sapien-
tissimè ipse naturæ auctor non obscure
nos docuit. Vt enim homo belluam
ferocem caueæ ferreæ, vel loco altis
muris circumdato includere solet, &
licet ianuam caueæ vel muro adiun-
gat, tamen vigilem & peritum simul
custodem adhibet, qui nunquam eam
emittat, nisi quando nocere non valet:
sic Deus linguam, tanquam in caueam
& specum inclusit ori humano, duplici
vallo dentium & labiorum benè com-
munito, ac licet ianuam, per quam e-
gredi queat, non negarit, tamen iani-
torem illi adhibuit peruigilem, ipsam
rectam rationem, qui non sinit eam
foras prodire, nisi quando alijs prodes-
se possit.

Neque solùm ab his tantis malis
mortificatæ linguæ beneficio liberari
possumus, sed etiam locupletari omni-
bus spiritalibus, & veris bonis gratiæ

ac gloriæ: nam cum homo natura tam pronus & proclivis sit, ad quidvis prohibito effugiendam, non potest non plurimum apud Deum mereri, si pronitatem illam naturalem compescat, & à sermonibus vanis & inutilibus profusus absteat. Accedit, quod si sermones vanos in pios & spirituales deinde commutet, indies in singula penè verba meritum, ac proinde gratiam, virtutes, ipsamque gloriam in cœlorum in modum adaugeat. Vnde scriptura divina dicit: *Vena vitæ, os iusti.* Ex eo enim procedunt verba conciliantia salutem, & vitam spiritalem iis, qui audiunt. Si cui prædium sit fertile, experientiaque didicerit, accessione culturae vberimum reddere fructum, quanto studio & diligentia illud inuisere, omnibusque rebus necessarijs, ut maiorem semper fructum ferat, instruere solet? Lingua bona prædium est spirituale & diuinum, quod si seruus Dei sedulo excolat, nobilissimos virtutum meritorumque fructus refundet. Omni ergo cura illud custodiat, herbas pravorum colloquiorum in eo extirpet, bonorumque & spiritualium verborum semina in illud iniiciat, miserationumque & consolatio-

rum

Prov. 18.

num cœlestium participem animam suam redder secundum illud Sapientis : *De fructu oris homo satiabitur bonis, PROV. 13.* hoc est, quæ bono linguæ vsu promeretur.

CAPVT XXVIII.

De mortificanda inordinatione linguæ in detractiōe.

Quoniam deinceps agendum est de ratione mortificandi linguæ inordinationes, vel abusus, hoc primò sciendum est, nos non agere de inordinationibus, quæ peccati mortalis notiam manifestam habent, vt sunt iuramenta & testimonia falsa, ac detractiōnes de grauibus criminibus, quibus homines redduntur infames; nam presens tractatus pro seruis Dei scriptus est, qui dudum per pœnitentiam tales lapsus expiârunt. Agemus ergò tantum de leuioribus linguæ inordinationibus, in quas etiam pij per incuriam vel tepiditatem labi solent. Hæ enim mortificatione opus habent, tam quod ijs neglectis procliuis est lapsus in vetera peccata lethalia, iam semel deserta & deposita, tum quod progressum in vita spiritali plurimum retardent.

Detraffio.

Ex his linguæ inordinationibus vna est, Detrahere alijs ob lapsus & defectus leuiore proximi, qui nec infamè illum reddunt, nec cum charitate pognant. Vt autem homo tenear modum cauendi hoc peccatum, diligenter attendat ad eius radicem. Vna est, innata nobis à primâ naturâ corrupta maligna procliuitas censendi aliorum mores, vitiaque aliena notandi. De qua Sanctus Hieronymus ita scribit: *Tota huius mali libido mentes hominum inuadit, vt etiam qui procul ab alijs vitijs recesserunt, in istud tamen, quasi in extremum diaboli laqueum incidant: Altera radix est interna inuidia, quæ hominem contristat, & moestum reddit ob prosperos proximi successus, & idcirco ad imminuendam tristitiam, vbicunque potest, famam illius denigrare conatur. Postrema est occulta quaedam superbia, qua homo de se præsumit, & anteponi vel certè exæquari vult alijs, atque eam ob rem conatur eorum nomen depremere.*

*Ep. ad Celā
viam.*

Cum igitur hæ sint detractionis radices & fontes, hominiq; necessitas ingens incumbat illas excindendi ex intimis cordis sui visceribus, quid aliud expectandum est, si à veteri obtestandi

con-

consuetudine non discedat, nisi vt in
 grauissima se præcipitem agat peccata?
 & impleatur, quod dixit Sapiens: *Labia Eccl. 10.*
insipientis præcipitabunt eum. Initium ver-
borum eius stultitia, & nouissimum oris illius
error pessimus, quasi dicat: Initium facit
 ab effugiendis rebus leuibus, & auge-
 scete passione ac incuria paulatim pro-
 greditur ad grauiora, quæ Deum & ho-
 mines offendunt. Deinde etiamsi de-
 tractio proximi fiat de rebus leuiori-
 bus, tamen contra voluntatem Dei pec-
 catur, qui in lege sua omnibus impe-
 rat, vt bonum in verbis & factis alijs
 præbeant exemplum, & nemini sint of-
 fendiculo. At qui alijs facile detrahit,
 conatur bonam eorum famam, qua
 exemplo bono alijs erant, imminuere;
 & destruit, quod Christus ædificauit,
 maximè cum sæpè contingat vt ex le-
 uium defectuum narratione, qui viris
 bonis imponuntur, magnum oriatur
 scandalum apud eos, qui suspicantur
 cum leuioribus vitijs non posse nõ esse
 coniuncta alia grauiora. Accedit, quod
 etiamsi detractiones magni momenti
 non sint, tamen iniuriam aliquam pro-
 ximo, cui detrahitur, inferunt; nam etsi
 famam bonam illi non prorsus eripi-
 ant, tamen minuunt, & despicabiliorem
 alijs

alijs reddunt, amorem quoque fratrum aliquando diffuunt, & charitatis ardorem tepesciunt.

Certè maiorem in modum cauendum est, ne quis audeat etiam in rebus pauperum alteri detrahere: nam ferè fit, ut qui se assuefacit lenioribus exprobrationibus, data occasione, vel orta magna animi perturbatione, non recusetur etiam grauiores lapsus peccatam patefacere. Ac nonnunquam contingit, ut licet obrectatio sit de re modica, tamen quia contra virum magna sanctitate conspicuum fit, aut contra Superiorem; grauissimè diuinam offendat maiestatem. Moyses Aethiopi quamdam coniugio sibi copulatur. Eam ob rem Maria eius soror vehementer succensuit, & quæstata est. At Deus molestè tulit hanc obmurmurationem Mariæ, & in pœnam lepra tamentra eam, ut expendit B. Gregorius, contexit, ut breui tempore dimidiam partem carnis eius exederit. Cum sancto Proiecto Episcopo, ordinibus tantum minoribus initiato, quidam amici genere nobiles aliquando cœnabant, inter quos tres viri pietatis studiosi, dum vel mortificandi sui causa, vel religionis ergo negant se velle carnibus vesci,
alij

*Num. 10 l. 12
Regist. c. 13.*

*Surin in
Iannar.*

alij verò conuiuæ ea de causa eos ludibrio habent. Proiectus irrisores serio commonuit, ne pio eorum instituto detraherent. Verùm cum illi non equis auribus admonitionem exciperent, De^o grauiſſima animaduersione obtrectatores puniuit. Nam cœnaculum, in quo mensæ accubuerant, quod erat in summa ædium parte, à fastigio ad imum vsque sectum, di midia, in qua detractatores illi confederant, corruit. Proiectio cum alijs tribus socijs incolumi, & saluo in sua. Ex quo casu discimus, magnum studium ponendum esse in praua illa inclinatione, de alijs malè loquendi mortificanda, audiendamque vocem Spiritus sancti sic nos alloquentis: *Custodite vos à murmuratione, quæ nihil prodest, & à detractione parue lingue: quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit.* Præcipue autem laborandum est, ne obloquamur Prælatiſ, Superioribus, & Dominis, etiamſi reuera culpa non careant, nam & grauius peccamus, & damnum maius incurrimus. Vnde magna verborum exaggeratione scribit Beatus Gregorius. *Admonendi sunt Lib. 12. c. 78. subditi vtriusque ordinis viri, v. cum magistrorum facta conspiciunt, ad suum cor redeant, & de eorum increpationibus*

Sap. 1.

Lib. 12. c. 78. g. 1. c. 31.

Matth. 10. non presumant, quia non est discipulus super magistrum, nec seruus super Dominum suum.

CAPUT XXIX.

*De mortificando abusu detegendi
arcana.*

Alius linguæ abusus est, pate-
cere arcana, vel quæ in secreto
audita sunt, vel certè silentium
postulant, non quidem quando cū zelo
charitatis patefacta sunt ei, qui malo
mederi potest, aut zelo iustitiæ ei, cui
ratione iurisdictionis incumbit illa co-
gnoscere, sed alijs, quibus neutra con-
ditio inest; idq; facere, non alia de cau-
sa, quam quia ita collibuit, aut ut gra-
tia aliqua apud audientes ineatur; hic
enim abusus corrigendus est, & studio
mortificationis tollendus.

Et sunt quidam in hoc genere tam
leues, ut quoties in secreto alicuius no-
titiam verè, continere se nequeant,
quin confestim illud prodant suis ami-
cis, imò cupidi sunt talium rerum ex-
piscandarum, tantū ut alijs postea com-
memorent. Ac deniq; faciunt cum ma-
gno auditorum offendiculo, dum sepe-
numerò fit, ut presentes adsint, de quib.
sermo

fermo instituitur. Hi sunt, inquit Scriptura sacra, similes mulieri parturienti, *Eccl. 19.*

quæ ubi hora partus aduenerit, non potest non parere: & infantibus, qui simul atque nati sunt non possunt se continere à lachrymis, ac denique cani sagitta confixo, qui quiescere nequit, nisi sagitta extracta. Sic illi non ante quietem capere possunt, quàm arcanum suum in alienum sinum effuderint. Et sæpè cupiditate multa effutiendi eò feruntur, vt non solum visa & audita narrent, sed etiam quæ de alijs suspicantur & imaginantur, licet reuera ignorent facta esse. Atque hi sanè silentij antidoto prorsus indigent, ad superandam nimiam loquacitatem, & opus habent audire illud Spiritus sancti dictum.

Audisti verbum aduersus proximum tuum, commorietur in te, fidens quoniam non te *Eccl. 19.*

dirumpet. Loquitur autem de verbo arcano ex cuius diuulgatione nullus sequitur fructus: nam si patefiat ei, de quo dictum est, non sequitur nisi contristatio, si autem alteri, sequitur infamatio. Vnde beatus Basilius annotauit, naturam, hoc est, Deum naturæ

De ver. virg.

auctorem binas aures quidem, sed linguam tantùm vnã dedisse, vt intelligeremus non omnia quæ audiuntur,

Y 7 tur,

tur, esse enuntianda, sed quædam, ut
sunt arcana, tegenda silentio: *Qui den-*
dat, inquit Scriptura, arcana amici, filius
perdit, id est, fidelitatem, quam debet
Deo & hominibus.

Eccl. 27.

CAPVT XXX.

De alijs lingue abusijs, vt mendaciorum &
fitionum corrigendis & mor-
tificandis.

Multi eorum, qui Deo serui-
cœperunt, operam quidem
collocant in cauendis menda-
cijs proximo perniciosis, sed non
cauendis iocosis, minus autem in
quæ profunt alicui, vel damnum tol-
lunt, imò non desunt, qui arbitrentur
se non peccare, si vtiliter mentiantur.
Hæc praua affectio singulari cura mor-
tificanda est, nullum præstando locum
mendacio, siue iocoso, siue fructuoso.
Certissimum enim est quodcuque
mendacium veri nominis esse pecca-
tum, quo Deus offendatur: ac pro-
inde neque ad liberandum aliquem
à morte iniusta, neque ad saluandam a-
licuius animam mendacium vllum di-
ci potest, imò etiamsi totius mundi sa-
lus periclitaretur, illa per mendacium,
aliudve illicitum medium procurari

non

non posset. Et dogma Catholicum est, *c. super eo de*
 nullo in casu licitum esse mentiri, con- *Vjuris.*
 trarium autem erroneum: nam diuina
 Scriptura aperte damnat mendacia.
Perdes omnes, inquit Psalmista, qui lo- *Psal. 5.*
quuntur mendacium. Sancti quoque om- *2.2. q 2. c. 18.*
 nes ita docent, & Innocentius III. Papa *quis.*
 in quadam epistola decretali disertè af-
 firmat, secundum doctrinam Scripturæ
 sacræ ne mentiendum quidem esse pro
 seruanda alicuius vita. Atque hic sem-
 per in Ecclesia seruorum Dei spiritus
 fuit, potius iacturam facere rei tempo-
 ralis, quàm mendacio Deum offendere,
 vt testantur sanctus Augustinus, & san- *Greg. lib. 18.*
 ctus Gregorius, dum aiunt homines *mor. c. 4.*
 perfectos ne quidem ad liberandum à
 morte proximum induci posse, vt men-
 tiantur; quia non est vita anime ponen-
 da pro vita carnis. Deindè etsi inconsi-
 deratè proferre mendacium sit leuioris
 culpæ, quàm proferre consideratè, ta-
 men quia intimo pectore diligebant
 veritatem, ab vtroque abstinuisse. Nar-
 rat Simeon Metaphrastes Anthemium *Sur in April.*
 Nicomediensem Episcopum sæuien-
 te persecutione Maximiani Impera-
 toris, satellites, à quibus ad necem quæ-
 rebatur, hospitio excepisse, cibique
 & potus affatim apposuisse, cumque
 illi

illi percunctarentur ab eo, vbinam esset Anthemius, cōfessum se esse: tum milites caritate illa obstupefactos subiecisse conficto mendacio responsuros tyranno, Anthemium quidem à se quæsitum, sed non inuentum. Anthemium denique contra obtendisse, fas non esse pro vita cuiusquam mentiri; itaq; comitatum illos & martyrem factū. Quod si pro vita hominis innoxij mentiendum non est, quanto minus pro rebus leuioribus vt pro auertendo exiguo damno temporali, vel mitiganda alicuius incundia?

Et si verò mendacia otiosa vel officiosa, quæ nulli nocent, sint peccata venialia, ac ratione culpæ, quàm annexam habent, à seruis Dei, sedulo cauenda, tamen inter omnia venialia vel leuiora mendaciū primas obtinet nam primus mendacij autor est diabolus, & ideo Christus apud B. Ioannem eum vocat mendacem, & mendacij patrem. Quotquot ergo mentiuntur, sunt eius imitatores, & de eius factione. Deinde licet dicta mendacia non cedant in damnum alicuius particulare, tamen cedunt in damnum commune totius Reipubl. Nam in Republica ad negotiationes aliaque commercia tractanda imprimis neces-

Ioan. 8.

faria est veritas & fidelitas ; quæ duæ
 virtutes sunt quasi vincula & nerui
 communicationis humanæ ; nemo e-
 nim facile contractum aliquem cum a-
 lio inquit, nisi existimet sincerè illum lo-
 qui & agere, ac verè fidelem. Si ergo de-
 prehendatur quis semel in rebus , licèt
 leuioribus , mentiri & fidem fallere,
 mox suspicio oritur illum etiam frau-
 daturum fortasse in grauioribus. Vnde
 diuina Scriptura : *Opprobrium, inquit, Eccl. 20.*
nequam in homine mendacium, & mores ho-
minum mendacium sine honore. Hoc idcir-
 cò de mendacibus Spiritus sanctus di-
 cit, quia per consuetudinem mendacij
 reddunt se contemptibiles, & fide indi-
 gnos. Sicut enim res naturales, quæ a-
 dulerinæ sunt & nothæ, vt aurum vel
 argentum adulerinum, licèt speciem
 auri argentiue mentiantur, exigui sunt
 pretij & repudiantur: sic illi qui menti-
 do alios fallunt, aliud in ore, aliud in
 corde habentes, facilè contemnuntur,
 & nihili fiunt. Hæc ratio facilè nobis
 ob oculos ponit, quanta sit foeditas et-
 iam in leuibus mendacijs, quamque in-
 digna sint homine Christiano, & mul-
 tò magis religioso & seruo Dei perfe-
 ctionis studioso: dūbium siquidem non
 est, sine comparatione longè deterius
 esse

esse, haberi aliquem mendacem in conspectu Dei, ac haberi tantum in opinione hominum: cum ergo tantopere horreamus mendaces haberi apud homines, quanto potius horrere debemus, ne habeamur apud Deum, licet hominibus nihil de eo constaret? illud enim poena tantum est, hoc autem vera culpa, & vera infamia. Quocirca si mus diligentes in fugiendo quocunque mendacij genere, & in passione, quae ad illud inclinatur, mortificanda, obsequendo S. Paulo Apostolo, nos commonenti in haec verba: *Renouamini spiritu mentis vestrae, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in sanctitate veritatis. Propter quod deponentes mendacium, loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo, quoniam sumus inuicem membra.*

Ephes. 4.

Alia inordinatio superiori connexa, est, ficto, vel amphibologico vti fermone, cui alia subiecta sit sententia apud audientem, quam apud dicentem. qua quidem arte nonnulli conantur effugere mendacij noxam, sed incidunt in foueam, quam alij foderrunt; nisi iustis de causis id faciant. Quando enim verba geminum sensum habere queant, ac iustitiae vel caritatis

DE MORTIF. VOLVN. 511

veritatis tuendæ causa à dicente alio sensu enuntiantur, quàm ab audiente intelligantur, nulla fraus reprehensione digna committitur. Exempli causa. Summo diluculo quispiam domo pedem extrulerit, & paulò post reuertitur. accurrat sicarius & percunctetur ab alio domus incola, sine ille domi. potest ille citra mendacium seruandæ eius vitæ causa, respondere, summo mane egressum. Licet enim mentiri nunquam fas sit, attamen in casu necessitatis cæulare veritatem, teste Augustino, nefas non est: idque declarant Scholæ Theologi, verum esse, quando verbis secundum vsum loquendi hominum duplex subest intelligentia, iustaque & gravis causa suppetit, cur alio sensu enuntientur, quàm foris ab auditoribus accipienda sint. At si nulla suppetat, hoc est, si nullum incommodum in nos vel alios ex responso nostro redundet, non est causa, cur amphibologia illa syncerè rogantem eludamus. imò pugnat cum puritate & simplicitate non solùm religiosa, sed etiam Christiana, & est nota hominum fictorum & duplicium; impeditque non rarò, æquè ac vsus mendaciunculo- rum, fidem & concordiam hominum.

Quis

*August in
Psal. 5
S. Th. 2. 2. q.
89. a 7.
ib. Catet.
Soto. l. 8. de
iure q 2. a. 7.*

*Lanßberg.
hom. 18. de
passion.*

Eccl. 37.

Quis enim fidem præstet etiam seriatim
seueranti, à quo ambiguus crebro ser-
monibus circumuentus est? vnde diu-
na scriptura de talibus dicit: *Qui sophisti-
cè loquitur, odibilis est, nempe Deo, angelis, &
hominibus.*

CAPVT XXXI.

*Quomodo mortificanda sit cupiditas conten-
dendi & rixandi.*

ALia inordinatio linguæ, in
quam boni labi solent, cum
ingenti animæ suæ damno,
est, contendere cum alijs, sitne verum
hoc vel illud? fuerit id factum necne?
debuerit hoc fieri vel contrarium: & de
alijs id genus. Radix huius vitij in quibus-
dam est nimia honoris humani cu-
piditas, & hinc fit, vt dum sapientia fa-
mam in suis dictis vel factis aucupantur,
pro ea tuenda etiam sublato clamore
pertinaciter contendunt. In alijs vero
radix est nimium desiderium conge-
rendarum opum, aliarumque facultatum
temporalium. vnde fit, ne iacturam
aliquam earum faciant, vt lites
cum alijs inire non reformident, & omnia
commoueant tribunalia. Alijs etiam
hoc vitium inest, ex naturali quadam
procliuitate, sed deterrima omnibus

bus contradicendi, aliorumque dicta vel facta carpenti, vnde mox, dum alius molestè fert temerariam censuram, succedit lis & bellum.

Hoc vitium seruo Dei omnistudio mortificandum & radicibus exciendendum est. Et quamuis de eo aliquid dixerimus in Tractatu de mortificatione propriæ voluntatis, eò quòd ad caritatem concordiamque animorum inter proximos conseruandam hoc argumentum prorsus sit necessarium, tamen nonnulla hic adiungemus. Quando contentio orta est, non in disputationibus scholasticis, quæ ad litterariam exercitationem pertinent, sed in congressibus quotidianis & familiaribus, idque non de re clara & euidenti, sed aecipiti, variisque hominum opinionibus ventilata, tunc homo, etiamsi suam verissimam existimet sententiam, non tamen asseueranter eam vel pertinaciter tueatur contra aduersarios, sed quiescat, cogitetque se quoque falli posse, sicut multi sapientes ante ipsam in simili genere decepti fuerunt, ac ipsemet non semel deceptus est, atque ita charitatem & benevolentiam, quam habet cum antagonistis suis, non dissoluet, & bonum exemplum da-

dabit auditoribus. Quod si res quæ
 troueritur sit manifestè vera & in-
 bitata, eò quòd rationi naturali, vel di-
 uinæ legi, vel Sanctorum & Doctorum
 dictis sit consentanea, tunc homo cum
 debita humilitate & mansuetudine al-
 feueranter veritatem tueri debet, & sua
 sententiæ rationem reddere: quam si al-
 lij sibi persuaderi minimè sinant, sed
 constanter oblucentur, taceat, & dissi-
 mulet, vel sermonem ad alia transferat,
 maximè si disceptatio fuerit de re ad
 salutem non pertinente, sic enim plus
 proficiet, quam si serio suscipiat patro-
 cinium veritatis. Atque hoc est, quod
 D. Paulus tanta verborum efficacia po-
 stulat à fidelibus. *Si qua, inquit, con-
 latio in Christo, si quod solatium caritatis, si
 qua societas spiritus, si qua viscera miserationis,
 implete gaudium meum, ut idem sapit,
 eandem caritatem habentes, unanimes, idem
 ipsum sentientes, nihil per contentionem, neque
 per inanem gloriam, sed in humilitate super-
 riores sibi inuicem arbitantes, non quæ suæ
 sunt singuli considerantes, sed quæ aliorum.*
 Quibus verbis perspicuè declarat quo
 antidoto sanare spiritum contendendi
 debeamus.

Huius rei notabile exemplum habe-
 mus in diuina Scriptura. Viderat Pro-
 phe-

Phil. 2.

pheta Elisæus Eliam Prophetam curru igneo per turbinem rapi in cœlum, vt deponeretur, quemadmodum creditur, in paradiso terrestri. Et mox eum adierunt viri quidam religiosi, dicti filij Prophetarum, rogantes, vt quinquaginta viros fortes, quos secum habebant, emitteret ad quærendum in vicinis montibus, vallibusve Eliam. Cumque Elisæus indicaret, frustra laborem illum suscipi, ac ipsi vrgerent missionem, tandem, vt contentioni cederet, assensit vt mitterentur. Vt reuerterunt spe sua fraudati, dixit ad eos Elisæus, *Nunquid non dixi vobis, ne mitteretis?* Hoc exemplum merito imitari debemus in quotidiana conuersatione cum proximis, vt quando in nostram veriolem eos sententiam trahere non possumus, omissa omni lite, vbi nullum peccandi periculum est, libenter illis acquiescamus. Ratio huius rei est perspicua; re-
 fessa enim contendendi materia, cauentur simul multæ auersiones, rixæ, amaritudines, detractiones, & verba probrosa, quæ hinc inde in æstu contentions iactari solent; consequatur quoque pax & animorum vniuersio, quæ præstat omnibus commodis, quæ ex contentione sequi possunt.

4. Reg. 2.

sunt. Ad hæc, qui primus in contentione alteri cedit, quasi victus, singularem actum humilitatis exercet, & cum proximo caritatem, posthabendo illius famam suam. Quanquam, licet victus forte alicui videri possit, tamen honore non excidit suo, imò honorem maiorem conciliat. Verus enim honor Christiani est, persequi ea quæ sunt cum præstantiori virtute coniuncta, & quæ maiori in pretio sunt apud Deum, ut est virtus caritatis & humilitatis. Ita sacra Scriptura docet: *Honor, inquit, est homini, qui separat se à contentionibus.*

Prov. 20.

Quando verò contentio oritur in disputationibus litterarijs, in quibus sæpè acerrimè dimicatur pro excorquenda veritate, excessus quoque nimis cauendus est, hoc est, ut ne exoriantur clamores, ne verba probrosa effutiantur, ne ad pudefaciendum antagonistam vel ad reportandam victoriam, sed tantum ad cognoscendam veritatem cum modestia & mansuetudine, solidis argumentis allatis, disceptatio instituat. Veritate vero semel clarè exposita, vel si argumentis aut testimonijs ad proseguendam disputationem argumentator delinuat, tacendum est, nam inutilis con-

contentio non illustrat, sed obscurat potius
 veritatem, vt bene animaduertit Dio-
 nyfius Richelius in Iob fcribens, ficut
 obscurat & obnubilat rationem. Vnde
 & Iob dicebat amicis fuis: *Respondete ob-* Iob 6.
fecro absque contentione.

Neque folùm cauendus est nimius
 oppugnando excessus, post inchoatam
 contentionem, sed radix etiam conten-
 tionum, hoc est, cupiditas illa aliorum
 dicta vel facta improbandi, euellenda
 est. Quare quotiescunque proximus
 noster quippiam dicit vel facit, quod a-
 liquo modo in bonam partem exponi
 potest, aut quando aliquid dicitur, vel
 fit, quod reprehensione caret, siue hoc
 modo, siue alio dicatur, aut fiat, tum
 seruo Dei conuenit tacere, & ab omni
 oppugnatione se continere. Id enim ipse
 Spiritus sanctus consuluit, dicens:
De eare, quæ te non molestat, ne certeris. Ecel. 11.
 quasi dicat: De alienis dictis vel factis,
 quæ ad te non pertinent, hoc est, nec of-
 fendunt Deum, cuius gloriam teneris
 defendere, nec iniuria te, vel eos quos
 tueri debes, afficiunt, cum nemine con-
 tendas. Breuiter, seruorum Dei mores
 debent esse ab omni contentione & dif-
 fensione alienissimi, vt commonescit
 eos B. Paulus, dicens: *De cætero, fratres, 2. Cor. 13.*
 Z gan

gaudete, perfecti estote, exhortamini, idem sapite, pacem habete, & Deus pacis & dilectionis erit vobiscum.

CAPVT XXXII.

De inordinatione linguae, quoad verba otiosa, eiusque mortificatione.

Inordinatio, vel abusus linguae ordinarius & communis, in quem etiam impingunt, qui Deo seruire coeperunt, est effutire verba otiosa & vana. Primò haud dubium est, sermonem otiosum non carere culpa, si non mortali, saltem vniali, ob quam homo, licet iustus, grauissimas Purgatorij luiturus est poenas. Vt verò intelligamus, quanto studio & vigilantia nobis, quoad fieri potest, cauendus sit lapsus vel offensa venialis contra Deum; attendamus quanta verborum grauitate apud diuum Matthæum Christus Saluator noster de iudicio, & verborum otiosorum punitione locutus sit. Dico autem vobis, inquit, quoniam omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij, quasi diceret: Ego qui Deus vester sum, de ea re vos monco, audite magna attentione, quia serìo commendo, & magno studio à lapsibus linguae, licet videantur vobis leues,

Matth. 15.

res, caueat? quia in die iudicij non de aliquibus tantum verbis otiosis, sed de omnibus, siue grauioribus, siue leuioribus estis rationem reddituri, non vt illa vobis condonentur, sed vt propter illa iudicemini & puniamini.

Quo autem constet, quæ dicantur verba otiosa tantoperè fugienda, videamus quid sit verbum otiosum. Verbum otiosum est, inquit beatus Gregorius, quod aut ratione iustæ necessi-

3 p. Pastor. adm. c. 5.

tatis, aut intentione piæ utilitatis caret. Quando ergo verba nostra sunt neces-

Et ho. 65 in Euang.

saria ob bonum aliquem finem, non sunt otiosa: non solum quando finis absolute obtineri non poterat sine illis verbis, sed quando commodè non poterat, vtrumque enim nomine necessitatis comprehenditur. Similiter otiosa non sunt, quæ cedunt in-

Reg. brev. q. 23.

dicentis vel audientis spiritalem profectum, idem appellat piam utilitatem. Vnde S. Basilius: Verba otiosa, in-

Hier in c. 12. Matth.

quit, sunt, quæ nullum adferunt fructum, hoc est, quæ non seruiunt vel ad præstandum cultum diuinum, vel ad procurandam anime salutem. Et S. Hieronymus in eandem sententiam alicubi dicit, Verbum otiosum esse, quod profertur sine vllò dicentis, audientisve fru-

ctu: vt cum omissis historijs veris, nar-
ramus fabulas, & res nullius momenti:
si verò narremus res fœdas & pernicio-
sas, aut cum immoderato cachinno, que
piorum offendant aures, tum, inquit,
sermones nostri, non velut otiosi, sed
vt grauioris culpæ rei castigabuntur.

Hæc quamuis certa sint, tamen ne-
gandum non est, si quis fabulam, fa-
cetumve aut festiuum aliquem sermo-
nem de re adiaphora vsurpet, recrean-
di ægri, vel solandi mœsti causa, non
cum verba otiosa prolaturum: quan-
quam consideratione moderationeque
magna in hoc genere opus est, vt in
huiusmodi sermonibus non solum
corporalis recreatio, sed etiam spiritua-
lis quærat, hoc est, ne animæ noceant,
sed prosint potius. Si enim tantum ad
voluptatem aurium corporalem effi-
ciendam dirigantur, vix fieri potest,
quin multa verba otiosa, ac fortè etiam
animæ noxia interisciantur. Ob quod
periculum sancti homines tanta vigi-
lantia fugiebant otiosa colloquia, vt
Metaphrastes scripserit beatum Ioannē
Chrysostomum nunquam vsursum fuisse
sermonibus superuacaneis & vanis,
nec in alijs perpeffum. De hac modera-
tione verborum scribens beatus Vin-
centius

centius Ferrerius hortatur, vt lingua prorsus ab otiosis abstineamus, nec rogati quidem, nisi de necessarijs & vtilibus, respondeamus: & si recreationis causa, ne sit molestus, perfacetum, & ridiculum sermonem quis ingerat, benignos quidem & comes nos præbeamus, sed nihil omnino respondeamus: & si grauatè feratur silentium, patienter toleremus, & intus in corde pro illis Deum oremus.

Mouere autem debet seruum Dei ad cauenda verba otiosa imprimis illud, quod liber erit à multis peccatis venialibus, quæ per sermones otiosos committuntur. Ad effugiendum enim vel vnicum peccatum veniale, eò quòd sit offensa Dei, meritò deberet homo non solum omnibus temporalibus mundi consolationibus se priuare, sed etiam ad quasuis huius vitæ pœnas & calamitates perferendas offerre: quanto magis id faciendum esset ad cauenda tot peccata venialia, quot otiosis colloquijs committuntur. quodlibet enim verbum otiosum est peccatū veniale. Quāuis verò, quæ nostra est fragilitas, non possimus euitare omnes sermones otiosos: *Qui enim in nullo offendit*, inquit B. Cap. 3. *Iacobus, hic perfectus est vir: vitare tamen*

possimus illos, qui data opera & delib-
beratè, atque ideò grauioris sunt noxæ,
subindè instituuntur. O quantum Deo
placet studium refrenandi linguam, ne
aliquid contra suam diuinam maiesta-
tem temerè effutiat, quippè qui illam
creauit, illi spiritum dedit, & iugo ra-
tionis subdidit, vt laudaret & glorifi-
caret ipsum, vt faciebat sanctus ille, qui
dicebat: *Laus eius semper in ore meo.*

Psal. 23.

Hæc quoq; cura efficiet, vt non abo-
tiosis tantùm, sed etiam noxijs & per-
nitiosis colloquijs abstinemus: certum
enim est, vbi semel linguæ habenas la-
xauerimus ad sermones otiosos & va-
nos, prono cursu deuolui mox ad que-
relas & murmuraciones aduersus pro-
ximum, ad nostras laudes extollendas,
& deprimendas alienas, ac denique ad
patefacienda, quæ alto silentij arcano
regenda erant: siquidem quouis peccato
minori homo disponitur, vt tentatione
dæmonis impulsus, facilius labatur in
grauius. Etenim velut is qui precibus,
alijs ve operibus bonis vacat, paratior
fortiorque est ad insultus Sathanz ex-
pugnandos; sic qui re vana exponenda,
spectandave detinetur, aut cibi potusve
sectatur delicias, vel loquitur otiosa,
imbecillior est ad impetum dæmonis
su-

sustinendum, & facile in graue aliquod
crimen præceps agitur. Hæc doctrina
est B. Gregorij Magni.

Lib. 6. MOR.

c. 18.

Otiosa deinde verba idcirco diligen-
tius cauenda sunt, quòd animam pace
& deuotione spirituali priuent. Quid
seruis Dei carius pretiosiusque esse so-
let tranquillitate & serenitate consci-
entiæ? quid feruore spiritus, consolatione
& voluptate spirituali iucundius? quan-
tum sudant ad consequenda hæc dona
beneficio orationis ac mortificationis?
& tamen sæpenumero horum omnium
iacturam faciunt, dum se plus iusto in
verba otiosa profundunt. Quemadmo-
dum enim aqua odorifera, si inclusa sit
vasi rectè obturato, suauitatis odorem
retinet, secus autem, perdit. Sic consci-
entiæ pax, & deuotio animæ actualis si
freno silentij in corde iusti, tanquam in
vase accuratè custodiatur, facile conser-
uatur, & hominem ad omne bonum
excitat, sin verò lingua raptis silentij
repagulis in verba otiosa & vana solua-
tur, facile omnis spiritalis tranquilli-
tas ardorque Deo seruiendi perit, ani-
maque languescit & obtorpescit in cur-
su pietatis inchoato. Ac nonnunquam
vnum verbum otiosum hæc omnia in-
commoda parit. Vnde S. Dorotheus: *Serm. 20.*

Z 4

Ca-

Prou. 14.

*Hom. 6. in
Euang.*

Caue, inquit, à multiloquio, quia omnem sensum pietatis è coelo delapsum extinguit. Idem diuinæ litteræ inculcant. *Vbi verba sunt plurima*, ait sapiens, *ibi frequenter egestas*, hoc est, defectus deuotionis, ardoris, & consolationis spiritualis. Et Gregorius sedulo monet, vt otiosos sermones fugiamus, dicens: *Mecum vos admono, vt ab otioso sermone parcamus, inutiliter loqui declinemus, in quantum reniti lingua valeamus, in venio verba non defluant, cum iudex dicat, de omni verbo otioso rationem reddendam. Otiosam colloquia ad edificationis studium veritas, quam celerrimè huius vitæ tempora fugiant considerate, quam districtus veniat iudex attendite, hunc antè oculos vestri cordis ponite.*

CAPVT XXXIII.

Quibus medijs mortificandi sint lingue abusus

Prou. 6.

INter media ad refrenandam linguam, comprimendamque cupiditatem multa loquendi, primum est, humiliter & constanter à Domino petere donum coercendæ linguæ. Esse enim donum supernaturale Dei declarat Sapiens, dum ait: *Hominis est animam preparare, & Domini gubernare linguam.*

Li.

Licet enim naturalibus liberi arbitrij viribus, interueniente concursu Dei communi, homo debeat cooperari refrenationi linguæ; idcirco enim dicit, *hominis esse preparare animam*, faciendo nimirum quod in se est: tamen quia tam arduum & difficile est membrum illud cohibere, vt omnes humanæ vires factis non sint, necesse est ad auxilium diuinum confugere, & magno studio donum dictum exposcere, dicendo cum Psalmista: *Pone custodiam ori meo, & os* Psal. 141. *stium circumstantiæ labijs meis.*

Alterum medium est, defugere occasiones temporum & locorum, vbi homo facilius se solet in nimiam effundere loquacitatem, vt quando se dedit nimix lætitiæ, quando plus æquo bibit, aut comedit, quando ira accensus est, quando cum hoc vel illo socio conuersatur. Vt verò non incidat in hæc incommoda, subterfugiat vanam omnem lætitiã, frugalius sit in cibo & potu, iræ perturbationem comprimat, hi enim sunt otiosorum, vanorumque sermonum fontes. Nec sanè mirum est ei, qui non cauet occasiones delinquendi, dum scit, euenire aliquod malum, siue mortis corporalis, vt dum negligit curationem morbi, siue spiritua-

Prov. 18.

lis animæ: dictum enim est ab æterna sapientia: *Vita & mors in manibus lingue.*

Iam & aliud medium refrenandæ linguæ appositum simum de cælo habemus, ut non antè ad loquendum proliat quis, quam secum attentè expendat, sitne bonum an malum, utile vel noxium, quod est enunciaturus: quemque finem & scopum propositum habeat, deinde simul mentem ad Deum erigant desiderio omnia ad gloriam divinam faciendi, opemque & gratiam postulet, ut neminem sermone suo offendant, & quod initio sermonis facit, id quoque in progressu reperat. Et quoniam servus Dei applicando intentionem suam ad ea quæ eloquitur, facit quod suarum est partium, orandoque impetrat, ut Deus faciat quod suum est, hoc est, ut gratiam suam largiatur, facile obtinebit quod vult, ut non offendant lingua vel Deum, vel proximum, sed potius ædificet. Sic de Nehemia Scriptura divina dicit, cum in conspectum Regis Artaxerxis venisset, & Rex percunctatus eum esset, quid à se peteret? illum orasse Deum cæli, ut sciret quid petendum foret, & tunc petitionem suam proposuisse.

2. Esd. 2.

Hoc

DE MORTIF. VOLVNT. 522

Hoc medium docuit nos Spiritus sanctus: *Ne temerè, inquit, quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram Deo* q. d. nihil loquaris, nisi consideratè. Nam vt alibi dicit: *Qui inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala.* hoc est, culpæ & pœnæ, quæ inde oriuntur. Atque hoc est quod per beatum Iacobum monuit: *Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum.* nec enim loquitur de tarditate qua quidam inter singula verba prolata respirant, sed de ea, quæ contraria est temeritati, qua nulla antegressa consideratione quiduis effutunt, quod in buccam venerit. Idem significant verba illa Ecclesiastici: *In ore fatuorum cor illorum, & in corde sapientium os illorum.* Stultos enim vocat inconsideratos & imprudentes, qui cor idè dicuntur habere in lingua, quòd loquantur quicquid in buccam venerit, haud secùs quam si cor & lingua vnum membrum essent. Contra sapientes vocat seruos Dei, qui idè linguam habere in corde dicuntur, quòd non alia in publicum efferant, quam quæ antè in cordis penetralibus, adhibita in consilium ratione, considerata fuerint.

Ex hac consideratione omnis recta

Z 6 lia.

Eocl. 30

Prou. 18

Iacob 1

Eccles. 21

S.
ab are
anib
frenande
o habe
am proli
expende
e velox
quemoue
beat, de
erigarit
diuinam
postuler
adac
quoque
in seruis
suam ad
rum est
Deus
vt gra
tinebit
qua vel
as ad
diuina
rjs Ar
ctatus
oralle
ndum
ropo
Hoc

linguæ gubernatio pendet. Ex hac
 ritur, vt verba non sint otiosa, sed ne-
 cessaria & vtilia, hinc fit, vt serui Dei
 suis colloquijs pijs & sanctis se & alios
 ædificent, & multos ad amandum lau-
 dandumque Deum inflamment. In
 Verbo Dei legimus nunquam apertos
 fuisse cœlos, nisi magna aliqua de cau-
 sa, & cum ingenti fructu. Semel aperti
 filijs Israel effuderunt manna cibum
 nobilem & suauissimum, quo ipsi in
 deserto victi arunt, alijque multi hoc
 miraculo ad cognoscendum, colen-
 dumque verum Deum excitati. De quo
 Dei beneficio ait Psalmista: *Ianua cœ-
 li aperuit, & pluit illis manna ad man-
 ducandum.* In baptismo quoque Chri-
 sti patefacti sunt cœli, & vox æterni
 Patris suauissima insonuit, ac Spiri-
 tus sanctus in columbæ specie descen-
 dit. In morte item sancti Stephani a-
 pertis cœlis apparuit Christus stans
 ad dexteram Patris, vt significaretur il-
 lum pugnare pro Sancto. Homines iu-
 sti in eodem Dei Verbo appellantur
 cœli, qui, vt loquitur Dauid, enarrant
 gloriam Dei; cœli inquam spirituales,
 multò præstantiores istis materiali-
 bus. Ianua horum cœlorum est os vel
 lingua. Vult itaque Deus, quod æquum
 est

Psal 77.

Matth. 3.

Act 7.

Psal 18.

est, nunquam hos cœlos patefieri sine iusta causa, vel vt emittant manna, hoc est, sermones sanctos, qui ædificent, & solentur audientes, vel vt descendat Spiritus sanctus, id est, verba talia vrsurpentur, quæ excitent animos, vel ad compunctionem de peccatis, vel ad diuinum amorem, vel certè ad ea virtutum opera, quorum beneficio nobis à Deo Spiritus sancti charismata communicantur. Vel denique vult patefieri, vt nobis spectandum se præbeat Christus, hoc est, talibus nos vti sermonibus, quibus alijs aditus paretur ad veram gloriæ & potentiæ Christi cognitionem, eorumque donorum, quibus ille cultores suos locupletare solet.

Quod terra exhalet vapores & nebulas, & aqua stagnans gignat ranas, res naturalis est: quando autem cœlum emittit vapores, & ranas, res extraordinaria est, & diuina plaga. Sic quod peccatores rebus huius mundi caducis, & fluxis immerfi, de rebus vanis & inutilibus loquantur, & instar ranarum multa, quæ Deum & proximum grauiter offendant, garriant, mirum non est. Sed si serui Dei, quorum cor defixum est in cœlis, & vitæ cœlestis pro-

fectionem faciunt, simili sermone vrantur, id mirandum est, & diuinæ punitionis argumentum. Vnaquæque enim arbor producit fructum suæ naturæ congruentem: Iustus ergo cum sit homo spiritualis, homo Dei, homo, inquam, cœlestis, meritò etiam loqui debet de Deo, de rebus spiritualibus, de cœlo, aut certè de rebus eò collimantibus, vt omnes magni Dei serui fecerunt.

Sur in April.

Sanctus Gregorius Turonicus narrat Nicetium presbyterum, postea Episcopum Lugdunensem, cum alijs virtutibus, tum hac imprimis excelluisse, quòd nulla verba, nisi sancta & pia serneret ex ore suo elabi, otiosa autem, vel iocosa nunquam. Imò quod grauer ferret ad aures suas deferri aliorum dicta contumeliosa etiam in se coniecta. Aiebat enim non esse audienda, quæ ex perturbatione animi alij effuissent. De Sancto Thoma Aquinate quoque in vita proditur, eum nullum solitum miscere sermonem cum alijs, quibuscum conuersabatur, nisi de rebus pijs, & ad salutem animæ spectantibus: eaque de causa grandi, & meditati consuetudinem non fuisse illi vnquam molestam, vel grauem. De S. Moni-

Surius in Martio.

F

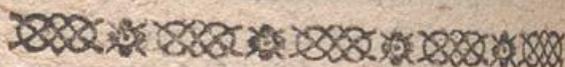
Monica matre sua ait Augustin⁹, quod *l. 9. confessa.*
 cum illa colloquia habuerit de rebus *c. 9.*
 cœlestibus, ex admiratione rerum
 creatarum gradum fecerit ad tracta-
 tionem de pulchritudine & maiestate
 creatoris. B. Lutgardis, virgo sanctissi- *Sur. in Iuro.*
 ma, vt commemorat in eius vita Tho-
 mas Câtipratensis oculatus testis, sim-
 plici oratione & plana de rebus sanctif-
 simis tam efficaciter loquebatur, vt o-
 mnium circumstantium corda incen-
 deret, & sapientibus magnæ admiratio-
 ni esset.

Hic perpetuus fuit Sanctorum ho-
 minum spiritus, ac proinde meritò ab
 omnibus Dei seruis imitandus. Qui
 magnoperè promoueri potest, si se af-
 suefaciant sermonibus pijs crebrò au-
 scultandis, euoluendisq; libellis & tra-
 ctatibus spiritualibus, sic enim in con-
 gressibus familiaribus suppetet loquē-
 di materia. Felix profectò & beata erit
 anima eius, qui id fecerit: quotidie e-
 nim occasiones multorum lapsuum,
 qui linguæ lubricitate committuntur,
 cauebit: & consuetudine salutaria lo-
 quendi accumulabit merita, gratieque
 & gloriæ thesauros in cœlis, conueni-
 enter dicto Christi. *Ex verbis tuis iusti-* *Matth. 12.*
ficaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.

Si e-

Si enim verba nostra fuerint bona & fructuosa, in iustitia accessionem facimus: si inania & perniciofa, prograuitate noxæ, ad Infernum vel Purgatorium damnabimur.

FINIS II. PARTIS.

III. PARS.

IN QVA DECLARATUR, QVA discretionē exerceri debeat mortificatio, & quibus rebus impediat.

PROOEMIUM.

ostquam seruus Dei desiderio teneri cepit exercende mortificationis, cognouitque cælestia & spiritualia bona, & dona, quæ ex ea consequuntur, superest, ut intelligat, qua moderatione usurpandi debeat mortificatio vitæ Christiane tam necessaria & fructuosa, ne ex ipso usu aliquod damnum emanet, & exploratas habeat demonis tentationes, ac media, quibus illæ expugnentur.

CA.